

LUNDS
UNIVERSITET

Motmakten

- En fallstudie av tillämpbarheten av bättre straffrättsliga verktyg på en kriminell gruppering i Malmö

Författare: Anja Stenberg och Emelie Svedlund

Handledare: Patrik Olsson

Termin: 6

Nivå: Kandidatuppsats

Kurskod: RÄSK02

ABSTRACT

This paper aims to shed light on whether the newly received government bill "Better criminal tools against organized crime" (prop. 2015/16: 113) can counteract criminal groupings in Sweden. We have done a case study in which we intended to apply the government bill prop. 2015/16: 113 on a specific criminal grouping in Malmo. Through this we have studied how this bill according to previous research, could counteract this type of criminal grouping in practice, in the city of Malmo. Our case study have been conducted through qualitative interviews and text analysis through which we have processed our collected data. This study has been given a theoretical basis by Thomas Mathiesen theories of political power relations. The new government bill is according to our findings not to be considered sufficient to more effectively counteract the new generation of criminal groupings in Malmo.

Key words: Criminal groupings, organized crime, legal systems, power relations, social exclusion, Malmo

Antal ord: 32 472

Innehållsförteckning

1.	INLEDNING	6
1.2	<i>Problemformulering</i>	7
1.3	<i>Avgränsningar, begrepp och definitioner</i>	8
1.3.1	Användningen av begreppen organiserad brottslighet och kriminella grupperingar	8
1.4	<i>Rättssociologisk relevans</i>	9
1.5	<i>Syfte</i>	9
1.6	<i>Disposition</i>	10
2.	DET RÄTTSLIGA LÄGET	10
2.1	<i>Regeringens samlade satsning mot organiserad brottslighet</i>	11
2.2	<i>Bakgrund till förslaget prop. 2015/16:113</i>	11
2.2.1	Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet (SOU 2014:63)	11
2.2.2	Ingen svensk legal definition	11
2.2.3	Varför kriminalisera och för vem?	12
2.2.4	Vad är organiserad brottslighet?	12
2.2.5	Vilken typ av kriminalitet organiserad brottslighet ägnar sig åt i Sverige	14
2.3	<i>Redogörelse för förslag om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet¹⁴</i>	
2.3.1	Invändningar från remissinstanser	15
3.	DEN SITUATIONELLA KONTEXTEN I MALMÖ	17
3.1	<i>Malmö – vi och dem</i>	17
3.1.1	Segregation	17
3.1.2	Segregation i Malmö	18
3.2	<i>Malmös undre värld</i>	18
3.2.1	Den nya generationen av kriminella grupperingar	19
3.2.2	Våldet	20
3.2.3	Den typiska gängrekryten i Malmö	21
3.2.4	Den organiserade brottsligheten i form av brottstyper i Malmö	21
3.2.5	Malmös undre värld - en maffiastyrd stad	23
4.	TIDIGARE FORSKNING	24
4.1	<i>Perspektiv på gängkriminalitet och dess uppkomst</i>	25
4.1.1.	Bakgrunden till utvecklingen av gäng	25
4.1.2	Utanförskap	25
4.1.3	Motverkandet av gäng	26
4.1.4	Grupprocesser inom gäng	28
5.	TEORETISKT RAMVERK	28
5.1	<i>Den dolda disciplineringen</i>	29
5.2	<i>Makt och motmakt</i>	29
5.2.1	Fängelsekulturen	31
6.	METOD	31
6.1	<i>Metodologiskt genomförande</i>	31

6.2	<i>Bearbetning av empiriskt material – textanalys</i>	32
6.3	<i>Kvalitativ intervju som metod</i>	33
6.3.1	Strukturerad kvalitativ intervju	33
6.3.2	Semistrukturerad kvalitativ intervju	33
6.3.3	Personlig intervju	34
6.3.4	Gruppintervju	34
6.3.5	Mejlintervju	34
6.4	<i>Fallstudie</i>	34
6.5	<i>Urval</i>	35
6.5.1	Intervjupersoner	35
6.5.2	Annan data	36
6.6	<i>Genomförande</i>	36
6.6.1	Övervägande av säkerhetsaspekter	37
6.7	<i>Validitet och reliabilitet</i>	37
6.7.1	Reliabilitet gällande val av datainsamling	38
6.8	<i>Etiska överväganden</i>	39
7.	RESULTAT AV INTERVJUER	39
7.1	<i>Sammanställning av intervjuer</i>	40
7.1.1	Vad säger intervjupersonerna om propositionen (prop. 2015/16:113)?	40
7.1.2	Hur ser den organiserade brottsligheten ut i Malmö idag?	42
7.1.3	Intervjupersonernas utlåtanden om M-falangen	44
7.1.4	Hur bör organiserad brottslighet bekämpas i Malmö?	45
7.1.5	Varför har vi den gängbilden vi har idag i Malmö?	48
7.1.6	Hur kan den organiserade brottsligheten ut i Malmö komma att utvecklas framöver?	49
8.	ANALYS	50
8.1	<i>Utanförskapets pris</i>	50
8.1.1	Att förstå makten och den "fria" individen	52
8.2	<i>Diskursiv problematik, organiserad brottslighet och M-falangen</i>	54
8.3	<i>Motmakten</i>	56
8.4	<i>Ett straffrättsligt perspektiv på M-falangen</i>	58
8.4.1	Den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning och låter bli att förhindra vissa allvarliga brott inom ramen för sammanslutningen	59
8.4.2	Försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott	62
8.4.3	Definitionsproblematik, tillämpbarhet och rättssäkerhet	65
8.5	<i>Enkla lösningar på ett komplicerat fenomen</i>	65
9.	AVSLUTANDE ORD	67
	REFERENSFÖRTECKNING	69
9.	BILAGOR	73
9.1	<i>Intervjuguiden</i>	73

Förkortningar

Prop. 2015/16:113: Propositionen ”Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet”

SOU 2014:63: Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet (SOU 2014:63)

1. INLEDNING

Tröskeln för att begå mord har i Malmö blivit lägre och åldern för de unga män som bär vapen sjunker drastiskt (Höjer 2015). Unga män dör på Malmös gator och våldet har flyttat in till centrala delar av staden. Under 2011-2012 drabbades Malmö av tio skjutningar på sex månader (Höjer 2015). Staden blöder. Det talas om att ”något måste göras”; de kriminella uppgörelserna måste stoppas innan någon ”oskyldig” faller offer för det brutala våldet. För att motverka den organiserade brottsligheten och det ökande våldet har regeringen föreslagit straffrättsliga ändringar genom propositionen ”Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserade brottslighet” (prop. 2015/16:113) som ska träda i kraft den 1 juli 2016. Men vilken är den faktiska anledningen till att man på politisk nivå vill skärpa lagstiftningen ytterligare just nu? Är det på grund av den faktiskt ökande organiserade brottsligheten och att denna effektivt kommer att kunna motverkas av lagändringar eller på grund av förflyttningen av våld från förorten till centrala delar av städerna och ökat tryck från allmänheten mot regeringen att göra någonting åt saken? Sanningen är att individer redan tidigare fallit och ständigt fortsätter falla offer för det brutala våldet. Skillnaden är att dessa personer inte betraktas som offer i allmänhetens ögon på grund av deras inblandning i organiserad brottslighet och kriminella miljöer. Men när våldet tagits vidare ut från förorten in i de centrala delarna av staden börjar de dödliga konflikterna bli ett högt prioriterat problem (Rostami i Höjer 2015).

Den organiserade brottsligheten i form av kriminella grupperingar i Sverige började uppmärksammas på allvar under 1990-talet och sedan dess har lagstiftning tillkommit, skärpts och justerats för att motverka denna typ av brottslighet. Men för att kunna motverka organiserad brottslighet som fenomen måste man utöver rättsliga insatser också få en kunskap om vad den är och hur den verkar ute i samhället. Idag kan vi se en tydlig förskjutning från omvårdnadstanken till strafftanken, vilket är ett resultat av en successiv förändring av straffpolitiken som pågått sedan mitten av 1900-talet (Andersson & Mattsson 2011, s. 23). Detta är en förändring som speglar det rådande politiska läget i dagens Sverige och utvecklingen från den välfärdspolitik som en gång utgjorde kärnan av Sveriges socialpolitik. Straffpolitiken idag speglar den politiska bilden av en uppdelning av människor i goda och onda individer. Lagförslaget tyder även på uppfattningen om att man nu till vilket pris som helst måste skydda de goda individerna mot de onda, som måste elimineras. Men till vilket pris? Och vilka är de onda?

1.2 Problemformulering

Regeringens nyaste satsning för att motverka organiserad brottslighet har tagits fram med syfte att motverka vad regeringen benämner som ett systemhot (SOU 2014:63). Underlaget till lagförslaget heter: ”Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet” (prop. 2015/16:113). Inom det kriminologiska fältet ställer sig forskare kritiska till att skärpta straff skulle reducera kriminalitet (Durkheim se Newburn 2007, s. 529). Genom att noga studera hur och varför kriminella grupperingar uppkommer i Malmö parallellt med att studera prop. 2015/16:113 utgår vi från ett rättssociologiskt perspektiv genom att studera lagens verkningar på ett samhällsligt fenomen. Vi problematiserar det faktum att det är svårt att enbart se till juridiska aspekter när problematiken till stor del grundas i social problematik och maktförhållanden i samhället. Samhällets intention att justera beteenden genom lagar är något vi måste ställa oss kritiska till då detta inte eliminerar bakomliggande faktorer till problematiken. Detta innebär att lagjusteringar av detta slag bör betraktas som en kortsiktig ”lösning” på ett långtgående problem.

För att komma närmre den organiserade brottsligheten och där genom få en förklaring till om denna kan motverkas genom lagstiftning, valde vi en kriminell gruppering att studera närmre. Vår fallstudie behandlar den kriminella grupperingen M-falangen, som har varit etablerad i Malmö sedan ca 2005[1]. Vårt syfte har varit att studera på vilket sätt denna kriminella gruppering skulle kunna komma att påverkas av det nya lagförslaget om ”Bättre straffrättsliga verktyg mot den organiserade brottsligheten”. Vi fick relativt sent i arbetsprocessen veta att den så kallade M-falangen har lösts upp. Trots detta valde vi att fortsätta med inriktningen mot just denna kriminella gruppering med anledning av att den fortfarande kan betraktas som representativ för de många nya kriminella grupperingar som i skrivande stund formas i Malmös undre värld. Detta möjliggjorde även studie av huruvida den kriminella grupperingen hade lösts upp genom rättsliga metoder eller om det funnits andra anledningar till att den upplöstes. Vårt val av metod har varit fördelaktigt på så vis att intervjuerna har kunnat bidra med direkt information från våra intervjupersoner kring bland annat M-falangen och genom att komplettera denna information med tidigare forskning, myndighetsdokument, rapporter och studier m.m. har vi fått en mycket övergripande lägesbild.

Då vi studerar eventuella effekter från en lag som ännu inte trätt i kraft finns det en del problematiska faktorer att ta hänsyn till. Det är empiriskt omöjligt att bevisa vilka effekter som lagförslaget kan komma att innebära, vilket vi är medvetna om. Vi ämnar i och med detta diskutera och problematisera lagförslaget utifrån intervjuer med experter och andra med särskild kunskap inom kriminella grupperingar och även gällande M-falangen. Fynden ställs emot varandra och genom att jämföra med fynd från tidigare forskning ämnar vi komma fram till vissa slutsatser för hur lagförslaget kan påverka kriminella grupperingar i Malmö. Mot bakgrund av detta valde vi att genomföra studien trots denna aspekt då vi bedömt ämnet för uppsatsen så viktigt och tydligt problematiskt att vi velat lyfta fram vilka effekter en sådan här insats kan inverka på ett samhällsfenomen.

1.3 Avgränsningar, begrepp och definitioner

Regeringens hela satsning mot organiserad brottslighet inkluderar åtta olika delar. Propositionen som vi har valt att utvärdera är prop. 2015/16:113 om ”Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet” och den utgör en del av den totala satsningens åtta delar. Propositionen innehåller fler förslagspunkter än dem som rör just organiserad brottslighet och vi har av förklarliga skäl valt att inte se närmre på dessa. Återstående delar av regeringssatsningen är nödvändiga att studera i syfte av dess nytta men då dessa utgörs av mer specifika insatser vid rättegångar, samverkan mellan myndigheter och polisiära insatser mot illegala vapen har vi valt att utesluta dem för att smalna av vårt ämne. Valet att begränsa det till enbart en av åtta delar av hela satsningen gör dock att resultat kan begränsas. Valet att avgränsa vår uppsats till Malmö stad är på grund av att Malmö anses vara nationellt predicerande när det kommer till den organiserade brottslighetens utveckling. Vi har även valt att studera en kriminell gruppering i Malmö. Valet av just denna gruppering kommer av att sammansättningen av grupperingen, dess uppkomst, att de utgörs av den ”nya generationens organiserade kriminella” och att dess utformning är karaktäristisk för vissa av de kriminella grupperingar som nu etablerar sig i Malmö.

Följande begreppsdefinitioner är för att förtydliga begrepp som kan vara godtyckliga utan en tydlig definition på vilken innebörd vi tilldelar begreppet:

Social marginalisering syftar i denna uppsats till att individen på egen hand inte kan förändra sin livssituation till det bättre samt att individen befinner sig reellt eller symboliskt i utkanten av en samhällsgemenskap. (Svedberg & Wollter 2013, s. 43)

Utanförskap syftar här till ett utanförskap till en gemenskap i relation till den samhälleliga kontexten och/eller gemenskapen.

Social utsatthet menas att individen stängts ute från sociala sammanhang och där individens socioekonomiska position bidrar till detta.

1.3.1 Användningen av begreppen organiserad brottslighet och kriminella grupperingar

Användningen av begreppet “organiserad brottslighet” ger upphov till en definitionsfråga som är mycket kontroversiell och svårdefinierad. Det råder ingen nationell konsensus om hur eller om begreppet bör definieras alls (SOU 2014:63; Rostami 2013, s. 47). Det är således svårt att välja en definition att utgå ifrån i vår uppsats, men för att kunna få en begrepps bild av vad vi menar med organiserad brottslighet har vi varit tvungna att avgränsa oss till en definition att förhålla oss till. Vi har valt att utgå ifrån den definition av organiserad brottslighet som presenteras i prop. 2015/16:113, då det innebär att vi använder den definition av brottslighet som propositionen är ämnad att mer effektivt motverka. Den används även av Brå efter vilka många andra myndigheter även lutar sig mot när det kommer till organiserad brottslighet.

Dock är detta problematiskt efter samtal med några av våra intervjupersoner samt resonemang från andra aktörer som menar att det inte kan talas om organiserad brottslighet i Sverige. Efter många och långa diskussioner har vi därför valt att använda oss av benämningen ”kriminella grupperingar” för att kunna begränsa oss till den typ av organiserad brottslighet som vi ämnar behandla i uppsatsen. Detta val kommer även av att organiserad brottslighet är ett större och möjligen ett mer vagt begrepp vilket kan innebära mer än den kriminalitet relaterat till olika grupper som vi syftar att behandla i vår uppsats. Vi förbehåller oss dock att det kan förekomma varierande begrepp kring denna typ av grupperingar eller brottslighet beroende på kontext eller uttalanden från olika källor. Den definition vi själva använder förekommer då annan begreppsanvändning inte krävs på grund av den kontext det handlar om och från vem informationen kommer. Vi ämnar studera hur lagförslagen som behandlas i prop. 2015/16:113 kan påverka en specifik kriminell gruppering snarare än den organiserade brottsligheten i stort eftersom det begreppet rymmer många olika begrepp och definitioner med skiftande innebörd vilket skulle kräva långt mer utrymme än det vi har för den här uppsatsen.

1.4 Rättssociologisk relevans

Det har varit med stort intresse som vi har gett oss i kast med det omfattande ämnet om gäng/organiserad brottslighet/kriminella grupperingar, listan med epitet för fenomenet kan göras hur lång som helst. Redan från början var vi säkra på att vi ville studera kriminella grupperingar ur ett annat perspektiv än att enbart redogöra för vad de är. Juridiken har i högre grad än rättssociologin varit integrerad i samhällets makt och disciplineringsstruktur än sociologin (Mathiesen 2010, s. 152). Dock räcker inte juridiken till för att förklara samhällseliga fenomen och relationer så som sociologin kan göra. Genom att filtrera det ena paradigmet genom det andra kan en mer holistisk bild av ett samhällsfenomen utkristalliseras. Rättssociologin tillåter ett perspektiv som både är sociologiskt och juridiskt vilket har gett oss som forskare tillgång till två stora vetenskapsparadigm. För att förstå hur en kriminell gruppering etableras och reproduceras har vi sökt underlag i en mer sociologiskt inriktad vetenskap. För att kunna få en begriplig bild av hur ett samhällseligt fenomen kan hanteras ur rättssynpunkt har vi hänvisats in i det juridiska vetenskapsparadigmet. Detta har gett oss möjlighet att betrakta fenomenet ur två skilda men nära sammansvetsade perspektiv.

1.5 Syfte

Efter ett informellt samtal med X¹ intresserade vi oss för huruvida lagar påverkar starkt etablerade fenomen som organiserad brottslighet. Hen ställde sig kritisk till de åsyftade verkningarna av regeringens straffrättsliga satsning då hen menar att grundproblematiken ändå kvarstår, vilket innebär att de kriminella grupperingarna inte kommer att motverkas. Mot bakgrund av vår problemformulering syftar vi till att studera huruvida lagförslaget (prop.

¹ Intervju med X den 4 maj, 2016

2015/16:113) kan tillämpas med gott resultat på kriminella grupperingar i en stad som Malmö och därmed uppfylla de åsyftade verkningarna. Genom vår fallstudie av en av dessa grupperingar har vi fått möjlighet att på ett mer detaljerat sätt studera en mindre enhet som ingår i ett större fenomen. Syftet med denna uppsats och användningen av denna fallstudie har såvida varit att tillämpa prop. 2015/16:113 på en utvald kriminell gruppering för att se huruvida denna straffrättsliga insats kan få den önskade effekten på en av de kriminella grupperingar som man mer effektivt vill motverka. Detta har genomförts utifrån bland annat intervjuer med noga utvalda personer med god kunskap inom ämnet för kriminella grupperingar i Malmö, såväl yrkesverksamma individer och individer med egen erfarenhet av kriminella grupperingar i Malmö. Genom detta har vi tagit fram följande frågeställning:

- Hur kan den nationellt gällande prop. 2015/16:113 om ”Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet” tillämpas för att motverka den nya generationens kriminella grupperingar i Malmö och den så kallade M-falangen?

1.6 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i nio kapitel med respektive underkapitel. Det inledande kapitlet behandlar den inledande delen för uppsatsen vars syfte, frågeställningar och en problemformulering presenteras. Vidare presenteras även en avgränsning och definition för uppsatsen. Kapitel två berör det juridiska läget gällande prop. 2015/16:113 samt SOU 2014:63 som redogör för den juridiska bakgrunden till uppsatsen. I kapitel tre får läsaren en utförlig redogörelse för hur den undre världen ser ut i Malmö samt hur den sociala situationen ser ut i Malmö samt orsaksförklaringar till detta. I tidigare forskning som utgör uppsatsens fjärde kapitel belyser vi generella områden för varför forskning kring kriminella grupperingar är nödvändig samt hur olika forskare ställer sig till varför de uppstår och etableras runt om i världen. För att kunna få en teoretisk förståelse för vårt ämne har vi i kapitel fem redogjort för vår teoretiska ansats med vilken vi analyserar all vår insamlade data. Sjätte kapitlet tar oss vidare till metodologiska överväganden var vi gör läsaren bekant med tillvägagångssättet för vår uppsats. Detta leder oss vidare till vårt sjunde kapitel där vi sammanställer ett resultat av våra kvalitativa intervjuer. Under kapitel åtta finner man vår analys där all insamlad data noggrant analyseras vilket slutligen leder oss in på det nionde kapitlet där vi avhandlar avslutande ord och rekommendationer till kommande forskningsområden. Efter det följer en referensförteckning till hela uppsatsens källor samt bilagor.

2. DET RÄTTSLIGA LÄGET

I tidigare del har vi presenterat varför ämnet är viktigt att fördjupa sig i ur ett rättssociologiskt perspektiv samt varför vi har intresserat oss för kriminella grupperingar i Malmö i förhållande till det nya lagförslaget. Vi kommer i följande del att redogöra för propositionen (prop.

2015/16:113) samt SOU 2014:63 vilken utgör grunderna och förslagen för den nya lagstiftningen.

2.1 Regeringens samlade satsning mot organiserad brottslighet

I sitt pressmeddelande presenterade regeringen den första december 2015 en samlad insats för att bekämpa organiserad brottslighet (Regeringen 2015). Vid regeringens presentation av den nya samlade satsningen mot organiserad brottslighet motiveras denna med att denna typ av brottslighet har blivit "allt mer komplex, varierad och gränsöverskridande" de senaste 20 åren. Det framhålls även att den organiserade brottsligheten utgör ett allvarligt hot mot det demokratiska samhället och att detta är en stor utmaning för många aktörer. (Regeringen 2015) Den samlade insatsen består av åtta delar med ett flertal åtgärder och syftar till att mer effektivt kunna bekämpa den organiserade brottsligheten. Dessa består av förändringar vad gäller villkorlig frigivning, utökade möjligheter till förverkande, informationsutbyte vid samverkan mot organiserad brottslighet, bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet, förbättrade förutsättningar för ordning och säkerhet i domstolarna, uppdrag till Brå om åtgärder mot kriminalitet i socialt utsatta områden, uppdrag om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet och uppdrag till Polismyndigheten om insatser mot illegala vapen och explosiva varor inom landet.

2.2 Bakgrund till förslaget prop. 2015/16:113

2.2.1 Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet (SOU 2014:63)

Utredningens huvudsakliga syfte har varit att analysera huruvida det straffrättsliga regelverket på olika områden kan skärpas i arbetet för att mer effektivt motverka organiserad brottslighet. Utredningen innehåller bland annat en redogörelse för vad organiserad brottslighet är, samt problematiserande kring det uteblivna definitionsbegreppet, vem den innefattar och hur olika straffrättsliga verktyg kan effektiviseras för att på ett mer effektivt sätt kunna motverka den organiserade brottsligheten. Utredningen innehåller många olika delar, däribland överväganden om huruvida kriminalisering av brott på försöks-, förberedelse- och stämplingsstadiet bör vara mer omfattande, om straffskalan för förberedelse och stämpling bör förändras och om det för några brott som är vanligt förekommande inom den organiserade brottsligheten finns skäl att införa omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om brottet är grovt eller om befintliga omständigheter behöver utarbetas ytterligare. (SOU 2014:63)

2.2.2 Ingen svensk legal definition

Det finns i skrivande stund ingen legal definition av organiserad brottslighet i Sverige. Utöver utebliven legal definition finns heller ingen allmänt vedertagen definition. Trots att regeringen under flera år har lämnat in flera förslag till riksdagen med syfte att motverka den organiserade brottsligheten har en definition av vad som avses med begreppet organiserad brottslighet inte ansetts lämplig att göra i lag. Vidare beskrivs i SOU 2014:63 att den uteblivna definitionen kan innebära att beslut om åtgärder inte "träffar på rätt sätt" då kriminella grupperingar ser, och ter, sig olika. Skillnaderna skulle därmed kunna innebära att arbetet för att mer effektivt motverka kriminalitet av detta slag inte uppnår sina åsyftade verkningar. Trots att det finns en medvetenhet om detta argumenteras vidare i SOU 2014:63 att en definition av organiserad brottslighet inte nödvändigtvis är ett måste för att kunna tillämpa lagen och nå önskade effekter. Detta då de straffrättsliga regleringarna ändå är riktade mot de enskilda gärningarna snarare än på verksamheten.

2.2.3 *Varför kriminalisera och för vem?*

I SOU 2014:63 har man utöver uppdraget resonerat kring huruvida det skulle vara nödvändigt att lagstifta kring deltagande i en kriminell organisation. Man har kommit fram till att detta inte är nödvändigt då Sverige redan följer EU-konventionerna om att arbetet mot organiserad brottslighet måste ske effektivt, proportionerligt och med avskräckande sanktioner. Därmed anses lagstiftande om deltagande i kriminella organisationer inte vara nödvändiga. De straffrättsliga åtgärderna utgör ett centralt verktyg i arbetet mot den organiserade brottsligheten och därmed föreslås ny kriminalisering av nya gärningar men även utvidgning av det straffbara området att omfatta fler moment genom att exempelvis kriminalisera förstadier till befintliga brott. Detta gäller även straffskärpningar.

För att motivera varför en ny gärning bör beläggas med kriminell grund bör den få en särskilt praktisk betydelse och även innebära ett befogat utnyttjande av samhällets resurser. I fråga om allvarlig brottslighet är det alltid befogat att ta samhällets resurser i anspråk med syfte att bekämpa brottsligheten. En annan önskvärd effekt av att kriminalisera ett beteende är också för att den ska ha en allmänpreventiv verkan på individer. Annars är den meningslös. Allmänpreventionen sägs vara verksam genom avskräckning, genom moralbildning eller moralförstärkning samt genom vanebildning. (SOU 2014:63) Om antalet gärningar som beläggs med straff ökar utan att rättsväsendet erhåller ökade resurser för att kunna upprätthålla ett jämnt arbetsflöde i motsvarande mån innebär det också att vissa företeelser riskerar att få en reducerad prioritet. Om vissa straffbud får en reducerad prioritet i sådan mån att överträdelser i praktiken inte lagförs, eller med ringa mått lagförs, kan det i förlängningen innebära en risk för att straffsystemets brottsavhållande verkan undergrävs. Avslutningsvis menar författarna att "Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet" och de förslag som de lämnar till skärpta straffrättsliga åtgärder i någon utsträckning kan bidra till att reducera antalet brott. (SOU 2014:63)

2.2.4 *Vad är organiserad brottslighet?*

För inte särskilt länge sedan väckte organiserad brottslighet i stor utsträckning associationer till kriminella mc-gäng. I dagsläget ingår även andra grupperingar under begreppet. Det kan vara grupperingar som baseras på släktskap eller etnicitet och även grupperingar med anknytning till ett visst geografiskt område. Vad som utmärker organiserad brottslighet är att en löpande kriminell verksamhet bedrivs på ett sådant sätt att den mer eller mindre inte går att bedriva ensam. Inom den organiserade brottsligheten utgör kriminaliteten en affärsmässig verksamhet där brott inte är engångsföreteelser utan utförs på yrkesmässiga grunder där ändamålet är att nå ett ekonomiskt kapital. Ofta omfattas den av kriminella nätverk som förser marknaden med illegala och skattefria varor och/eller tjänster. Den kriminella verksamheten måste i alla lägen skyddas från myndigheter men skyddet är även avsett för att hålla verksamheten intakt från andra kriminella och svekfulla individer. Vanligt är att skyddet bygger på att individerna inom verksamheten besitter ett våldskapital; våldshandlingar samt hot mot dem som skulle kunna komma att angripa verksamheten. Skyddet av verksamheten är således en viktig del i verksamheten och livsföringen för de individer som verkar inom dem. I SOU 2014:63 nämns även att de kriminella organisationerna kan betraktas som "systemhotande" med anledning av deras kapital, kompetens, kontakter och status som kan användas för att ytterligare skydda och möjliggöra reproduktionen av verksamheten. Systemhotande är de även på grund av att verksamheten i sig då de kan påverka myndighetspersoner eller hota brottsoffer och vittnen som riskerar att inte våga vittna eller vågar anmäla. Det blir därmed inte enbart verksamhetens "kärnverksamhet" (exempelvis narkotikabrott) som är samhällets största problem utan dess möjligheter att kunna påverka demokratin.

Det finns idag ett flertal kriminella nätverk där den sammanfogande faktorn har sitt ursprung i den gemensamma etniciteten eller släktskapet. Inom dessa grupperingar råder ofta en mer hierarkisk ordning, liknande en familjestruktur. (Tullverket, Lägesbild organiserad brottslighet, 2011, s. 8 i SOU 2014:63) Karaktäristiskt för verksamheter som dessa är att lojaliteten och sammanhållningen emellan de verksamma individerna ofta är mycket hög och rekrytering sker inte sällan inom familjen eller släkten. Detta tenderar att innebära att det för individer som föds in i så kallade etniska grupperingar ökar risken för dem att själv delta i det kriminella nätverket i äldre ålder. (Polisens lägesbild av grov organiserad brottslighet 2012, s. 4 i SOU 2014:63) Detta kan försvåra arbetet för olika samhällsinsatser att bryta det kriminella mönstret hos barnet och hjälptåtgärder riskerar att inte få någon verkan. Territoriella nätverk är sådana sammansatta grupperingar som har skett via en gemensam uppväxt och bostadsområde. Ofta söker dessa grupperingar etablera ett våldskapital genom att med våld skrämja och kränka andra. Om det territoriella nätverket har kunnat etableras under en längre tid i området etableras även den praktiserade kriminaliteten, och den brottsliga verksamheten kan övergå till att ske mer dolt samt att den kriminella verksamheten utökas även geografiskt. (Polisens lägesbild av grov organiserad brottslighet 2012, s. 4 se SOU 2014:63). Medlemmarna är ofta mellan 15 och 30 år. För att de territoriella nätverken ska kunna etablera sig, rekrytera samt behålla ett inflytande över andra individer i ett visst område underlättas det om området är ett geografiskt och socialt segregerat område där känslan av utanförskap är stark. Detta lämnar förutsättningar för de territoriella nätverken att kunna spira.

De kriminella individerna blir då normsättare för de boende i området och i synnerhet för barn och ungdomar. Vanliga brottstyper för territoriella nätverk är stölder, rån, våldsbrott och narkotikabrott. Det finns även så kallade ad hoc-grupperingar som är tillfälliga nätverk som ofta inte har en utåtriktad kriminell identitet (Tullverket, Lägesbild organiserad brottslighet 2011, s. 8 se SOU 2014:63). Nätverken kan sägas rekrytera utefter det aktuella behovet just då. Till skillnad för vad som ofta beskrivs angående organiserad brottslighet, med dess sammanhållna organisation under en lång tid och med brottslighet som nästintill kan liknas vid ett legalt företag, så har forskning visat på att nätverk som dessa inte är ovanliga utan snarare vanligt förekommande.

Ofta består ad hoc- grupperingar av en fast kärna av individer som känner varandra och som driver kriminella projekt. Sedan är det fritt fram för "anställda" att komma och gå under projektets gång. Sammanhållningen i ad hoc-grupperingar är i huvudsak det affärsmässiga i kriminaliteten (Brå 2012, s. 70 se SOU 2014:63) Ett problem med insatser mot organiserad brottslighet kan alltså vara att det är svårt att klart se vilka insatser som lämpligen bör vidtas eller vad dessa ska leda till utan att samtidigt veta vad som avses med organiserad brottslighet eller vilket problem det är man vill komma tillrätta med från samhällets sida (SOU 2014:63).

2.2.5 Vilken typ av kriminalitet organiserad brottslighet ägnar sig åt i Sverige

Det är huvudsakligen narkotika, smuggling av sprit, tobak och dopningspreparat, stölder, penningtvätt, människohandel för sexuella ändamål, koppleri, människosmuggling, illegal spelverksamhet, vapenhandel och utpressning, grova rån och skjutningar som organiserad brottslighet ägnar sig åt. Enligt Brå är det i synnerhet pengar som är drivkraften för den organiserade brottsligheten. (Brå 2012:13 s. 349 se SOU 2014:63) Även hot om våld och våldsbrott utgör en del av den kriminella verksamheten (Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg, s. 76 se SOU 2014:63). Det är dock inte all organiserad brottslighet som ägnar sig åt detta.

Vidare följer en redogörelse för "Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet" (prop. 2015/16:113) som är den del av satsningen som behandlas i denna uppsats.

2.3 Redogörelse för förslag om "Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet" (prop. 2015/16:113)

De föreslagna "bättre straffrättsliga verktygen" är de straffrättsliga ändringar som syftar till att göra bekämpningen av den organiserade brottsligheten mer effektiv. Syftet är även att de straffrättsliga åtgärderna ska vara tydligt ändamålsenliga. Detta innebär bland annat att personer som är i en maktposition med bestämmande eller inflytande i en sammanslutning som låter bli att förhindra allvarliga brott inom sammanslutningen ska kunna straffas för det. Dessa ändringar gäller även försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott som ska kriminaliseras i större utsträckning än vad som görs idag. De ändringar som ska göras kring

försök, förberedelse och stämpling gäller bl.a. grovt olaga hot, grov utpressning, övergrepp i rättssak, grovt övergrepp i rättssak samt grovt och synnerligen grovt vapenbrott. Bestämmelsen om straff för förberedelse och stämpling ändras så att högre straff än fängelse i två år ska kunna dömas ut i fler fall. Vid bedömningen av om ett brott är grovt ska nya omständigheter tas i beaktande. Detta gäller bland annat att det vid vissa brott med hotinslag särskilt beaktas om gärningen har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller som annars har varit av allvarligt slag. Grovt brott och ringa brott ska också införas för de brott som berörs av förslagen och som inte redan har en sådan beteckning. (prop. 2015/16:113)

2.3.1 Invändningar från remissinstanser

De straffrättsliga ändringar som föreslagits ska användas för att mer effektivt kunna motverka organiserad brottslighet genom att lagföra fler, komma åt ledarna för kriminella "sammanslutningar" och höja straffen för de brottsliga gärningar som är särskilt vanliga för den organiserade brottsligheten. (prop. 2015/16:113, s. 33-34) Remissinstanserna har vid olika brott kommit med särskilda invändningar som är av särskilt intresse för ämnet för denna uppsats. Bland annat görs invändningar angående begrepp som "sammanslutning" och "våldskapital" vilka enligt flera remissinstanser är problematiska (prop. 2015/16:113, s. 53 & 60). Utöver detta finns ett flertal invändningar angående tillämpbarheten och bevisvårigheter för vissa lagändringar, detta särskilt kring lagförslaget om att kunna bestraffa individer i ledande position av en sammanslutning som underlåter att förhindra brott. Vissa remissinstanser hävdar att denna förslagna lagändring endast kan användas i väldigt få fall. Hovrätten för Nedre Norrland avslår detta förslag på grund av detta eftersom denna instans hävdar att den är för svår att tillämpa och att den torde få en för begränsad praktisk nytta för att motivera lagstiftning. Göta hovrätt och Åklagarmyndigheten tillstryker ändå förslaget då den kan få praktisk nytta i vissa fall. Vad gäller detta lagförslag har kommit flera anmärkningar om tillämpbarheten i praktiken och Brå invänder att i kriminella nätverk och liknande är det mycket svårt att bedöma vem som befinner sig i en ledande position. Brå hävdar vidare att förslaget kan uppfattas som att statsmakterna legitimerar det skrämsekapital som kan utgöra en grund för en persons ställning som ledande. Brottsförebyggande rådet invänder också att begreppet sammanslutning är svårt att använda för nätverksstrukturer. (prop. 2015/16:113, s. 53) Vidare ifrågasätter Sveriges advokatsamfund att förslaget om ny kvalifikationsgrund som innebär att det vid bedömningen av om brottet är grovt särskilt ska beaktas om gärningen har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen, sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital eller som annars har varit av allvarligt slag. Samfundet ifrågasätter att det enligt lagförslaget inte ska spela någon roll om gärningsmannen anspelar på ett fiktivt eller faktiskt våldskapital. Enligt samfundet gör det kvalifikationsgrunden mycket långtgående, något som starkt kan ifrågasättas utifrån ett legalitetsperspektiv och i praktiken svåra bedömningar. Samfundet invänder dessutom mot uttrycket våldskapital, som det anser inte är tillräckligt etablerat och klart. (prop. 2015/16:113, s. 59-60)

2.3.1.1 *Invändningar från kriminologiska institutionen på Stockholms universitet*

Vad gäller behovet av de bättre straffrättsliga verktygen har en majoritet av remissinstanserna tillstyrkt förslagen eller lämnat dem utan invändning. Av övriga remissinstanser är så gott som samtliga positiva till huvuddelen av förslagen. Dock har Stockholms universitet (Kriminologiska institutionen) avvisat förslagen om skärpningar i det straffrättsliga regelverket rörande organiserad brottslighet. Institutionen menar att ”skadan eller faran av denna brottslighet och dess utveckling inte har visats på ett övertygande sätt, att utredningens alarmistiska beskrivning strider mot tidigare utredningar från bl.a. Polisen, att den allmänpreventiva effekten av föreslagna lagändringar inte har gjorts trolig och att effekterna av en expansion av strafflagstiftningen inte har problematiserats”. (prop. 2015/16:113, s. 32-33) I institutionens remissvar kritiserar de nya föreslagna bättre straffrättsliga verktygen hårt. I remissvaret problematiseras den allmänpreventiva nyttan, att bilden av den organiserade brottsligheten i regeringens utredning förstoras upp och strider till del mot forskning och utredningar, det görs inga försök att bedöma effekter av tidigare insatser, inga analyser görs för varför den organiserade brottsligheten till viss del har ökat trots dessa tidigare insatser, avsaknaden av en legaldefinition bidrar till rättsosäkerhet, att allmänpreventiv effekt av den skärpta straffrättsliga regleringen inte har stöd i forskning samt att kriminalisering av förfälsbrott och förändringar av kvalifikationsregler för grovt brott skulle kunna få effekter i form av minskad organiserad brottslighet inte förefaller särskilt troligt. De menar vidare att den påtalade vikten av återhållsamhet vid kriminalisering inte hindrar regeringen från att ”föreslå ytterligare straffrättsliga åtgärder efter ett regeringsinnehav som präglats av en extrem expansion av strafflagstiftningen”. I utredningen hävdas att de föreslagna lagändringarna i någon utsträckning kan bidra till att minska antalet brott, vilket Tham och Flyghed i Kriminologiska institutionens underlag för Stockholms universitets remissvar på SOU 2014:63 menar att det inte redovisas några belägg för vad antagandet grundar sig på. Angående utredningens påstående om att ”det är emellertid omöjligt att ha någon mer välgrundad uppfattning om i vilken utsträckning så kommer att bli fallet” kommenterar de med ”Den eventuella effekten av de föreslagna åtgärderna stannar således vid en from förhoppning.”. (Tham & Flyghed 2014, s. 5) På samma sida avslutar slutligen Henrik Tham och Janne Flyghed remissvaret med:

“Effekten av förslagen om skärpning av strafflagstiftningen bidrar däremot till normaliseringen av straff som medel för att förebygga brott och andra icke önskvärda beteenden. Den traditionella principen om straff som ultima ratio, om straff som ett medel i sista hand, bleknar alltmer bort i lagstiftningen. Utredningens förslag måste här ses i ett sammanhang. Under senaste årtionden har strafflagstiftningen expanderat mycket kraftigt. Utvecklingen står i kontrast mot tidigare, då även ned- och avkriminalisering präglade lagstiftningen (von Hofer och Tham 2013). Ett enskilt förslag till skärpning av strafflagstiftningen blir då allvarigare genom att ingå i en utvecklingstendens som kan betraktas som systemhotande i meningen hota traditionella rättsprinciper.”

Denna kritik är av högt intresse i denna uppsats då vi hävdar att lagförslaget om ”Bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet” bör problematiseras och granskas närmare. Detta blir då intressant när även en kriminologisk institution på Stockholms universitet har ställt sig kritiska till densamma.

3. DEN SITUATIONELLA KONTEXTEN I MALMÖ

Efter att ha fått en inblick i hur det rättsliga läget ser ut gällande propositionen, SOU 2014:63 samt lyft kritik kring lagförslaget från olika remissinstanser presenteras här en lägesbild av den socialdemografiska situationen i Malmö samt förekomsten av kriminella grupperingar i staden.

3.1 Malmö – vi och dem

I Malmö, Sveriges tredje största stad, bor ca 320 000 människor. Omkring 280 000 av dessa bor i tätorten Malmö (<http://malmo.se/Kommun--politik/Statistik/Befolkning.html>) vilken är indelad i fem stadsområden. Karaktäristiskt för staden är dess originella och blandade sammansättning av invånare. Malmö är en smältdegel med kulturer representerade från alla världens hörn. Dock är staden mycket uppdelad vad gäller sociala sammanhang och förutsättningar. Malmö präglas av utbredda strukturella och samhällsliga sociala problem vilket gett en tydlig boendesegregation. För att förstå segregationen i Malmö krävs en kortare inblick i andra faktorer som bidrar till och möjliggör det segregerade Malmö. Nedan redogör vi kortfattat för hur boendesegregationen utgör en del av de faktorer som har betydelse för etableringen och grogrunden för kriminella grupperingar och organiserad brottslighet i Malmö.

3.1.1 Segregation

För att innebörden av begreppet ”segregation” inte ska bli missvisande är det nödvändigt att få en förståelse för begreppet innan vi redogör för Malmö som en segregerad stad. Segregation i en stad innebär mer än en uppdelning av en stad. Segregation förutsätter även att det finns en relation mellan grupper och ett utfall där vissa av dessa kommer att kategoriseras underlägsna andra. Ett flertal faktorer inverkar på hur segregation utvecklas och bibehålls, bland andra status, hudfärg, religion eller etnisk tillhörighet. Segregation kan vara frivillig eller ofrivillig. Segregation ger negativa effekter då den påverkar individens delaktighet i samhället och ger sämre förutsättningar för individer i grupper som kategoriserats som underlägsna att påverka sin egen situation. Vid segregation läggs ofta ett större fokus på ”problemområden” vilket riskerar att skuldbelägga och förvärra problem som uppstår genom segregationen. Lösningfokuserade åtgärder för att minska segregationen

tenderar att enbart riktas mot det ”problematiska” området vilket även det reproducerar skuldbeläggning medan lösningsfokuserade åtgärder riktade till områden som tillhör de ”icke problematiska områdena” inte sker i lika stor utsträckning (Andersson, Bråmås & Hogdal 2007, s 63; Stigendal & Östergren 2013, s. 71). Vad gäller etnisk segregation kategoriseras denna av en geografisk segregation inom segmenten och även en etnisk hierarki (Andersson, Bråmås & Hogdal, 2007, s. 36).

3.1.2 *Segregation i Malmö*

Malmö är en segregerad stad. Främst baseras segregationen på etnicitet och den sociala status olika etniciteter tilldelats i staden och samhället i stort och många bor i områden med individer som liknar en själv. (Stigendal & Östergren 2013; Andersson, Bråmås & Hogdal, 2007, s. 36) Den sociala statusen hos en individ utgör en indikator på vilket bostadsområde denne bor i och samvariationen mellan socioekonomisk och etnisk uppdelning tydlig. (Stigendal & Östergren 2013, s. 71). Stigendal och Östergren skriver lite förenklat att klass och etnicitet alltmer sammanfaller för var man bor i Malmö (Ibid 2013, s. 73) vilket delvis förklarar varför många segregerade områden, så kallade problemområden, bebos av invandrade och individer med en problematisk socioekonomisk situation. Som ett exempel på den etniska segregationen i Malmö kan nämnas att individer med svensk bakgrund har i genomsnitt knappt hälften så många invandrade grannar i jämförelse med invandrade individer som har ungefär dubbelt så många. (Andersson, Bråmås & Hogdal 2007, s. 16). Den segregation som präglar Malmö har enligt många också givit upphov till både sociala klyftor och den kriminalitet som finns i staden (KÄLLA).

3.2 **Malmöns undre värld**

På 1990-talet blir Sverige bekant med begreppet organiserad brottslighet på riktigt. Kampen mot den organiserade brottsligheten i Sverige kan sägas börja där och då (Palmkvist 2012 s. 10; Brå 2012 s. 113). 1993 var året då Sverige fick sin första fullvärdiga mc-klubb; Hells Angels MC (HAMC) (Brå 2012, s. 113). Under denna tid i Malmö pågår gänguppbyggelserna främst i relation till just mc-gängen och däribland de då väletablerade HAMC och Bandidos MC (BMC). (Brå 2012 s. 115; Palmkvist 2012, s. 10) I dagsläget syns dessa grupperingar inte längre i samma utsträckning i uppmärksammade gänguppbyggelser och till skillnad från den nya generationen av kriminella grupperingar så sker mc-uppbyggelserna idag mer i det dolda. (Polismyndigheten 2015; Brå 2012, s. 115; Palmkvist 2012, s. 10) Sedan 1990-talet har den organiserade brottsligheten och de kriminella grupperingarna utvecklats och den undre världen i Malmö ser nu annorlunda ut. 2009 kom Black Cobra till Malmö vilket bidrog till en ny utveckling i form av en ny generation av kriminella grupperingar inom den organiserade brottsligheten. När Black Cobra kom 2009 blev det mer tydligt att det fanns gäng i Malmö då

de fick sitt starkaste fäste i ett av Malmös mest socialt utsatta område; Herrgården² ³. (Brå 2012 s.) Samma år som Black Cobra kommer till Malmö börjar myndigheternas storsatsning mot den grova organiserade brottsligheten på allvar och har fortgått sedan dess (Palmkvist 2012, s. 1). En ny generation kriminella har nu börjat dominera Malmös undre värld. Killar födda på 1980-talet, de som inte sökt sig till de etablerade märkesgängen⁴ börjar nu ta vid. (Brå 2012 ss. 116-117; Palmkvist 2012, s. 10)

I nuläget utgörs Malmös kriminella grupperingar till stor del av icke självmarkerande gäng där den så kallade M-falangen har blivit mycket uppmärksam (Palmkvist 2012 s. 27). Den undre världen i Malmö skiljer sig åt från organiserad brottslighet och kriminella grupperingar i Stockholm och Göteborg. Det råder delade meningar om varför detta är fallet men vad som är klarställt är att Malmö ligger längre fram i utvecklingen vad gäller den organiserade brottsligheten än andra svenska städer och då även Stockholm och Göteborg. Enligt bland annat Brå bör Malmö betraktas som en kompass för att se hur den organiserade brottsligheten kommer att utvecklas i resten av landet. (Brå 2012 s. 151) Stadsbilden ser även annorlunda ut i Malmö då socialt utsatta områden är insprängda i centrala delar av staden vilket även detta påverkar uttrycket för den organiserade brottsligheten. Denna stadsbild genererar bland annat fler konflikter och uppgörelser då individer i många olika kriminella grupperingar ständigt stöter på varandra. (Ibid s. 154) Även stadens närhet till Danmark har bidragit till den mer utvecklade organiserade brottsligheten som finns i Malmö (Ibid s. 116). Bland annat har detta resulterat i en framgångsrik och enkelt genomförd marknad för vapen och narkotika där Danmark fungerar som mellanlagring. (Ibid s. 116)

3.2.1 *Den nya generationen av kriminella grupperingar*

Dragningen till kriminella grupperingar sprider sig idag i Malmö (Brå 2012 s. 129-130; Palmkvist 2012 s. 31). En rad olika faktorer är karaktäristiska för de individer som utgör den nya generationen av kriminella grupperingar i Malmö. Tonen är allt råare och steget till grovt våld är kortare. Dessa grupperingar består ofta av yngre män som ofta håller sig till "sitt område" (Brå 2012 s. 122). Dessa grupperingar är mer löst sammansatta och de är betydligt mer rörliga. (Brå 2012 s. 119) Till skillnad mot de självmarkerande hierarkiska gängen krävs inte mycket för att en individ ska bli medlem i en av den nya generationens grupperingar. De som ingår i grupperingarna är inte intresserade av att jobba sig upp i en hierarki för att få mer makt och status. Det står under deras värdighet att städa en klubblokal och "förtjäna" ett medlemskap genom sådant grovarbete. (Brå 2012 s. 127) Ofta handlar medlemskap i denna typ av gruppering om att få respekt, status och att få andra att vara rädda för denne individ. (Brå 2012 s. 124, 127) Dessa unga män har ett behov av att hävda sig och att erhålla uppmärksamhet. Detta kan förverkligas genom att tjäna mycket pengar vilket också är en

² Herrgården är ett delområde i stadsdelen Rosengård i Malmö.

³ Intervju med X den 4 maj, 2016

⁴ Märkesgäng: självmarkerande kriminella grupperingar som bär västar och/eller andra symboler för att visa sitt medlemskap i ett visst gäng. T.ex. Hells Angels

viktig del i tillhörigheten till grupperingen. Man mäter sig med varandra och en "lyxig" livsstil med dyra bilar och liknande är avgörande för att få respekt och status. (Brå 2012 s. 119)⁵ Detta är ofta unga grovt kriminella män som har vuxit upp tillsammans i socialt utsatta områden⁶ (Brå 2012 s. 119).

De individer som är med i denna typ av kriminell gruppering är individer som snabbt vill bygga upp sitt kriminella cv, de är mer lättkränkta än individer i mc-gängen och har inte någon större lojalitet till gruppen till skillnad från lojaliteten hos gängmedlemmar förr (Brå 2012 ss. 126-127; Höjer 2015). Palmkvist (2012) skriver att de unga männen som slåss i "gängkriget" i Malmö inte kan kategoriseras in under märkesgängen. De är inte självmarkerande på samma sätt som mc-gängen och bär inga symboler eller liknande för att visa sin gäng eller grupp-tillhörighet. Han hävdar att dessa snarare utgörs av nätverk där den starka lojaliteten mellan medlemmarna är vad som utgör kittet för medlemskapet och där våldsdåden från båda håll stärker kittet allt mer. (Palmkvist 2012, s. 27) I en rapport av Brå menar författaren istället att det råder en mytbild kring att det ska finnas någon typ av broderskap mellan medlemmarna. Då lojaliteten är låg och många har svårt att anpassa sig till en hierarki växlar dessa individer ofta mellan olika grupperingar, samarbetar med andra och går även tillbaka till samma gruppering igen. (Brå 2012 s. 126-127)

Rikskriminalen (2014) rapporterar om lokala kriminella nätverk som har en negativ påverkan på lokalsamhället. Narkotikaförsäljning sker öppet på gatorna, kriminella uppgörelser på allmän plats är inte längre sällsynt, otillåten påverkan, utpressning och utåtagerande missnöje mot samhället är företeelser som inte är ovanliga i dessa områden. Detta kan sägas påverka det demokratiska samhället på så vis att få i dessa områden vågar, eller vill, ställa upp och vittna. I och med detta tillåts ett parallellt samhälle att växa fram vilket styrks av en enhetschef på avdelningen för organiserad brottslighet på Brå. Han menar att det i socioekonomiskt utsatta områden i Sverige finns enklaver där den svenska lagen i stort sätt inte gäller. Det är således ett stort problem för rättsväsendet och gör områden som dessa svårarbetade för polisen. (Höjer 2015) Det är tydligt att det i Malmö är mest alarmerande vilket framgår i Brå:s trygghetsundersökning (2012). Här ser man bland annat flest antal långtidsarbetslösa, störst barnfattigdom, lägst andel behöriga till gymnasiet, lägre inkomster och störst andel som lever på bidrag (Brå 2012)

3.2.2 *Våldet*

Dessa egenskaper hos den nya generationens individer och grupperingar genererar mycket konflikter. De sociala skillnaderna i Malmö och dess resultat i kriminella grupperingar har skapat mycket otrygghet i Malmö med våldsdåd och individer i undre världen som bär vapen (Brå 2012, s. 17). Individer i dessa grupperingar har närmare att ta till vapen än i andra mer fasta grupperingar. (Brå 2012 s. 127) Enligt en polis i Brås rapport (2012) är dessa unga män

⁵ Intervju med X den 4 maj, 2016

⁶ Ibid

mer benägna att ta till grovt våld. Detta kan bero på att dessa individer är väldigt rädda och mår väldigt dåligt. De skjuter andra av rädsla - de har lärt sig att det lönar sig att skjuta först (Palmkvist 2012 s. 2; Brå 2012, s. 129) Det är inte sällan förekommande med vapen i dessa kretsar, dels som ett maktbevis men också på grund av att de i Malmö är mer lättillgängliga än i många andra svenska städer (Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet, 2014). På så vis syns grupperingarna och konflikterna mer trots att de inte använder sig av symboler och särskilda klädesplagg för att visa sin grupptillhörighet. (Palmkvist 2012 s. 27)

Närheten till våld är särskilt stark i familje- och släktbundna grupperingar samt i stadsdelsbundna grupperingar. Idag har det skett en attitydförändring som kan vara en del av anledningen till de mord som begås inom den organiserade brottsligheten. (Palmkvist 2012 s. 31) I nuläget finns föreställningen kring dessa mord att det är enkelt att komma undan och slippa bli straffad. Detta är också något som tyvärr till viss del stämmer, då ett flertal av dessa mord inte klaras upp då de som sett eller vet något inte vill vittna av olika anledningar, till exempel av rädsla eller förakt mot polisen. Gränsen för att begå mord är i nuläget ännu lägre än tidigare, vilket även leder till att konflikterna blir självgenererade då de mördades anhöriga hämnas och så fortsätter våldsspiralen genom hämndaktioner. Enligt en polis i Brå:s rapport om Brottslighet och otrygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg skulle en högre upplärningsprocent av dessa mord minska antalet efterföljande mord då hämndaktionerna inte skulle ges samma bränsle. (Brå 2012, ss. 130-131)

3.2.3 *Den typiska gängrekryten i Malmö*

De som går med i gatugäng [stadsdelsbundna kriminella grupperingar red. anm] är enligt Brå (2012) och Palmkvist (2012) ofta en grupp av unga som växt upp tillsammans i ett socialt utsatt område (Brå 2012 s. 124)⁷. Rekryteringarna till gäng kan ske redan så tidigt som i femman och gängmentaliteten genomsyrade klassrummen redan 2010 (Rosengård efter skollarmen 2010).⁸ De unga började med att råna jämnåriga på mobiltelefoner och långa knark på gatunivå. Polisen betraktar 17 som en avgörande ålder för en kriminell karriär (Palmkvist 2012 ss. 27-28).

3.2.4 *Den organiserade brottsligheten i form av brottstyper i Malmö*

Olika kriminella grupperingar eller annan organiserad brottslighet ägnar sig åt olika former av brottslighet. Narkotika, vapen, otillåten påverkan, bedrägeri, infiltration av näringslivet och försäljning av smugglade varor är vanligt förekommande brottslighet (se Brå 2012). I detta avsnitt redogörs kort för vilken typ av brottslighet som begås inom den organiserade brottsligheten i Malmö. Viss brottslighet utvecklas mer i detta avsnitt då de är de särskilt omfattande eller centrala för den organiserade brottsligheten i Malmö.

⁷ Intervju med X den 4 maj, 2016

⁸ Intervju med X den 4 maj, 2016, Intervju med Y den 13 maj, 2016

3.2.4.1 *Vapen och narkotikahandel*

De vapen som finns i Malmö och resten av Sverige inom den organiserade brottsligheten kommer främst från det före detta Jugoslavien och närliggande områden. När Öresundsbron byggdes genererade detta mer smuggling än tidigare och bättre möjligheter för annan typ av brottslighet. Bland annat innebar det mer handel och kontakt mellan kriminella mellan de två länderna. (Ibid s. 116) Tillgången till vapen i Malmö är väldigt stor och detta ger fler väpnade konflikter och därav fler mordfall i staden i förhållande till andra svenska städer i förhållande till antalet invånare. De vapen som tas in via Malmö är också de som sprids vidare nationellt. Detta är en handel som inte genererar särskilt mycket pengar men som är ett viktigt verktyg i dessa miljöer, antingen för att begå brott eller för att skrämja. (Ibid s.133)

I jämförelse med narkotikahandeln så är vapenhandeln sparsam. Narkotikahandeln utgör en del av den mest problematiska brottsligheten i Malmö. Malmö har med sin närhet till Danmark och resten av Europa blivit en transitstad för bland annat just narkotika. Staden har även en utbredd och stark egen narkotikamarknad. (Brå 2012 ss. 137-138) Försäljningen av narkotika betraktas som huvudnäringen för yrkeskriminella och går att koppla till alla kriminella grupperingar i Malmö enligt Kriminalvårdens underrättelsetjänst (KUT). Olika grupper hanterar olika typer av narkotika och försäljningen görs öppet i vissa områden i Malmö. (Brå 2012 s. 138)

3.2.4.2 *Inverkan på rättssystemet*

Enligt Brå:s nationella trygghetsundersökning så har Malmöborna lägst förtroende för rättsväsendet. Staden toppar även statistik som rör brottslighet som relateras till den organiserade brottsligheten. Detta gäller särskilt övergrepp i rättssak, utpressning och olaga hot. (Höjer 2015) De anmälda utpressningsbrotten per capita är också högst i landet och ökningens utveckling har en tydlig koppling till den organiserade brottsligheten. (Ibid 2015) (Brå 2012 s. 135)

3.2.4.3 *Annan brottslighet*

Malmöborna har vant sig vid billiga priser vilket upprätthåller marknaden för insmugglade varor (Brå 2012, s. 136). Detta gäller bland annat falska kopior av cigaretter och alkohol som smugglats in och detta genererar en viktig lågpriskonomi som utnyttjas av den organiserade brottsligheten. Denna blandning av vit, svart och brottslig ekonomi är speciell i Malmö och uppkommer på grund av att Malmö är en mindre, tätare stad där områden med mycket brottslighet ligger nära andra stadsdelar och centrala områden. (Brå 2012, s. 153) I Malmö involverar den organiserade brottsligheten även illegalt spel, svartklubbar, koppleri och människohandel, rån, bedrägeri och en "grå lånemarknad". Ett område som Brå (2012) framhåller har blivit mer aktuellt och som riktningen för den organiserade brottsligheten går mot är den parasitära organiserade brottsligheten, där de kriminella grupperingarna inte genererar sin egen handel utan istället utnyttjar andra verksamheter och tillgångar. Bland annat infiltreras företag, bedrägerier begås och med utvecklingen av telekommunikation och

handel inom denna kommer troligen allt fler organiserade brott begås inom denna sfär. (Brå 2012, ss. 154-155)

3.2.5 *Malmös undre värld - en maffiastyrd stad*

Samtliga av våra intervjupersoner säger samma sak: M-falangen existerar inte längre. Sammansättningen av de individer- och bakgrunden till det som senare kom att utgöra en kriminell gruppering i Malmö benämnd som M-falangen, är mycket typisk för den nya generationen av kriminella grupperingar som växer fram (Brå 2012 s. 119)⁹. Grupperingen är karaktäristisk för den nya generationen av kriminella grupperingar då den bestod av unga män som växt upp ihop i ett socialt utsatt område och där makt och status utgjort en viktig del av grupperingen. Vårdskapitalet har varit starkt och har använts bland annat för att uppnå makt, status, respekt och pengar. Vårdskapitalet har bidragit till att många inte velat "tjalla" på dem på grund av de konsekvenser detta skulle kunna innebära.¹⁰ Våldet som har riktats mot grupperingen har bidragit till att den tidigare M-falangen slöts samman alltmer över tid, vilket även gäller de individer som ännu finns kvar¹¹. Grupperingen hade ingen tydlig hierarki men hade en "inre kärna" som utgjorde vad som enklast kan benämnas som "ledarna". Y nämner att det inom grupperingen fanns en stark lojalitet inom den inre kärnan på grund av deras gemensamma uppväxt och de familjeband som fanns mellan individerna. Någon stark lojalitet bland resterande individer inom grupperingen fanns dock inte i särskilt hög grad.¹² Det råder delade meningar om vilken typ av kriminell gruppering som den så kallade M-falangen kan benämnas vid. De kallade sig inte själva för "gäng" och benämningen M-falangen var aldrig något de själva ställde sig bakom¹³. Individerna inom grupperingen var tydliga med att de inte var ett gäng utan enbart en grupp barndomsvänner.¹⁴ Det är också uppväxten ihop, och vänskapen sinsemellan, som har skapat sammansättningen av individer inom gruppen och där brottsligheten även har varit en del av detta¹⁵.

De "svansar" och "ringar" som fanns i anslutning till grupperingen bidrog till grupperingens etablering över hela Malmö. Det var också individerna inom svansarna och ringarna som sålde mindre partier narkotika som sedan redovisades uppåt, där pengarna förmodligen hamnade hos M-falangen.¹⁶ M-falangen var även mer organiserad än andra "förortsgäng"¹⁷ och P¹⁸ menar att man kan se likheter med maffiastrukturer. Att det dock skulle finnas en regelrätt svensk maffia är något som gängforskaren Rostami (2013) inte ställer sig bakom.

⁹ Intervju med X den 4 maj, 2016

¹⁰ Intervju med P den 13 maj, 2016

¹¹ Intervju med X den 4 maj, 2016

¹² Intervju med Y den 13 maj, 2016

¹³ Mejlintervju med Palmkvist den 11 maj, 2016, intervju med X den 4 maj, 2016

¹⁴ Intervju med X den 4 maj, 2016

¹⁵ Ibid

¹⁶ Intervju med P den 13 maj, 2016

¹⁷ Intervju med X den 4 maj, 2016

¹⁸ Intervju med P den 13 maj, 2016

Han menar att det inte finns något gäng, nätverk, organisation eller annat som till fullo kan åsidosätta det demokratiska lokalsamhället med sitt vålds- och maktkapital (Rostami 2013 ss. 49-50) Grupperingen utgjorde inte en tydligt hierarkisk och självmarkerande gruppering men bör betraktas som en något mer fast gruppering då den var mer organiserad än ett vanligt ”förortsgäng”. Gemensamt för alla intervjupersoner är att de benämner grupperingen som grovt kriminell där narkotika, utpressning och bedrägerier varit den form av brottslighet som genererat mest pengar. Det ekonomiska kapitalet är även något som medfört respekt och status kring grupperingen¹⁹. Trots detta var de flesta individerna inom grupperingen sällan “flashiga” i sitt uttryck. De ägde själva inga bilar eller andra tillgångar vilket gjort det svårt för polisen att komma åt dem via ekonomiska tillgångar. P menar dock att det fanns mycket pengar inom grupperingen och många ägde vapen.^{20 21} De flesta av de egenskaper hos grupperingen som nämnts ovan är karakteristiska för den nya generationens kriminella grupperingar. Det som tidigare var grupperingen M-falangen finns inte längre men ett flertal av de individer som utgjorde grupperingen finns kvar i Malmö eller Sverige, även om de inte är lika starka som tidigare inom grupperingen.²² Dessa individer har dock fortfarande ett starkt våldskapital. Vissa av individerna har istället lämnat landet och vissa lever inte längre²³. Det kan förmodas att en del av anledningen till grupperingens upplösning kommer av att vissa individer inte lever längre, att vissa har lämnat landet och att livsstilen inom denna typ av grupperingar är hård. Det förekommer mycket dödligt våld och de individer som fortfarande finns kvar inom denna typ av gruppering, såväl som andra kriminella, inte orkar leva denna typ av livsstil för alltid.²⁴ Förmodligen sker i nuläget dock en omgruppering bland kriminella grupperingar i Malmö där de marknadsdelar som den tidigare kriminella grupperingen har lämnat efter sig. Detta innebär eventuellt att invånarna i Malmö än en gång kan förvänta sig en kommande tid präglad av kriminella uppgörelser²⁵.

4. TIDIGARE FORSKNING

Efter att har presenterat en beskrivning av Malmös lägesituation gällande kriminella grupperingars etablering och uppkomst samt hur det socialdemografiska läget ser ut i Malmö så går vi nu över till tidigare forskning för att kunna få en förståelse för hur och varför den organiserade brottsligheten breder ut sig i våra städer. För detta behövs en översikt på området. Genom att studera nationell och internationell forskning ges här en mer generell förståelse för kriminella grupperingars utbredning. I detta avsnitt ämnar vi att redogöra för

¹⁹ Intervju med Y den 13 maj, 2016, Intervju med P den 13 maj, 2016

²⁰ Ibid

²¹ Ibid

²² Intervju med P den 13 maj, 2016, intervju med Y den 13 maj, 2016, intervju med X den 4 maj, 2016

²³ Intervju med P den 13 maj, 2016, intervju med Y den 13 maj, 2016

²⁴ Intervju med Y den 13 maj, 2016

²⁵ Intervju med X den 4 maj, 2016, intervju med Y den 13 maj, 2016, intervju med P den 13 maj, 2016, mejlintervju med Palmkvist den 11 maj, 2016

några delar av den internationella och nationella forskningen kring organiserad brottslighet och kriminella grupperingar.

4.1 Perspektiv på gängkriminalitet och dess uppkomst

4.1.1. Bakgrunden till utvecklingen av gäng

Det finns många olika förklaringar till varför individer går med i kriminella grupperingar. Detta är inget som kan förklaras enkelt eller utifrån någon enstaka faktor. Det finns många olika faktorer i kombination som bidrar till eller ökar risken för involvering i dessa miljöer. Ett perspektiv som kan användas för att beskriva detta är "push"- och "pull"-faktorer. De push-faktorer som finns i individens närhet är de faktorer som gör att hen förs mot denna typ av miljö, exempelvis utanförskap, anti-social attityd och svårigheter hemma eller i skolan. Pull-faktorerna är sådant som lockar unga in i kriminella grupperingar eller gäng, som erbjudanden om sammanhang, mening och trygghet. Begreppen push- och pull-faktorer har sedan forskarna Curry & Decker (2003) etablerade perspektivet utvecklats av bland andra Brotherton & Salazar Atías (2003). Push-faktorerna menar de senare, kan delas in i en kombination av socioekonomiska-, politiska-, psykologiska och kulturella förutbestämmande faktorer. "Pull"-faktorerna ses som ett smalare instrumentellt och socialt särdrag för gänget. (Brotherton & Salazar-Atías 2003, s. 185) Vanliga bakgrunds- och riskfaktorer utgörs av att ha växt upp i ett hårt socialt utsatt område ofta med lägre grad av informell social kontroll, låg insyn från föräldrarna i den unges vanor och umgänge, anti-social eller normbrytande attityd, erfarenhet av droger, mobbning eller att ha blivit tagen av polisen, kriminella vänner, avbruten skolgång eller låga betyg, och vissa typer av brott, så kallade strategiska brott²⁶ (Sandahl 2011 s. 3). Det är också nödvändigt att ta hänsyn till såväl förhållanden som rör personens egenskaper och erfarenheter som till förhållanden i den sociala och den strukturella miljön för att förstå hur och varför unga människor utvecklar ett kriminellt beteende. (Andershed & Andershed 2005) Personer inom detta åldersspann är mer påverkade av sina vänner och vad andra tycker om dem och därför begår unga personer ofta kriminella handlingar i mindre grupper av vänner (Brå 2012:15, s. 8).

4.1.2 Utanförskap

I Sveriges storstäder finns en territoriell segregation, något som ofta ger upphov till känslor av utanförskap hos socialt utsatta områden i förhållande till andra områden. På grund av denna segregation skapas ofta en föreställning om ett "vi" och "dom" mellan bostadsområden med olika hög socio-ekonomisk status. (Sernhede 2009 s. 56; Wacquant 2008, s. 1 & 163) Sedan

²⁶ Typer av brott som har sämst prognos, det vill säga som med störst sannolikhet leder till så kallad kronisk brottslighet. Dessa inkluderar bland annat bilstöld och rån. (Brå rapport 2000:3).

1990-talet har det skett en succesiv ökning av de sociala skillnaderna mellan individer i olika sociala grupper. Inkomstklyftorna har ökat och andelen relativt fattiga har ökat, särskilt bland unga och individer med invandrarbakgrund. Enligt forskning lider just dessa två grupper en ökad risk för att hamna i fattigdom. Även arbetsmarknaden präglas av skillnader mellan olika individer och det kan utrönas ett samband med de ökande klasskillnaderna mellan de som är etablerade på arbetsmarknaden och de som inte är det. (Social Rapport 2010; Fritzell 2011; Björklund & Jäntti, 2011 se Rantakeisu, Kuusela & Karlsson, 2013 s. 18) Boendesegregationen utgör en del av de sociala skillnader som finns och i områden präglade av utanförskap är risken för ungdomar att pushas in i kriminalitet högre än för ungdomar i andra områden (Estrada 2011 s. 254; Rantakeisu, Kuusela & Karlsson, 2013, s. 18). Om området dessutom är ett område med kriminella grupperingar är risken överhängande att ungdomar ”pushas” in i en kriminell gruppering. (Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet, 2014) Den sociala exkluderingen som kan upplevas av de ungdomar som hamnat på fel bana kan bidra till att dessa hamnar i konflikt med samhällets normer eftersom de inte upplever dessa som legitima. Detta kombinerat med bristen på socialt kapital ökar risken för att ungdomar internaliserar vad som i resterande samhälle betraktas som illegitima normer (Hydén 2002 ss. 65-68) (Weiss 2011, s. 574). Om individernas umgänge delar dessa illegitima normer och tillgången till alternativa ”pro-sociala” normer är bristfälliga ökar risken för deltagande i kriminell verksamhet (Höjer 2015).

4.1.3 *Motverkandet av gäng*

Den amerikanska kriminologen och gängforskaren Malcolm W. Klein menar att för att förstå gäng och kanske framförallt förstå hur de ska kunna motverkas, så måste vi studera samhället och de områden där de uppstår. Genom att få en förståelse för de olika stadsdelarna (områdena), vilka är långt mer komplexa än de gäng som uppstår där, så kan vi genom det också finna sätt att motverka dem. Men endast då. Enligt Hagedorn (2008) är det i de särskilt socialt utsatta områdena som gängen uppkommer, världen över (Hagedorn 2008, s. 10). Han menar även att gäng och kriminella grupperingar utgör ett alternativ för de unga som inte får något jobb. Detta förhållande mellan social utsatthet, fattigdom och ett flertal liknande förhållanden gör att de utsatta områdena och gängen inte kommer att försvinna. (Hagedorn 2008, s. 132) Han menar att gängen är ett otvetydigt tecken på att det inte står riktigt rätt till i världen och att otroligt många människor lever i fattigdom utan tillgång till den globala ekonomins under. (Hagedorn 2008, s. xxiv)

De samhälleliga, individuella och områdesbaserade kontrollerna är effektiva verktyg i arbetet för att motverka gängen. Problematiken är något som enligt Klein bör bemötas med kunskap snarare än lösningar i form av ”skjuta-från-höften”-sanktioner som idag råder. (Klein 2007, ss. 69-82) Många liksom Klein menar att vi idag jobbar i motvind, att grundproblematiken kvarstår och att denna många gånger lämnas orörd i lösningsorienterade projekt för att motverka gängkriminalitet. Preventivt arbete är vad som bör efterfrågas istället för de post-preventiva åtgärder som idag används i stor utsträckning. Det är även av stor vikt att ha en förståelse för vad som pågår inom gängen för att kunna kontrollera dem. (se Rostami 2013;

Hagedorn 2008) Vidare menar Klein (2007) att det är viktigt att få en förståelse för hur gäng styrs. Av vem/vilka och på vilket sätt? Han menar även att föröka splittra ett gäng genom att komma åt ledaren/ledarna ofta får dålig effekt. Ledarpositionen tas över lika fort och gänget kvarstår. Dessutom har många kriminella gäng mer än en ledare så när en ledare arresteras så återstår de andra. (Klein 2007, s. 53) Klein (2007) menar även att olika program med syfte att hjälpa individer ur gäng eller försöka förmå individer att inte hamna där från början inte är korrekt implementerade och därför ofta misslyckas med att nå några önskvärda resultat (Klein 2007, s. xv). Jacob Ekström menar att det är effektivt att gå på gängens ekonomiska tillgångar. Om pengarna försvinner så blir det enligt Ekström mindre attraktivt att vara kriminell. (se Höjer 2015)

Gäng som främst utgörs av immigranter och flyktingar kan betraktas som en reflektion av hur det sociala och demografiska läget ser ut i värdlandet (Klein 2007, s. 63). Enligt Klein (2001) finns ofta en föreställning om att gäng inte existerar i Europa. Klein pekar dock på att likheterna mellan gäng i Europa och i USA är stora och att det går att utröna gemensamma mönster för hur gängbilden ser ut. Bland annat så nämner han att både europeiska gäng och amerikanska gäng ofta är sammansättningar av etniska eller nationella minoriteter. Gängen består ofta av etniska minoritetsgrupper vilka i många Europeiska samhällen lever i socioekonomiskt utsatta områden (Klein 2007, s. 50-51). Han poängterar samtidigt också att etnicitet inte har något som helst kausalt samband med att gå med i gäng. Istället menar han att detta uppkommer ur den *sociala status* som minoritetsgrupper ges i den sociala kontexten (Klein 2007, s. 50). Vidare menar Hagedorn att de faktorer som alltid har och som alltid kommer att generera gäng är kombinationen av migration, städer, fattigdom, slumområden, diskriminering och ungdomar (Hagedorn 2008, s. 6). Klein menar att socialt utsatta områden får alltför lite uppmärksamhet i gängdiskussionen. Enligt honom är det samhället som ger upphov till gängen då sociala faktorer som social marginalisering och utanförskap utgör en grogrund för etableringen av gäng. Motverkandet av gäng bör därför i större utsträckning utgå från ett arbete mot social marginalisering och utanförskap (Klein 2007, s. xiv), något som styrks av Lars Korsell (se Höjer 2015). Han poängterar att myndighetssamverkan har växt på senare år vilket är ett bra redskap för att motverka gängen. Även här samverkar man för att komma åt den ekonomiska vinningen för att slå ut individerna och för att göra brottsligheten mindre lockande. (Höjer 2015)

Ytterligare ett tillvägagångssätt är att myndigheter och polis tränger djupare in i lokalsamhällen där den organiserade brottsligheten är utbredd. På så sätt kan vittnen våga träda fram vilket kan leda till att fler tips till polisen kommer in och man kan arbeta motverkande utefter det. (Ibid 2015) Rostami i Höjer (2015) menar också att för att kunna motverka gäng så måste man tänka långsiktigt. Vidare säger Rostami att utvecklingen ser dyster ut, det finns inga som helst tecken på att gängen kommer att försvinna, snarare tvärtom; vi kommer att få se fler gäng. Det är också ett problem att åtgärder många gånger är kortsiktiga. Rostami menar också att det måste ske fler långsiktiga åtgärder och att det är problematiskt att samhället reagerar först när våldet lämnar förorten. (i Höjer 2015) Det

behövs långt mer empiriskt forskningsunderlag för att kunna veta hur problematik som gängkriminalitet ska kunna motverkas.

4.1.4 *Grupprocesser inom gäng*

I amerikanska och europeiska gatugängsformationer fungerar grupprocesserna på samma sätt, där den sociala marginaliseringen av minoritetspopulationen är en stark förutsättning för gatugängsformationer (Klein 2007, s. 67) Många av de som går med i kriminella grupperingar som dessa har inget hopp om framtiden. De uppfattar sig själva som människor som inte har något annat val och att det inte finns några andra möjligheter för dem. (Rostami 2013) Vigil (1989) i likhet med Hagedorn (2008) talar om gatugängen som en oppositionell kultur där gruppdynamiken är huvudingrediensen i formationen av en "gruppatityd". Denna bidrar ytterligare till gruppens sammansvetsning genom gängmedlemmarnas gemensamma upplevelser av brustna drömmar och hopplöshet. Tryck utifrån i form av insatser mot gängen och stigmatisering av gängmedlemmarna kan stärka gruppens sammanhållning ännu mer. Den stigmatisering som sker av gruppen och dess medlemmar skapar en gemensam fiende i trycket utifrån som individerna går ihop tillsammans för att försvara sig emot. (Vigil 1989 se Klein, 2007, ss. 50-51) Därför är det viktigt att ha kunskap och förståelse för dessa grupprocesser för att kunna motverka gängen utan att åtgärderna blir kontraproduktiva. Bland annat lagskärpningar och hårda polisinsatser är sådana faktorer som kan förstärka sammanhållningen i ett gäng. (Klein 2007, s. 54)

Det finns även en föreställning om att det inom gängen råder en mycket stark sammanhållning vilket Klein (2007) tillbakavisar och menar att den många gånger är relativt "blygsam". Vidare menar Rostami (2013) även att dessa individer har hamnat i kriminaliteten av olika skäl men att de inte vill vara där. Samtliga av hans intervjupersoner har uttryckt detta då det är ett så hårt liv. Det växande kulturella utanförskapet är även en bidragande faktor till att vissa av dessa individer inte kan identifiera sig med rådande samhällsbild. Detta kan leda till att gängen ses som ett möjligt alternativ då de kan ge individen en känsla av identitet och tillhörighet. Att vara med i ett gäng ger makt, status och respekt, vilket man upplever att den alternativa livsstilen inte uppfyller, då den många gånger präglas av marginalisering och utanförskap. (Rostami 2013 se Höjer 2015) Detta innebär också att pro-sociala insatser från samhällets sida kan förstärka gängets sammanhållning och gänget växer sig starkare. (Vigil 1989 se Klein, 2007, s. 51)

5. TEORETISKT RAMVERK

I uppsatsen har vi hittills behandlat bakgrunden till varför prop. 2015/16:113 har tillkommit och vad denna innebär. Vi har även beskrivit hur delar av den sociala lägesbilden ser ut i Malmö och hur kriminella grupperingar kan se ut, generellt men även också mer specifikt i

Malmö. I följande avsnitt kommer vi att presentera vår teori som i analysen kommer att användas för att ge uppsatsen en teoretisk anknytning.

5.1 Den dolda disciplineringen

Den fysiska tvångsdisciplineringen innefattar statens monopol på fysiska våldsmedel vilken utgör en essentiell del i den rådande politiska disciplineringen. Med politisk disciplinering syftar Mathiesen till att det finns en inordning av auktoritativa attityder och handlingar under särskilda politiska ståndpunkter i samhället och i grupper inom dessa. (Mathiesen 1989, s. 22) Den andra disciplineringen är den *dolda disciplineringen* vilken präglas av att den är strukturell. I den dolda disciplineringen utgörs det disciplinerande momentet av den position i den samhälleliga strukturen som en individ befinner sig i, inom vilken det råder en relativt fast relation mellan positioner och enheter. Denna osynliga disciplinering i form av en individs position i en struktur är svårare att skilja ut än den fysiska då den är en tyst och icke avgränsbar disciplinering. Detta gör det svårare att se var den dolda, strukturella disciplineringen börjar och slutar. Den är även *dynamisk* då den är under ständig utveckling och på så vis genomsyrar vardagen på ett annat sätt än den fysiska. Disciplineringens strukturella karaktär innebär även att staten kan stå ”ansvarsfri” gentemot den eftersom den reproducerar sig själv. (Mathiesen 1989, ss. 22-30) Trots att samhället idag inte präglas av den fysiska disciplineringen i lika stor utsträckning som förr så kan den strukturella disciplineringen fortfarande sägas hålla individer ”fängslade” inom en viss rådande struktur. Den dolda disciplineringens styrka är just att den är svår att upptäcka och urskilja. I och med svårigheterna att upptäcka dess existens försvåras också möjligheten till opposition. (Mathiesen 1989, s. 39) Den dolda disciplineringen skapar också en självcensur inom individen som innebär att vi censurerar oss i förhållande till våra politiska ståndpunkter och handlingar. I och med självcensuren så förhindras också att kortsiktiga målsättningar kan leda till långsiktiga och strukturöverskridande målsättningar (Mathiesen 1989, s. 40). Vi kan alltså genom den dolda disciplineringen begränsas i att vara strukturöverskridande eftersom självcensuren inte tillåter detta. Vidare menar Mathiesen att det kan sägas förekomma en form av skenbar allians mellan folket och institutionerna vilket han närmre förklarar med att institutionerna försöker nå publikens kortsiktiga intresse utan att beröra och utveckla känslan för de långsiktiga intressena (Mathiesen 1989, s. 46).

5.2 Makt och motmakt

Det finns många individer som lever parallellt med samhället där normer, principer, och rättsskipning ter sig annorlunda än i det konventionella samhället. Genom att förstå hur makt verkar och genomsyrar ett samhälle och dess samhällsdeltagare så kan vi också få en förståelse för hur motmakten tar sig i uttryck. Vi vill genom Mathiesens teorier om makt och motmakt ge ett perspektiv på hur dessa krockar kan te sig i ett samhälle.

Mathiesen använder begreppet makt såhär: ”[E]n eller flera människors möjligheter att driva igenom sin vilja i den sociala samvaron och det även om andra deltagare i det kollektiva livet

skulle göra motstånd. [...] Makt är ett viljefenomen om att driva igenom en intention i en social relation.” (Mathiesen 1982, ss. 32-33) Det är alltså ett viljefenomen att driva genom en intention. För att det ska kunna vara tal om maktutövande krävs även att genomdrivning av intentionen ska ha en betydelse för någon av parterna. Ju mer betydelse – desto mer makt genereras (Mathiesen 1982, s. 46) För att makten ska ha en innebörd av att vara maktutövande krävs en motpol; vanmakt. Det är genom den senare som makten når sin kapacitet av att vara mäktig och överordnande. Makten lutar sig därmed på vanmakten. Med vanmakt menar Mathiesen (1982) ”[...] generellt att man inte ser någon utväg, några medel och möjligheter att förändra sin situation, inbegripet det att kanske stoppa, [...] andras viljeutövning gentemot en själv” (Mathiesen 1982, s. 76). I och med detta görs det också tydligt att det går att rubba makten; genom att neutralisera vanmakten som makten är beroende av (Mathiesen 1982, s. 84.) Vanmakt kan omformas till att bli en motmakt - förutsatt att gruppen som utsätts för viljeutövningen håller ihop. Här syftar dock inte ”hålla ihop” nödvändigtvis till gruppen som sådan utan kan även innefatta utomstående individer, andra grupperingar eller institutioner. (Ibid s. 76) Exempel på det kan vara att för att motverka sociala orättvisor krävs en samverkan mellan olika myndigheter och eventuellt civila för att det ska kunna vara tal om en kompletterande ”motmakt”. Dessa måste hålla ihop och verka för samma sak gentemot den makt/struktur som ämnas motverkas. Det kollektiva handlandet är motmakten och motmakten innebär att man slår sig ur vanmakten och i och med det nu bildar sig medel och möjligheter för att kunna förändra sin situation och motsätta sig den vilja (makt) som utövas mot en själv. (Ibid 1982, s. 86)

Ett annat perspektiv inom vilket det utövas makt över individer är genom den generaliserade andre. Detta är mycket tillämpligt på kriminella grupperingar i samhället och därmed mycket relevant för vår uppsats. Det innebär att en individ skaffar sig kunskap om en annan individ genom andras gemensamma uppfattningar av en särskild individ. (Mead se Mathiesen 1982, s. 91) ”Det organiserade samhälle eller den sociala grupp som ger individen hans jag-uppfattning kan kallas den generaliserade andre. Den generaliserade andres inställning är hela samhällets inställning” (Ibid s. 91). Individen får här genom en offentlig mening; en mening som är formad av och från alla individers enskilda uppfattningar vilken blir gemensam för dem. Det är också just den offentliga uppfattningen av den generaliserade andre som utövar kontroll över individen på så vis att uppfattningen om denne tränger in i individens beteende och tankesätt. (Mathiesen 1982, s. 92) Eftersom den generaliserade andres bild är skapad efter många andras uppfattningar kan den till sin art ses som ett demokratiskt uttryck. Om det rör sig om en kriminell gruppering i ett samhälle så innefattas samtliga medlemmar i en och samma ”demokratiskt” valda uttryck och alla ges samma innebörd. Individerna utsätts därmed för en form av kontroll. Dessutom innebär det att den generaliserade andre internaliserar samma bild av sig själv vilket kan vara ett indirekt sätt för starka individer eller grupper att utöva kontroll mot individen. (Mathiesen 1982, ss. 91-93)

5.2.1 *Fängelsekulturen*

I "Den dolda disciplineringen" redogör Mathiesen (1989) för Foucaults (1975) resonemang om fängelsekulturen och dess påverkan och konsekvenser för individen. Eftersom fängelsekulturen är kränkande och nedbrytande till sin art måste den intagne forma en sköld mot den massiva maktapparaten genom en ytterligare förstärkt anti-social och kriminell motkultur. Det är på så sätt fängelsekulturen kan förstås som en dubbel förbrytarskola. (Mathiesen 1989, ss. 141-142) Såväl Mathiesen (1989) som Foucault diskuterar fängelsernas roll i att verka som en skola för kriminella och att de intagna många gånger är mer kriminella när de lämnar fängelset än när de togs in. Foucault menar också att den kontinuerliga skalan av disciplineringsmetoder skapar en motsvarande kontinuerlig skala av olika former av avvikelser och därmed kriminalitet. Det skapar även, menar Foucault, avvikande och kriminella roller. För det andra skapar samma skala avvikarkarriärer; det uppstår avvikande och kriminella roller. (Foucault se Mathiesen 1989, ss. 151-153) I Mathiesens fortsatta resonemang om hur fängelset och samhället kan säga något om varandra tar han upp Foucaults (1975) resonemang om att det föreligger grundläggande förbindelser mellan samhällsförhållandenas utveckling och det moderna fängelsets framväxt (Mathiesen 1989, s. 142). Ju mer vi avlägsnar oss från maktutövningen och framförallt från de som är underställda makten desto enklare är det att avskärma oss från den som ett fenomen. Mathiesen (1982) nämner för att förklara fenomenet närmre en observation av en opinionsundersökning. Ju längre bort de tillfrågade i gallupsurvalet befann sig från kriminaliteten och kriminella händelser, desto mer bestraffande och mindre nyanserade var de i sina straffpolitiska reaktioner. (Bondeson 1979 se Mathiesen 1982, s. 47)

6. METOD

Efter en presentation av en mer övergripande bakgrund till vårt ämne och en presentation av den teoretiska anknytningen vi använder i vår analys, redogör vi här för våra metodologiska överväganden. Eftersom vår materialinsamling har varit omfattande så har vi en utförlig metod-del. Här presenterar vi hur vi har gått till väga för att bearbeta vårt material och vad vårt material innehåller.

6.1 Metodologiskt genomförande

Vid metodvalet behövde vi använda oss av en metodkombination då materialet är omfattande och har insamlats på ett flertal sätt. Vi har därmed valt att arbeta utefter en datatriangulering. Fyndens validitet kan kontrolleras genom att olika informationskällor används; man jämför data från olika informanter eller använder data som har samlats in vid olika tidpunkter (Denscombe 2009 s. 186). Eftersom vår fallstudie krävde privilegierad information ville vi komplettera fallstudien med data från intervjuerna. Detta gav oss även en mer "verklighetstrogen" datainsamling eftersom intervjupersonerna, med deras kompetens inom olika områden, gav oss en holistisk bild av ämnet vi studerat. För en generell orientering av

rådande kunskapsläge har vi valt att komplettera med skriftliga källor. Eftersom vår frågeställning kräver ett mycket allomfattande perspektiv med kunskapsorientering inom många olika fält för att kunna besvaras, har metodkombinationen bidragit till ett tydligare resultat med hög validitet. Ju fler källor som pekar på samma sak, desto högre reliabilitet. Vi valde att göra en fallstudie i kombination med detta för att få en tydligare inblick i ett mindre fenomen som utgör en del i ett större fenomen. (Denscombe 2009, ss. 152, 186-189) Något som dock försvårat uppsatsens fynd och framförallt resultat är att vi studerar effekter från en lag som ännu inte trätt ikraft. Vi är medvetna om svårigheter som detta medför samt att det medför brister fråga om reliabilitet. Det är naturligtvis omöjligt att sia om framtiden och vi kan inte säkerställa våra resultat eftersom det enbart kan testas genom eventuella utvärderingar längre fram samt genom juridiska effekter på den organiserade brottsligheten. Vårt mål har varit att problematisera de föreslagna lagändringarna (prop. 2015/16:113) genom att studera i vilken kontext den ämnas tillämpas och hur det utifrån forskning och teori kan bli problematiskt eller om det skulle kunna ge positiva effekter. Vi hade även som förslag att genomföra en ex ante-utvärdering då en sådan utvärdering syftar till att utvärdera någonting på förhand. Dock fick vi veta att det inte var en säkert godkänd metod för att genomföra uppsatsen varvid vi beslutade oss för att avstå från att använda det som metod. Svaren från intervjupersonerna är många gånger underlag för våra resonemang trots att fynden därigenom inte kan anses vara generaliserbara på grund av att de är för få till antalet. Dock har vi ansett att deras kompletterande kompetensområden har påvisat att deras svar i möjlig mån kan indikera en riktning för lagens kommande effekter. Huruvida detta stämmer får framtida utvärderingar senare styrka eller dementera.

6.2 Bearbetning av empiriskt material – textanalys

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ textanalys som ett verktyg för att bearbeta insamlad information och har då uteslutit att använda den som en metod. Det är viktigt att vara medveten om att man i stort sett aldrig kan möta en text utan förförståelse. Detta innebär att vi aldrig kan vara helt objektiva eller fullt neutralt inställda till texten som ska analyseras eller tillgången till den, från början “nya” informationen (Bergström & Boréus 2012, s. 32). Den kvalitativa analysen som verktyg innebär att data som analyseras ska vara förankrad i data; den vilken analysen baseras på (Denscombe 2009, s. 367) Vid själva analysen av data ska den tolkas för att göras användbar. Detta görs genom att selektivt spara data som är relevant för att kunna besvara frågeställningen. (Ibid s. 187) Den kvalitativa forskningsanalysen är tillämpbar särskilt eftersom materialet som kommer ur den är förankrad i verkligheten och datamaterialet är innehålls- och detaljrikt. Den kvalitativa forskningen är även ett bra utgångsläge när det gäller att skildra och hantera det sociala livets nyanserade verklighet. (Ibid s. 398) Den kvalitativa analysmodellen som verktyg är bra då det ger forskaren ett stort tolkningsutrymme i vilken data presenteras. Dock är det viktigt att vara noga med tolkningsarbetet så att de inte blir missvisande och felaktiga eller är baserade på forskarens egna personliga intresse och uppfattningar samt att data inte lyfts ur sin kontext eftersom det riskerar att formulera fel slutsatser. Utan en detaljriktighet i data riskerar även det kvalitativa materialet att vara svårt att generalisera kring. Det finns även en risk att

materialet antar en alltför naiv beklädning än vad som är den faktiska innebörden eftersom materialet ofta kretsar kring sociala fenomen.

6.3 Kvalitativ intervju som metod

Med syfte att kunna få en mer djupgående analys och för att komplettera vår kvalitativa datainsamling så har vi även utfört intervjuer med fem personer. Eftersom vårt ämne är komplext och de fenomen som vi har studerat är fenomen som på ett subtilt vis påverkar många i vårt samhälle kan intervjuerna ge oss en mer övergripande bild av lägesituationen i Malmö. Framförallt har intervjuerna kunnat bidra med faktiska erfarenheter, känslor, uppfattningar och åsikter vilket har gett uppsatsen en högre reliabilitet. Vidare lämpar sig intervjuer för datainsamling baserad på åsikter, känslor och erfarenheter, känsliga frågor samt privilegierad information. I fallet med denna uppsats är särskilt den egna erfarenheten av ett visst fenomen särskilt intressant. Privilegierad information är sådan som varit nyckelpersoner inom ett visst fält; intervjupersonerna har kunnat bistå med information som andra saknar och där informationen grundar sig på att de är människor i en särskild position. (Denscombe 2009 ss. 232-233) Vi kan inte nog understryka hur ovärderlig denna information har varit för uppsatsens kontinuerliga arbetarprocess. Vi har tillämpat olika typer av intervjumetodik på de olika intervjupersonerna med anledning av att vi har velat anpassa oss till intervjupersonens möjlighet att besvara våra frågor. Valet av intervjumetod har baserats på individen som vi intervjuade. I avsnitt sju har vi gjort en sammanställning av våra resultat av intervjuerna. Vi har plockat ut fem huvudsakliga teman som har sammanfattat våra intervjupersoners svar. I och med att vi inte har redogjort för varje intervjupersons specifika frågor så finns det en viss risk att det lämnar utrymme för tolkning i större utsträckning än vad som är önskvärt.

6.3.1 Strukturerad kvalitativ intervju

Den strukturerade intervjun karakteriseras av dess "strikta" form. Forskaren har en mycket stark kontroll över frågornas och svarens utformning vilket till viss del kan begränsa respondentens "utsävning" i svaren. (Denscombe 2009, s. 233) Med anledning av intervjupersonens tidsbrist så valde vi att genomföra en strukturerad intervju via mejl. Intervjupersonen erbjöd sig att svara på följdfrågor vid behov vilket vi antog och efter den första mejlbaserade intervjun skickade vi tre stycken följdfrågor vilka vi också erhöll svar på.

6.3.2 Semistrukturerad kvalitativ intervju

Förutom en strukturerad intervju så har vi utfört fyra stycken semistrukturerade intervjuer. Den semistrukturerade intervjun tillåter forskaren att vara flexibel trots att det finns ett underlag i form av frågor, ämnen och/eller teman. Det ger intervjupersonen möjlighet att tala utförligt och tyngdpunkten ligger på intervjupersonens utvecklande av respektive synpunkter. (Denscombe 2009, s. 235) Den semistrukturerade intervjun gav oss möjlighet att låta intervjun vara mer som ett "samtal" vilket har varit användbart och nödvändigt i vissa avseenden gällande intervjuerna. Trots att vi har haft förberedda frågor så har de mer fungerat

som teman inom vilka vi har formulerat frågor för att få en så översiktlig intervju som möjligt. Detta kombinerat med kontakten och kemin som vi har fått med intervjupersonen har gjort det möjligt att vara flexibel och tillåtit oss att utesluta vissa frågor och lägga till andra utan att nödvändigtvis ändra på temat för intervjun. Detta tillvägagångssätt har definitivt tillfört uppsatsen ett djup som inte annars hade varit möjligt.

6.3.3 *Personlig intervju*

Det finns flera fördelar med den personliga intervjun. Dels är det lätt för forskaren att kunna kontrollera intervjun. En annan fördel är att informationen som uppkommer under intervjun kommer från en konkret källa vilket gör det möjligt för forskaren att hänvisa och lokalisera särskilda idéer till en bestämd person. (Denscombe 2009, s. 235)

6.3.4 *Gruppintervju*

Vid ett av våra intervjumöten visade det sig att intervjupersonen som vi hade talat med i telefon även hade meddelat en kollega om vårt möte varvid även hen deltog vid intervjun. Hen bistod med kompletterande kunskap och information i och med att hen har arbetat med några av de frågor som vår intervju berörde. Gruppintervjun är fördelaktig eftersom den tillåter deltagarna att lyssna till alternativa synpunkter vilket innebär att stöd eller ifrågasättande av dessa kan ge vidare upphov till användbar information. (Denscombe 2009, s. 237) I gruppintervjun görs det möjligt att mer än en röst får höras angående ett visst specifikt ämne vilket inte är möjligt med personliga intervjuer med enstaka personer (Denscombe 2009, s. 236).

6.3.5 *Mejlintervju*

Anledningen till att vi använde oss av online-intervju var att intervjupersonen inte hade möjlighet att utföra intervjun på något annat sätt. Nackdelen med online-intervjuer kan vara att forskaren går miste om visuell information och även tidsavståndet mellan frågan och svaret. Fördelarna kan bland annat vara att "intervjuareffekten" reduceras. Intervjupersonen påverkas inte i lika stor utsträckning av olika faktorer runt omkring forskaren och kontexten. Respondenten ges även mer tid att reflektera över frågorna vilket kan förbättra kvaliteten. (Denscombe 2009, ss. 249) Detta kräver dock att frågorna är väl genomarbetade för att minimera risken för missförstånd eftersom viktig data då kan gå förlorad.

6.4 **Fallstudie**

Fallstudier fokuserar på en eller några få förekomster av ett särskilt fenomen. Syftet med en fallstudie är att kunna redogöra för händelser, förhållanden, erfarenheter eller processer som ett visst fenomen ger upphov till. (Denscombe 2009, s. 59) Vår fallstudie kretsar kring en särskild kriminell gruppering, den så kallade M-falangen. Vi har genom vår bakgrund, den situationella kontexten i Malmö redogjort för hur gäng etablerar sig samt redogjort i tidigare forskning ett mer generellt perspektiv kring hur gäng etableras. Dessa två kapitel bekräftar

många gånger varandra och i kombination med vårt intervjumaterial har vi även sett många likheter och samband. Denscombe (2009) skriver att logiken bakom att koncentrera sig på ett fall är att man kan skaffa sig insikter som kan få vidare konsekvenser och att dessa inte skulle ha redovisats om man skulle ha använt sig av andra undersökningsstrategier. Just denna kunskap exemplifieras med våra intervjuobjekt. Enkelt sagt; man belyser det generella genom att titta på det enskilda. Fallstudier är till sin art huvudsakligen användbara i induktivt syfte. De kan dock även vara deduktivt användbara och en kombination är inte omöjlig. Fallstudier kan användas för att pröva samt bygga teorier. (Denscombe 2009, ss. 61-65)

6.5 Urval

Generellt sätt kan man säga att de individer som slutligen utgör urvalet av intervjupersoner är för att de kan tillföra en unik inblick eller innehar en särskild position som är av intresse för forskarens intention med intervjun (Denscombe 2009, s. 251). Detta ger uppsatsen ett djup som annars hade varit omöjligt att uppnå i samma utsträckning. Dock skapar intervjuerna utrymme för tolkningsutrymmen som i detta sammanhang kan ge en missvisande bild av verkligheten. Vi har med alla medel försökt att reducera den risken.

De personer som vi valt att intervjua har valts på grund av deras kompetens och kunskap på området. De olika intervjupersonerna har gett oss information och uttalanden från olika perspektiv. Vi valde att intervjua en gängforskare som även är aktiv i straffrättsliga frågor, en kriminalreporter som följt utvecklingen i Malmös undre värld under många år, poliser som jobbar med denna typ av frågor samt personer med egna erfarenheter av den organiserade brottsligheten i Malmö. Detta urval har gjorts för att få en övergripande och mer holistisk bild av kunskapsläget och lägesbilden på ämnet. De valda intervjupersonerna kan kanske inte användas för att generalisera för alla aktörer med liknande perspektiv men vi har i detta urval ändå tagit med aktörer med olika perspektiv som fått agera representanter för olika perspektiv i vår uppsats. Vi har även försökt nå Morgan Johansson men han har inte kunnat besvara våra frågor på grund av att det enligt Elin Almqvist på regeringskansliet inte finns utrymme för att svara på alla frågor som de får från alla studenter som kontaktar dem.

I sammanställning av intervjuerna så återges respektive intervjupersons ordval och begrepp vilket förklarar varför vi inte använder vårt val av begreppet ”kriminella grupperingar” som vi har specificerat i avgränsningen.

6.5.1 *Intervjupersoner*

Camila Salazar Atías är gängforskare och kunskapsområdeschef för Fryshuset i Sverige. Hon har tidigare studerat gäng i USA under tre år och jobbar idag bland annat med brottsprevention, straffpolitik och avhopparverksamhet. Hon tilldelades 2015 Anna Lindhs pris. Hon figurerar ofta i media och uttalar sig angående olika händelser i den kriminella världen och andra frågor relaterat till ämnet. Hon har även medverkat i ett flertal böcker. Med anledning av Salazar Atías kompetens har hennes synpunkter och åsikter gällande vårt syfte

med uppsatsen varit av mycket stor vikt. Intervjun har skett via telefon och är inte inspelad. Anteckningar fördes och har sedan sammanställts. *Godkänt användande av namn i uppsatsen.*

Joakim Palmkvist är kriminalreporter på Sydsvenskan och har följt utvecklingen av Malmös undre värld under många år. Det var även han och Tobias Barkman som myntade begreppen M- och K-falangen under det spirande gängkriget i Malmö mellan 2004-2010. Palmkvist betraktas vara en expert på området om den undre världen i Malmö och kan förmodligen kategoriseras in som en av de kunnigaste i Malmö på den undre världens utveckling. Han skrev tillsammans med Tobias Barkman boken *Maffiakrig* om Malmös undre värld, andra upplagan kom 2012. Eftersom vår fallstudie utgörs av studiet av M-falangen så är Joakim Palmkvist kunskap av stor vikt då han har skrivit mycket om grupperingen men även skildrat ett Sverige och Malmö under deras verksamma tid i Malmö. Intervjun har skett via mejl. *Godkänt användande av namn i uppsatsen.*

Polisen Vi har intervjuat två poliser i region Skåne som arbetar med grova brott i Malmö. Båda poliserna intervjuades vid samma tillfälle. En av poliserna har tidigare arbetat som närpolis i de områden som vissa individer som senare kom att ingå i M-falangen rört sig i och har därmed följt deras kriminella bana sedan unga år. I texten kommer de att hänvisas till som "P" eftersom de har velat vara anonyma. Genom polisens information har vi fått tillgång till en information om hur polisen arbetar med just den här typen av kriminella grupperingar och genom det har vi fått en förståelse om hur polisen arbetar för att splittra grupperingar i Malmö. Detta har bidragit till en mer empirisk analys gällande slutsatser kring huruvida en lag kan splittra kriminella grupperingar. Intervjun har skett via ett tidsbestämt personligt möte. Intervjun spelades in och har sedan transkriberats. *Anonymiserade i uppsatsen.*

X & Y: På grund av säkerhets skäl har dessa intervjupersoner inte velat figurera med namn i uppsatsen. Vi kan därmed inte heller redogöra mycket för deras bakgrund. Vi går i god för att dessa personer är pålitliga källor till den information de uppgett till oss på grund av deras förstahandsinformation från miljöer inom den organiserade brottsligheten och undre världen i Malmö. I den löpande texten kommer de att hänvisas till som "X" och "Y". Intervjuerna har skett vid separata tillfällen vid ett tidsbestämt personligt möte. Ingen av intervjuerna har spelats in på grund av säkerhetsskäl. Anteckningar fördes under samtalen. *Anonymiserade i uppsatsen.*

6.5.2 *Annan data*

Utöver den information vi fått genom de kvalitativa intervjuerna har vi även samlat in skriftliga källor som utgörs av data som myndighetsdokument, rapporter, utredningar samt artiklar som legat till grund för en god redogörelse inom vissa områden.

6.6 **Genomförande**

För att kunna få information om den organiserade brottsligheten i Malmö har vi använt oss av olika kompletterande källor. Dessa utgörs av tidningsartiklar, rapporter,

myndighetsdokument, polisiära rapporter, vad vi benämnt som “pålitliga källor” som har god insikt i och kunskap om denna miljö i praktiken samt kvalitativa intervjuer med olika aktörer. Då detta är ett känsligt ämne har vi behövt komplettera dessa källor med varandra för att skapa en bra bild av ämnet.

I vårt sökande efter information har vi även stött på stora svårigheter på grund av definitionsfrågan. Den kvalitativa skriftliga informationsinsamlingen har även medfört en generell problematik i att sälla då ämnet är mycket brett. Inom berörda myndigheter finns det varken en svensk legal definition av organiserad brottslighet (Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet, 2014) eller ett bestämt förhållningssätt till begreppet. Detta har försvårat vårt arbete och emellanåt skapat förvirring med tanke på den stora mängd datainsamling som vi har haft. Detta är något som alla som forskar på detta ämne stöter på och inte kan bortse ifrån.

6.6.1 Övervägande av säkerhetsaspekter

Då detta ämne är mycket känsligt har vi behövt ta hänsyn till säkerhets- och försiktighetsåtgärder. Detta har inneburit att några av intervjupersonerna inte kan uppge sin bakgrund, sin specifika yrkesroll eller annan information som kan röja personens anonymitet. Vi har även fått direktiv från olika håll att vissa säkerhetsaspekter är ett krav för att vi ska få göra intervjuer och publicera delar av den information vi fått av dem. Den intervju vi har spelat in har genomförts genom våra mobiltelefoner och för att kunna garantera varje individs anonymitet har vi därför raderat inspelningarna efter att vi sammanställt vårt material.

Efterhand har vi insett att vi varit något naiva vad gäller säkerhetsaspekterna. Bland annat efter kommentarer av de intervjuade, vår handledare och andra personer samt när vi fått mer insikt i hur publicering av denna information kan tas emot av berörda individer inom olika områden. Trots detta har vi ändå valt att fortskrida med uppsatsen då vi har betraktat ämnet för uppsatsen som viktigt då det rör sig om ett aktuellt ämne som är under konstant utveckling.

Eftersom vi valt att genomföra en uppsats som innehåller sådant känsligt material har vi varit noggranna med vad vi valt att ta med i uppsatsen, hur vi framställt materialet och avgränsat oss till att enbart ta med data som är särskilt viktigt att ta med. Vi har även genom hela uppsatsen varit noggranna med att aldrig hänga ut någon eller på annat sätt genomföra intervjun på ett oetiskt sätt. Vi har även varit i samtal med vår handledare om hur vi kan genomföra vårt arbete på ett så säkert sätt som möjligt då han tydligt betonat säkerhetsaspekten.

6.7 Validitet och reliabilitet

Validiteten för uppsatsen bör kunna sägas ha en hög validitet då mycket information som behandlas i analysen är baserad på intervjupersonernas svar, vilka är direkta källor. Deras enskilda kompetenser kompletterar varandra vilket ger uppsatsen en mer holistisk bild. Detta i

kombination med omfattande tidigare forskning, en redogörelse över det juridiska läget samt en sammanfattande del om lägesbilden i Malmö, den situationella kontexten i stort, medför en hög validitet till informationsinsamlandet. Reliabiliteten i våra resultat kan variera då vissa intervjupersoners identitet inte kan göras offentliga eftersom viss information är mycket känslig. Därmed är det inte helt säkert att en liknande studie skulle ge exakt samma svar och resultat. Dock är i stort sett alla våra intervjupersoner överens om många aspekter gällande kriminella grupperingars uppkomst, möjligheter och åtgärder för att motverka dem och den situationella kontexten i Malmö vilket även styrks av tidigare forskning. Detta innebär att det finns en rimlig sannolikhet av tillförlitlighet. Även de väldigt olika kontexterna ur vilka de olika intervjupersonerna uttalar sig från tillför en högre reliabilitet men kan som nämnt inte helt säkert bekräftas i nya studier på grund av anonymitetens nödvändighet. Metodvalet av att använda oss av en triangulering medför även en högre grad av tillförlitlighet eftersom de olika källornas områden kompletterar varandra väl. Vi har även använt oss av respondentvalidering med syfte att kontrollera insamlad data. (Denscombe 2009, ss. 380-383)

6.7.1 *Reliabilitet gällande val av datainsamling*

Data som vi har använt oss av har i arbetsprocessen hela tiden eftersträvat vara så tillförlitlig som möjligt. På grund av detta har vi valt särskilt kunniga personer på ämnet och bedömt det inhämtade materialet på ett så objektiva sätt som möjligt och även betraktat varje intervjuperson ur den kontext de befinner sig i. Vi har därmed haft i beaktande att varje intervjuperson talar ur sitt perspektiv med deras världsuppfattning, erfarenheter, intressen och yrkesroll. Annan data utöver den information vi fått genom våra intervjuer har vi försökt välja ut genom att se över dess tillförlitlighet så som vem som skrivit, vilken typ av aktör data kommer ifrån och i vilket syfte data har framförts. Även detta har varit del av vårt val att komplettera så många data som möjligt och därefter jämfört dessa med varandra. Har det framkommit stora olikheter mellan aktörer har vi valt att redovisa detta för att ge en så tydlig, objekt bild som möjligt av de data vi samlat in. Vi har även försökt att i så stor utsträckning som möjligt reducera risken att påverka våra intervjupersoner. Detta har vi gjort genom att på olika sätt försöka anpassa oss efter intervjupersonen. Genom att vi har anpassat användningen av ord och språk till varje intervjuperson är sannolikheten större att intervjupersonerna uppfattar oss som mer trovärdiga och därmed möjliggörs en högre tillitsgrad. Begränsningar med detta är att intervjuerna inte genomförts på exakt samma sätt och därför inte kan jämföras med varandra på ett helt tillförlitligt vis. Vi har ändå valt att genomföra metoderna på så vis för att få tillgång till mer utförlig- och kanske också mer tillförlitlig- information från varje individ. Därmed kan vi också jämföra mer data från varje person vilket har medfört att insamlad intervjudata på ett mer utförligt- och kompletterande vis kan jämföras med varandra.

Trots att Palmkvists arbete bygger på journalistik så utgör mycket av hans insamlade data på utredningar, domslut/domar, intervjuer med många olika aktörer och observationer. Detta ger en god källa till mycket information. Vi har ändå på grund av hans journalistiska bakgrund haft i beaktande att information av och genom Palmkvist inte kan betraktas som akademisk i

det avseende att det kan användas som tidigare forskning. Dock utgör delar av Palmkvists intervjusvar delar i bakgrunden av uppsatsen. Även i analysen då Palmkvist bör anses vara någon form av expert på området av kriminella grupperingar just i Malmö vilket förklarar vår frekventa användning av informationen han delgivit oss.

6.8 Etiska överväganden

Vid avvägning av etiska övervägningar har vi tagit del av vetenskapsrådets direktiv och rekommendationer för att genomföra detta på ett korrekt vis eftersom vi emellanåt behandlar mycket känslig information (se vetenskapsrådet). De övervägningar vi gjort handlar främst om individskyddskravet.

Vid varje intervju har intervjupersonen informerats om syftet med uppsatsen, att den kommer att publiceras, att de kan avbryta när de vill, att de själva väljer om de vill svara på en fråga eller inte och att de kan vara anonyma om de vill det. Vi har vid varje intervju varit tydliga med vad vi skriver om och att vi inte syftar till att hänga ut någon enskild individ eller använda deras information till någonting annat utöver syftet med uppsatsen. Varje intervjuperson har godkänt den information som vi har använt från intervjun. De har fått tillgång till detta innan uppsatsens publicering. Intervjupersonerna har erbjudits att få ta del av slutresultatet av uppsatsen och vet annars var den går att tillgå.

Vi har även vidtagit försiktighetsåtgärder då detta är ett ämne som kräver det. Detta har bland annat inneburit att vi inte angett någon information mellan intervjupersonerna, både på grund av säkerhetsskäl och av etiska skäl. Eftersom vissa intervjupersoner velat vara anonyma har vi betraktat detta som särskilt viktigt. På grund av det känsliga ämnet har vi noga övervägt vad vi valt att använda i vår uppsats. Dels har vi tagit bort vad vi ansett kan leda till att intervjupersonen identifieras. Vi har även valt vilken del av den information vi fått in som vi har behandlat i den här uppsatsen. På grund av etiska och säkerhetsmässiga aspekter har viss intressant data för uppsatsen fallit bort. I dessa fall har vi avvägt vad informationen kan ge vår uppsats mot vilka risker detta innebär för oss eller intervjupersonen. Vi har även haft i åtanke hur informationen i denna uppsats kan påverka intervjuade eller andra i hans närhet för att se till att vi inte skadar, kränker eller förödmjucar någon. Även detta omfattas av anonymiteten.

7. RESULTAT AV INTERVJUER

Efter en genomgång av vårt metodologiska genomförande av uppsatsen presenterar vi i det här avsnittet en sammanställning av våra fem intervjuer. Sammanställningen har formulerats med fem huvudsakliga teman i vilka vi har kunnat sammanställa intervjupersonernas svar.

7.1 Sammanställning av intervjuer

7.1.1 *Vad säger intervjupersonerna om propositionen (prop. 2015/16:113)?*

X: X menar att man aldrig får bort kriminaliteten. Lagar och straff handlar endast om politik, egentligen vill man inte få bort denna grupp. Hela samhället bygger på att vi har olika klasser där en står underst. Lagstiftningen är bra som den är hävdar X, det enda skulle väl vara att den eventuellt förtydligas och att den används på ett korrekt, bra sätt där den appliceras rätt i domstolarna. Om vi stramar åt lagstiftning kan detta istället drabba närstående och utsätta dem för fara menar X. Flickvänner till kriminella får förvara vapen och narkotika eller liknande. Vi behöver splittra grupperna och lagstiftning räcker inte för detta. X tror inte heller att kriminalisering av och höjda straff för förberedelser och förstadier till brott kommer att påverka gängaktivitas val att begå den typen av handlingar. X kan dock tänka sig att ifall man får bort ledarna så kan det hjälpa till att få bort en gruppering. Men det kräver att man får bort dem hela tiden och snabbt efter varandra. Då blir de andra i gruppen nervösa. Om de plockar mig så varför skulle de inte ta mig också? Sedan måste man i så fall också jobba med ledaren när denne är inom kriminalvården. Eftersom han har så mycket inflytande och annat måste man jobba mycket med honom för att få bort grupperingen. Annars fortsätter det. X menar att man behöver se till att ledaren ändrar sig och slutar med det han håller på med. X hävdar också att man inte slutar att begå brott för att lagar skärps och/eller att straffskalorna höjs. Risken att åka fast är inte heller en anledning till att inte begå en viss handling. Alla kriminella är ju medvetna om att det alltid finns en risk att man åker fast säger. Det är ju dessutom det som ger adrenalin menar X. X hävdar även att höga eller förhöjda straff och liknande inte påverkar ifall kriminella fortsätter att begå brott.

Joakim Palmkvist: Palmkvist menar att bakgrunden till förslagen förmodligen handlar om att ledarna för de kriminella grupperingar i större utsträckning ska kunna stå till ansvar för vad andra individer inom grupperingen gör "på uppdrag". Att kapa huvudet på organisationen, helt enkelt. Att genom att slå ut ledarna därmed destabilisera hela strukturen. Vidare menar Palmkvist att det kan ta tid för lagen att "sätta sig" eftersom den tillämpas av många olika instanser innan den utövas praktiskt. Från polis-åklagare-hantering av domstol. Propositionen kan få en rad olika effekter och "petar" på flera av gängens verkningsområden och som framför allt tar sikte på de ledande figurerna. Med högre straffsätser ges också möjlighet att sätta in hemliga tvångsmedel mot exempelvis planer på vapeninförsel. På frågan om varför han tror att lagen har tillkommit just nu svarar han att det delvis kan ha att göra med hur kriminella grupperingar sedan "den första vågen" (mc-gängen) av organiserad brottslighet underskattades i avseendet av "mc-gängens farlighet och förmåga att äta sig in i samhällssystemet". Sedan dess har polisen legat efter i utvecklingen av olika skäl; världen internationaliserades och kriminella är lättroliga, ovilja inom det svenska rättsväsendet att lagstifta om särskilda lagar (likt "rockerlov", samhällsförändring gällande den växande "underklassen" (grupp människor med små resurser och dåliga framtidsutsikter i förortsområden). 2007:s satsning mot organiserad brottslighet möjliggör samverkan mellan myndigheter - utbyta information i större utsträckning (vilket även kan kritiseras ur rättssäkerhetssynpunkt) parallellt med ett våldsuppsving i gängrelaterat våld i Malmö.

Sammantaget har gängen vuxit sig starkare, spridits nationellt, och kommit närmre var och en vilket kan vara en förklaring. Samhällen behöver pressas till en viss gräns innan de vidtar åtgärder likt, Rockerloven²⁷ i Danmark och RICO-akt²⁸ i USA.

Camila Salazar Atías: Målet för lagändringen kan enligt Salazar Atías tänkas vara att de vill störa och splittra gängen men som sagt kvarstår problematiken och någon egentlig inverkan på organiserad brottslighet generellt kan inte fås bort för att en splittrar grupperingar. Även om man splittrar en gruppering så finns ofta individerna (åtminstone ett flertal) kvar och de ansluter sig till en ny gruppering eller fortsätter begå brott för sig. Efterhand kommer dessutom nya grupperingar uppstå då grundproblematiken kvarstår. Det går att få bort vissa gängnamn, vissa sammansättningar men det får inte den organiserade brottsligheten att försvinna.

Hon hävdar även att lagförslaget kan komma av tryck från allmänheten om att skärpa straff och ta hårdare tag mot den organiserade brottsligheten och gäng. Hon säger även att den kan vara till för att skrämmas. Men vem är lagen egentligen till för? För att skrämma de som begår brotten, som inte skräms av detta, eller för att blidka folkmassorna? Det kan också handla om rättvisa för samhället eller att det är en typ av moralisering som visar att "vi inte tolererar sådana brott". Tror man egentligen att grupperingarna ska försvinna? Syftet är troligen att försvaga grupperna: men även om de försvinner så finns fortfarande grundproblemen kvar. Vi jämför oss hela tiden med USA, men vi borde lära oss av deras misstag. Det de har ett jätte högt fångantal men inget har blivit bättre av det. Man har talat om att ha Dico i Sverige vilket är likt så som man har Rico i USA. Detta skulle innebära att gängmedlemskap skulle vara straffbart, vilket gör det väldigt enkelt för lagen - då har man "löst problemet". Men vad det resulterar i är jätte många i fängelse och väldigt höga straff.

Enligt Salazar Atías måste en också tänka på att vi alla inte är medelklass. Vidare hävdar hon att vi lär oss hur vi ska tänka och att det inte är lika självklart för alla att gå en viss väg och utbilda sig. Enligt henne måste en förstå detta för att få insikt i olika förhållanden och även för att kunna påverka tankemönster och syn på verkligheten hos familjer och/eller personer i vissa områden.

P: Enligt P räcker lagstiftningen och polisiära insatser. Resurser och uthållighet krävs och hemliga tvångsmedel. De har samarbete med andra myndigheter. Är det grova brott har de tillgång till telefonavlyssning och hemlighetsavlyssning. Lagstiftningen räcker enligt P som den är. P tycker att det borde vara hårdare straff för att exempelvis bära vapen, för att de i nuläget "tar den chansen" eftersom det inte är så höga straff. P menar att om det varit ordentliga straff så hade de brottsaktiva i grupperingarna kanske tänkt efter mer innan de tog på sig vapen. På frågan om de nya lagändringarna kommer att göra det mer effektivt att

²⁷ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=82651>

²⁸ <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/part-I/chapter-96>

motarbete organiserad brottslighet i praktiken svarar P att åtminstone inte blir sämre med den nya lagstiftningen iallafall. P hävdar att det skulle bli mer effektivt att jobba mot organiserad brottslighet genom förhöjda straffmätningar, straffjusteringar och nya kriminaliserade handlingar. P menar att det är anmärkningsvärt att påföljderna i dag ofta endast är skyddstillsyn till de brott som inte är grova. Tingsrätten vet inte om allt det som poliserna som har kontakt med de här individerna vet och vilka det är tingsrätten har att göra med.

Y: Man blir kanske mer försiktig. Kanske tänker en eller två gånger innan man hämtar upp 1-2 kg kokain. En kriminell person vet alltid risken med det man gör. Om det är samma pengar, men du får fyra år istället kanske man tänker en extra gång. Eller så lämnar man över till en springpojke som vill tjäna pengar, som vill komma upp sig. De yngre kanske inte har koll på straffen. De yngre kommer alltid att finnas. När vi frågar om hur det påverkar en kriminell gruppering att eliminera ledaren svarar Y att man bör plocka bort nyckelpersonerna "*snabbt och på kort tid*" men att det är svårt med de svenska lagarna. Han menar att de inte är tillräckligt kraftiga. Vilket han förtydligar genom att säga "[...] skulle ledaren ha blivit hängd och när den nya ledaren åkte fast skulle han blivit hängd. Vem vill bli ledare då?"

7.1.2 *Hur ser den organiserade brottsligheten ut i Malmö idag?*

X: I Malmö finns enligt X fler mindre grupperingar än i andra svenska städer och att det är det som i så fall skulle skilja Malmö från andra städers kriminella grupperingar. X hävdar även att det blev tydligt att det fanns gäng i Malmö när Black Cobra kom. Enligt X består de flesta grupperingarna i Malmö av gamla ungdomsvänner som växt upp tillsammans i ett socialt utsatt område. Bland annat finns Bandidos, HA, red and white som är mer den organiserade brottsligheten med särskilt medlemskap. Det finns enligt X även nätverk grundade på släktband och stora familjer. Brottsligheten som finns bland förortsgäng menar X är främst våld mot tjänsteman, upplopp/stenkastning mot polisen, narkotika. Vidare menar X att alla i gängen inte begår brott utan att brottsligheten utförs av vissa individer och att det inte behöver vara så att alla begår brott. Brottsligheten som HA m.fl. håller på med syns enligt X inte särskilt mycket. Däremot menar X att de styr mycket och har mycket inflytande men att de finns mest i Helsingborg nu. Deras brottslighet menar X är mer långsiktig, sysslar med mer ekobrottslighet och har mycket fester. De strävar enligt X efter att inte synas.

Vidare menar X att förortsgängen utgörs av grovt kriminella unga som vill få uppmärksamhet, hävda sig och få bekräftelse. Enligt X är det viktigt vem som tjänar mest, man mäter sig alltid med varandra och man vill ha en lyxigare livsstil, feta bilar och annat. Det rör sig enligt X om unga med vapen och X betraktar dem som mycket stökigare, att de syns mer och att de drar ut allt på gatan istället för dolda konflikter. De låter mer, syns mer.

Palmkvist: Talar om "tredje vågens" organiserat kriminella och menar då de "förortsgäng" som växer fram under början av 00-talet och fram till det som pågår nu. "Gängkriminalitet kan vara organiserad brottslighet, men all organiserad brottslighet är inte gängkriminalitet".

Vidare är gäng "slarvigare/lösare" vilket i Palmkvist mening indikerar "våldsanvändning/-kapacitet/-erfarenhet". "Det kan vara en grupp polare som rånar folk på stan men också M-falangen, som samtidigt är väl organiserade". Den kriminella verksamheten kretsar kring narkotikahandel (vilket delvis beror på närheten till Köpenhamn), bedrägerier, ekobrott, stöld och häleri. Den organiserade brottsligheten i Malmö skiljer sig åt från resten av Sverige på så vis att det finns något slags "tradition". Det var här den organiserade brottsligheten fick fotfäste och spred sig över landet.

Camila Salazar Atías: Förutom HA och Bandidos så finns enligt Salazar Atías bland annat röd/vitt. Black Cobra fanns förut enligt henne och till en början var de väldigt starka. Vidare menar hon att när ledaren åkte i fängelse fick de andra medlemmarna mycket hot mot sig då de stack ut med sina tröjor. Enligt Salazar Atías fortsatte de in i andra gäng eftersom de inte fick någon hjälp att komma ur allt det där. Det kommer enligt Salazar Atías även mycket gäng från Danmark över till Sverige. Många medlemmar har släkt på båda sidor av Öresundsbron och det är enkelt att åka mellan städerna. Det finns enligt Salazar Atías också medlemmar som verkar på båda sidor och samarbetar med varandra. Gängkriminaliteten är enligt Salazar Atías väldigt föränderlig i Malmö och alla grupperingar utmanar hela tiden varandra.

P: Enligt P skiljer sig Malmö ganska mycket rent geografiskt åt från Stockholm och Göteborg. P menar att Malmö är en mer kompakt stad geografiskt. Vidare menar P att de kriminella grupperingarna i Malmö hela tiden ligger nära varandra i områden som Seved, Lindängen, Rosengård, Hermodsdal, Holma Kroksbäck och Nydala, där de ligger tätt på varandra vilket ger mycket slitningar mellan gängen då de stöter på varandra dagligen. Enligt P finns ganska många kriminella grupperingar. P menar att BMC och HAMC finns kvar och även om BC inte finns längre är individerna fortfarande kvar och begår samma typ av brottslighet.

Enligt P finns gäng i Seved och Bellevue och jätte många andra. Vidare menar P att vissa går in i varandra och vissa byter gäng, även om det enligt P inte är så vanligt. Å nämner även cannabis och kokain och att det är mycket större mängder som individer i grupperingarna springer runt med nu jämfört med tidigare. Det har enligt P blivit enklare att ta in cannabis och kokain och att det nu framförallt är organiserat och att det är det som gängen främst säljer. P menar att nyetablerade inte komma in i denna marknad eftersom de då elimineras. P hävdar att denna marknad är fördelad mellan områdena, men nu när M-falangen försvunnit så ska de olika grupperingarna göra upp.

Y: Först och främst narkotikaförsäljning, utpressning - allt som genererar pengar. På frågan om vilka gäng som finns i Malmö så svarar Y att nya grupperingar kommer hela tiden. Y förtydligar med att säga "flyttar det så växer det upp nytt. Klipper du gräset så kommer det alltid att växa upp nytt. Hela tiden. Det är mycket grupperingar i Malmö, det har det alltid varit. Blanda in vapen i det så blir man mäktig. Om du blir för mäktig i Malmö så försvinner du. Malmö är litet. Ingen sitter länge på tronen". Y nämner också att HAMC och BMC inte har någon makt i Malmö. Y nämner även otryggheten och osäkerheten som skäl till detta

samt att polisen inte går att lita på att de finns där. Y förtydligar detta genom "Om de hör i sin radio att någon har blivit skjuten så tar de inte kortaste vägen dit". Pratar även om grupperingen som att ingen utanför cirkeln (som utgör den inre kärnan) kan ta över en ledarroll på grund av det inte skulle finnas tillräckligt mycket respekt för en individ utanför cirkeln. "Det är ingen demokrati - starkast och rikast bestämmer".

7.1.3 *Intervjupersonernas utlåtanden om M-falangen*

X: Vissa av individerna i M-falangen finns kvar. De som är kvar har dock blivit tajtare ihop eftersom många blivit skjutna eller flyttat. De höll på mycket med systematiska lagbrott som narkotika och vapen. Sen är de lite mer kända på grund av uppmärksammade mord. De var inte ett "gäng" på det sättet. De var mer ett gäng av kompisar som har växt upp ihop och begår kriminalitet tillsammans. Jag skulle nog säga att de ligger mitt emellan hierarkiska och förortsgäng, dock mer åt förortsgäng i fråga om typ av gruppering och sammansättning. De är inget hierarkiskt gäng, men de har ändå en typ av medlemskap i gänget. Dels mellan varandra men de kan ju ta in även andra personer och "rekrytera" dem till sitt gäng, de är så kåta på pengar.

Joakim Palmkvist: Individerna i falangen har funnits länge, men grupperingen började utkristallisera sig efter att ha ingått i samma umgängeskrets. De förenas av samma intressen och genom en mycket nära vänskap sedan barnsben. De har vuxit in i kriminaliteten tillsammans, så är det inte med andra gäng. Huvudmannen är inte i landet och andremannen sköts ihjäl tidigare i år, men de har ännu ett starkt våldskapital. Nya kluster/gäng/grupper formerar sig i staden och en sådan process brukar innebära kraftmätningar och intressekonflikter och vi kan nog förvänta oss en hög våldsnivå de närmaste två eller tre åren. Nämnar att respekt och status är något som tillkommer i anslutningen. Att många av individerna inom grupperingen använder vapen.

Camila Salazar Atías: Det är väl att det var mycket i familjen. Och att de hade mycket lojalitet till varandra.

P: Bröderna som har styrt M-falangen är uppvuxna i ett av Malmös socialt utsatta områden. Sedan har de bott på olika ställen i Malmö. De har styrt i hela Malmös undre värld. "Syntes ofta ute på nattklubbar och flashade runt". P påpekar att benämningen "M-falangen" är påhittat av massmedia. De berättar att de från början var ett kamratgäng som var väldigt tajta. Två bröder. P menar att de växt upp med kriminalitet i familjen och att det bland annat rört sig om narkotikaförsäljning. "Hot, våld och mord har blivit det vi idag kallar för M-falangen". P uttalar sig om att det förmodligen började med bröderna och att det tillkom fler vänner samt att det inte var många som kom in i den klicken. P talar även om "svansen" runt omkring M-falangen som kan innehålla individer från andra delar av Malmö (än den där bröderna har vuxit upp) och sedan fanns det ytterligare en ring runt det/dem. Det är dessa svansar och ringar som säljer narkotika på gatorna i mindre partier och som till sist "förmodligen hamnar hos M-falangen". P säger även att det verkar som att M-falangen inte finns längre och att centralfigurerna har flyttat utomlands på grund av de senaste händelserna. P vet inte riktigt än

vad de individer som är kvar (efter att grupperingen har lösts upp) gör eller om de har gått ihop men tror att de marknadsandelar som M-falangen lämnat efter sig kan komma att föranleda mycket våld då andra nu ska "roffa åt sig M-falangens marknadsandelar". Malmö idag, det står och darrar där det är hemskt mycket våld. Vart det slutar det vet vi inte. Vi befärrar att det blir en ganska jobbig sommar".

P säger också att de inte tror att dessa individer som är kvar är särskilt starka men att det förmodligen håller på att ske en omgruppering där "dom visar sina muskler för att sno åt sig de marknadsandelarna". P talar också om att vissa i falangen har lämnat landet och att det kan vara så att de styr saker därifrån eftersom "de ska ju ha in pengar och de går inte till jobbet klockan 07 på morgonen och slutar kl 17". P säger att det kring M-falangen finns likheter till maffiaorganisationer med den innersta kärnan, ingen vågar tjalla på dem direkt. Inte flashat på något vis, inga flotta bilar. P säger även att grupperingen är toppstyrd från kärnan. P betraktar även M-falangen som mer organiserad än exempelvis den tidigare kriminella grupperingen "K-falangen". P uppger att bröderna dock aldrig åkt fast och nu på senare tid så är det andra som "/.../drar runt grejerna. Deras fingrar finns ingenstans eller så". P säger att "de är svårarbetade, bor inte där de står skrivna, äger inga bilar. De kan den biten. Tjänar de inga pengar kan de heller inte äga grejer". Dock framhäver P att "/.../ pengar har de". Enligt P varierar typen av kriminalitet som M-falangen ägnar sig åt men att det definitivt rör sig om "narkotikamarknaden". Även bedrägerier men generellt sett "allt som genererar pengar". "Man bråkar inte med dem, helt enkelt". P säger att de har byggt upp ett våldskapital vilket medför respekt när det ska drivas in pengar. Samma sak för de individer som finns kvar nu efter att M-falangen som gruppering inte finns längre. Vid frågan om M-falangen kan komma tillbaka eller byggas upp på nytt svarar P att det kan de ju alltid göra och att det beror på hur starka de andra har blivit.

Y: Y säger inledningsvis att "ni vet att M-falangen inte finns längre va"? Y menar vidare att det inte rör sig om organiserad brottslighet och säger att det rör sig om en kompiskrets sedan barndomen, att det finns en lojalitet sinsemellan. De har inga tröjor eller något annat för att visa någon tillhörighet. Att det inte är ett gäng egentligen. Vidare säger Y att det egentligen inte finns något som heter M-falangen, att de inte kallade sig för det. Det fanns springpojkar och springpojkar är bra för sammanslutningar. Det var storebrodern som drev på verksamheten. Vissa stannade och vissa stack. Många springpojkar är bra för sammanslutningar.

7.1.4 Hur bör organiserad brottslighet bekämpas i Malmö?

X: Få bort gäng så krävs ändå hårda sanktioner mot brott för att markera att det inte är godtagbart. Det behövs även tydliga regelverk som är lika för alla kommuner för att man ska kunna jobba tillsammans för att få bort den här typen av kriminalitet. X menar att man på grund av detta även måste lätta på sekretessen och jobba med unga i skolan. Det behöver också bli en mer prioriterad fråga i samhället och man behöver ge snabb hjälp till avhoppare. Man behöver också satsa på utbildning och yrkesutbildning inom kriminalvården för att dessa

ska bli mer verklighetsanpassade. De som sitter där blir omotiverade av att inte få gå de program de vill och just för att de inte är verklighetsbaserade. Man har också ofta skulder som gör att det aldrig går att lämna miljön. Detta skulle kunna motverka att vissa personer tvingas gå tillbaka in i kriminalitet för att kunna betala av skulderna över huvud taget. Mer faktisk rehabilitering behövs även inom kriminalvården. Idag säger man kriminalVÅRD men det finns ingen egentlig vård eller rehabilitering där i nuläget. Man måste också få in det på politisk nivå. Man vill bara vinna röster inte faktiskt få bort kriminalitet, man skulle behöva faktiskt jobba med det på riktigt. Det behövs en mer samstämmig satsning, och debatt kring det, en nationell samordnare.

Dessutom behöver de som lämnar en sådan miljö minst 3 års hjälp om de varit aktiva i fem till tio år: detta krävs för att de ska kunna klara av det menar X. För att få kriminella som inte sitter inne att sluta krävs att man ger en chans till alla, även trots upprepad brottslighet eller misslyckande att lämna eller inte begå brott. Alltid ge en ny chans, tills det funkar. Man behöver kartlägga behov hos varje individ och ge dem möjligheter att ta sig in i samhället. Dessutom är det problematiskt med belastningsregistret. Det hade räckt om du fanns kvar där i max 5 år, det förhindrar att personen kan få ett nytt arbete och kunna klara sig utan att begå brott. Det behövs en bättre samordning av polis, socialtjänst och kommuner. De som ingår i falangerna var tidigare personer som det kommit varnande om till socialtjänsten men som inte fått tillräckligt mycket stöd. Detta måste man jobba med så en samlad, tydlig och effektiv insats kommer redan i början så denna problematik inte uppstår i samma utsträckning. X anser att de skulle behövas att man varnar mer till socialtjänsten om unga, så man kan störa aktiviteter dessa ungdomar håller på med, så de inte bara kommer undan med allt och lyckas skapa något mer organiserat eller ännu mer kriminalitet. Till exempel borde varje sådan ungdom få ha med sig en kontaktperson som följer med denna överallt, kartlägger umgänge och beteende och som sedan lämnar in en rapport, för att kunna sätta in rätt insatser och hjälpa den ungdomen.

Man behöver också kolla på familjerna. Behöver hjälpa dem, t.ex. ensamstående, skapa fler meningsfulla aktiviteter. Ge unga en meningsfull fritid/aktiviteter. Säker inom kvv att detta ska innebära att minska kriminaliteten: de behöver leva upp till detta. Programverksamhet: fungerar inte nu, behövs mer som grundas i svensk forskning och svenska förhållanden/modell, obligatorisk skolplikt, tjäna ihop pengar för att betala skulderna. Hårdare straff hjälper inte, kolla på USA. Krävs tidigare insatser; socialtjänst, familjeförhållanden, kontaktperson under 1 år för unga som begått brott; ska analysera umgänge och umgås med ungdomen, få en bra praktisk bild och sedan skriva en rapport om detta. Vi måste sluta se människor som kostnader. Bättre förskolor, minska kriminalitet genom bra skolgång och godkända betyg - ger bättre förutsättningar för att klara sig i samhället. Avbruten skolgång är en riskfaktor.

Joakim Palmkvist: På två plan; en massiv repression- den föreslagna lagen är en pusselbit. Det behövs också en mycket stor mängd poliser som punktmarkerar och stör/kontrollerar/visiterar/omhändertar individer. Kommer att påverka allas integritet kraftigt.

Poängen är att det ska vara "in i helvete besvärligt att ens röra sig i utkanten av ett "gäng". Det kan bidra till reducerad tillströmning och skapa vissa avhopp. De som finns i den hårda kärnan får vi vänta ut. Men hårdare tag likt detta är meningslösa om de inte kompletteras med stora sociala investeringar. "Ett drastiskt exempel: riv vartannat höghus på Lindängen. Bygg en handfull skolor i området. Komplettera med park, gräs och fiskdamm. Höj lärarlönerna kraftigt". Höj skatterna kraftigt och använd det som finansiering. Sammanhanget gör att det finns utrymme för fler samhällsaktörer att agera. "Genom att, i det lilla, erbjuda praktikplatser, göra investeringar i utsatta områden, eller helt enkelt skänka pengar för att finansiera något så enkelt som en fotbollsplan". Palmkvist nämner också att ett ökat tryck på befintliga gäng samt att flera ledare slås ut kan innebära att människor avstår från att gå in i organiserad brottslighet. Han säger även att hårdare lagar och straff måste kompletteras med åtgärder för att ge en annan syssla/geografisk placering och liknande åt dem som väljer att hoppa av.

Camila Salazar Atías: Enligt Salazar Atías behövs flera olika saker för att få bort gängkriminaliteten i Malmö. Bland annat att använda sig av medlingsstrategier. Till en början startar konflikter i skitgrejer. Om man lyckas kan det bli enklare komma in i samhället igen när de inte behöver lösa med lika kraftiga sanktioner. Det behövs att man löser konflikter som egentligen grundas i skitgrejer så det senare kanske inte blir en lika stor grej som slutar i grovt våld. Det behövs även att man löser brotten och tar fast de som gjort det så det inte hela tiden efterföljer hämndaktioner. Man behöver se det på individnivå, vilket denna lagändring missar då man enbart ser fenomenet på ett generellt plan utan att ha i åtanke att dessa grupper består av individer. Det krävs också att man jobbar med familjerna och att man jobbar för att avnormalisera tankemönster som kan rättfärdiga eller ursäkta denna typ av beteende. Det som behövs är också att man får bort vapnen menar Salazar Atías. Dessutom måste befolkningen i Malmö bli medveten om att vi alla är del av den organiserade brottsligheten. De är inte avskilda från det utan bidra hela tiden och ger den organiserade brottsligheten en marknad för detta. Man är väldigt van att det är billigt och man går på svartklubbar men tänker inte på att de genom detta hela tiden föder den organiserade brottsligheten. Hela samhället behöver jobba tillsammans för att få bort den brottsligheten.

Vidare måste man ha kunskap om vilka konflikter som handlar om vad. Detta handlar främst om polisiärt arbete. Det som behövs är dels värdegrund och att bryta fördomar. De här konflikterna börjar ofta i skitgrejer som sedan resulterar i väldigt grovt våld. Om någon blivit kränkt av någon annan så kan detta innebära att man mördar varandra. Det handlar ofta om heder. Om man inte har någonting annat att falla tillbaka på så är det enda du har din heder. Och det ger att dessa smågrejer resulterar i väldigt grova konflikter för att de ska försvara sin heder, eftersom de inte har någonting annat än den. Du har bara din heder. Detta blir inte lika viktigt om du har annat. Det krävs att du har det bättre socioekonomiskt och att du har ett jobb. Om du har det så har du någonting att förlora. Har du inget att förlora så kan du göra vad som helst för att försvara din heder utan att det tar ifrån dig särskilt mycket då du inte har något annat. Vi måste bygga bostäder, se till att de unga går ut skolan. Och att skapa hopp hos dem om att få ett jobb.

P: Poliserna nämner vid flera tillfällen nyttan i att angripa den här typen av kriminella grupperingar via deras ekonomiska tillgångar. De påpekar samtidigt att exempelvis individerna inom den inre kärnan i M-falangen inte har några tillgångar skrivna i sitt eget namn och att polisen i och med det inte kan komma åt dem genom att exempelvis strypa ekonomiska tillgångar. Då vi frågar om lagstiftning och polisiära insatser räcker för att motverka sådan här typ av kriminalitet som M-falangen bedriver så svarar de att "ja, det gör det. Resurser och uthållighet krävs och hemliga tvångsmedel". När vi i nästa fråga undrar om det är på grund av lagstiftning och polisiära insatser som M-falangen inte finns idag så svarar de "nä, det tror vi inte. Det är för att det har gått för långt. För att de blir skjutna. Det är det som avskräcker dem. Inte att polisen jagar dem för det har de full koll på hur de ska komma undan". De hemliga tvångsåtgärderna menar poliserna är ett sätt att komma åt individer inom kriminella grupperingar. De nämner även att det exempelvis borde vara högre straff för att bära vapen och säger "de tar ju den chansen eftersom det inte är så höga straff. Hade det varit ordentliga straff så hade de kanske tänkt efter". På så vis kan en förstå att poliserna ser högre straffskalor som en avskräckande åtgärd och därmed ett sätt att motverka kriminaliteten. Särskilt eftersom just vapeninnehav är vanligt bland just dessa kriminella grupperingar i Malmö.

Y: Vi frågade aldrig Y om hur den organiserade brottsligheten bör bekämpas. Dock nämner Y mer än en gång att det är viktigt att "plocka ledarna snabbt och på kort tid" om man vill påverka kriminella grupperingar som M-falangen.

7.1.5 Varför har vi den gängbilden vi har idag i Malmö?

X: -

Joakim Palmkvist: "Varför blir människor kriminella? I brist på andra UPPLEVDA alternativ. Man ser ingen annan framtid än att begå brott." Palmkvist säger att det finns förebilder sedan ett par generationer, Malmö är en lite stad och med många som har taskiga framtidsutsikter. Samt att det finns mycket pengar att tjäna. Vidare säger Palmkvist att tidigare gangsters är förebilder i kraft av pengar, umgänge och status och för att lyckas behöver du kompisar. Både för att göra en knarkdeal men också för att skydda dig i det parallella samhället där man inte går till polisen.

Camila Salazar Atías: I Malmö finns en lång tradition av gäng. Dels var det här allt började med mc-gängen. Sedan dess har det alltid funnits mycket gängkriminalitet i Malmö. Dessutom så är Malmö en väldigt liten stad, alla känner alla. Det finns också en stor svart marknad och en "svartkultur". Det är bra tillgång till narkotika och annat från Köpenhamn och resten av Europa på grund av att Malmö ligger på gränsen till Danmark. Det är väldigt enkelt att komma över stora partier av narkotika, smuggelvaror som alkohol och annat menar Salazar Atías. Mycket av det säljs vidare till andra och sprids sen efter landet. Man får också in mycket pengar utifrån, eftersom du inte kan ha svarta pengar i Sverige och dessa ska hållas undan skatt eller insyn från myndigheter och brottsbekämpning. Utöver detta finns väldigt många utan utbildning eller med låga betyg vilket ger att människor måste hitta alternativa

sätt att tjäna pengar. Sen finns mycket trångboddhet i Malmö. Det blev mer så när migrationslagen ändrades, när man fick välja boende om man ville istället för att bli placerad någonstans. Det har lett till mer trångboddhet då man flyttar till släkt och vänner. Då saknas naturliga mötesplatser och det finns ingen riktig studiero.

P: -

Y: Y talar om den höga nivån av vapenförekomst hos individer inom kriminella grupperingar som, bland annat, en konsekvens av att de är otrygga och osäkra. Detta, säger Y, är delvis på grund av att de upplever att polisen inte finns där; "de gör inte sitt jobb". En slutsats av detta kan vara att vapenförekomsten, som föranleder dödligt våld i konflikterna sinsemellan, också kan förklaras som varför grupperingarna ser ut som de gör idag, gällande vapenförekomsten. Y svarar också orättvisa, utanförskap, inget arbete på grund av att man har ett visst namn är faktorer som bidrar till att det ser ut som det gör i Malmö gällande kriminella grupperingar.

7.1.6 Hur kan den organiserade brottsligheten ut i Malmö komma att utvecklas framöver?

X: -

Joakim Palmkvist: Nya kluster/gäng/grupper formerar sig i stan och en sådan process brukar innebära kraftmätningar och intressekonflikter och vi kan nog förvänta oss en hög våldsnivå de närmaste två eller tre åren.

Camila Salazar Atías: Den kommer att fortsätta öka. Det finns många dåliga skolor vilket leder till att många hoppar av eller inte går ut med fullständiga betyg. Det finns en lång tradition av dåliga skolor och mycket dåliga betyg i Malmö. Det finns mycket svårigheter med att få barn att gå ur skolan med fullständiga betyg. Det leder ju i sin tur till att det är väldigt svårt att få jobb. De senaste åren har det blivit mycket bättre, kvaliteten på skolorna har blivit mycket bättre, man har blivit bättre på att integrera och man har förnyat skolsystemet.

P: "Malmö idag, det står och darrar där det är hemskt mycket våld. Vart det slutar det vet vi inte. Vi befarar att det blir en ganska jobbig sommar".

Y: Y nämner flera gånger att pengarna är drivkraften för verksamheten inom de kriminella grupperingar som Y talar om i Malmö. "Man fortsätter tills man har pengar". Ytterligare citat som "de yngre kommer alltid att finnas" samt "skjuter vidare problemet till nästa generation" när Y talade om springpojkar som vill komma upp sig inom grupperingen genom att ta över vissa kriminella handlingar som de inte till fullo har vetskap om straffen kring, indikerar på att Y tror att grupperingar som dessa är här för att stanna. Möjligen i olika individkonstellationer vilket citatet "vissa stannade kvar, vissa stack" kan förtydliga.

8. ANALYS

På samma sätt som vi ställer oss kritiska till att den organiserade brottsligheten kan användas som ett begrepp med en nästintill allsmäktig innebörd, skulle det kunna riktas kritik mot vårt val av att använda ett svårgreppbart och möjligen godtyckligt begrepp som ”strukturer”, för att förklara och beskriva orsaksgrunder till den organiserade brottslighetens etablering. Dock underbygger vi våra resonemang om hur strukturer påverkar samhällen genom en tydlig förankring i tidigare forskning, teorival samt att vi funnit stöd i verkligheten genom våra intervjuer vilket tyder på att resonemangen vi för är väl underbyggda. Maktförhållanden kan inte bortses ifrån och inte heller att de påverkar individers möjligheter, förutsättningar och beslut. Därmed menar vi att det är befogat att tala om strukturer, maktförhållanden dem emellan och den dolda disciplineringen som direkta förklaringar till delar av den rådande komplexa samhällsbilden.

Mathiesen (1989) talar om att det finns två typer av politiska disciplineringar; den osynliga och den synliga politiska disciplineringen (Mathiesen 1989, ss. 22-23). De båda utövar förtryck över samhällen och dess invånare genom social kontroll. Vi syftar till att tillämpa Mathiesens teoretiska ansats om hur ett generellt förtryck av medlemmar i en samhällsgrupp, vars sociala position är underordnad i samhället, kan leda till uppror. Uppror kan ske genom motstånd och detta sker på olika sätt som Mathiesen redogör för. Vi använder Mathiesens resonemang om hur maktförhållanden och den dolda disciplineringen kan förklara varför vissa individer inte upplever sig ha andra alternativ än att ansluta sig till en kriminell livsstil för att nå samhälleligt uppställda mål. Det blir nu upp till den fysiska disciplineringen att motverka det som har uppstått ur den dolda disciplineringen.

8.1 Utanförskapets pris

“Du har bara din heder.”²⁹

Salazar Atías menar att om en individ inte har någonting att förlora så kan hen gå väldigt långt för att försvara sin heder, vilket i kriminella miljöer inte sällan sker genom grovt våld. Detta är en återkommande företeelse inom den nya generationens kriminella grupperingar där närheten till våld på öppen gata är tydlig. Vidare menar Salazar Atías att det krävs att individer erhåller en starkare socioekonomisk position i samhället och därmed en anknytning till den rådande samhällsordningen för att kunna motverka förekomsten av grova våldsbrott vilka ofta bottnar i mindre konflikter som förstörats upp till oproportionerliga nivåer. Möjligheten till ett arbete är en faktor som bidrar till att individen får en starkare anknytning till samhället eftersom det ger individen tillgång till legitima medel och därmed någonting att förlora på att ge sig in i sådana konflikter eller umgänge. (Höjer 2015; Salazar-Atías)³⁰. I

²⁹ Telefonintervju med Salazar Atías den 8 maj, 2016

³⁰ Telefonintervju med Salazar Atías den 8 maj, 2016

Malmö är grundförutsättningarna sämst i landet med störst barnfattigdom, lägst andel behöriga till gymnasiet och lägst inkomster. Detta bör betraktas som bidragande faktorer till att det i just Malmö stad har etablerats så många kriminella grupperingar i förhållande till antal invånare. Vilket i vissa fall tvingar fram det våldskapital som framkommer genom dessa uppförstörade, grova konflikter (Höjer 2015). Detta skulle även kunna förklara varför Malmös undre värld har präglats av mycket våld det senaste decenniet (Ibid 2015). Den nya generationens kriminella grupperingar i Malmö vars vapentillgång är stor, tillit till samhället och andra individer inom kriminella kretsar är låg och hotet ifrån andra kriminella grupperingar är konstant innebär att många beväpnar sig. Detta bidrar till en negativ spiral av hur otryggheten leder till att individer tar till grovt våld för att skydda sig men även för att upprätthålla sin status och heder. (Brå 2012, ss. 126-128) När vi intervjuade Salazar Atías betonade hon vikten av att använda arbete som ett medel att få individer att känna sig delaktiga i samhället. Likaså Hagedorn (2008) hävdar att arbete är en viktig del då deltagande i en kriminell gruppering annars kan bli ett rimligt, men destruktivt, alternativ (Hagedorn 2008, s. 132). Y talar om att det är lätt att tidigt bli borträknad från samhället och att det i och med det även är svårt att komma tillbaka. När vi frågar om hen har någon förklaring till varför en individ blir kriminell säger hen:

”För att man inte får något jobb. Whats the odds. Registret förföljer en. Har man begått något litet som ung så hänger det med en alltid. En prick i tidig ålder - när du är 15 och inte fattar vad du håller på med - dömd för alltid. [...] Man får inget jobb för att man har ett visst namn. Jag har sökt jobb i fyra år och inte fått något för att jag heter [...] i efternamn.”³¹

Hen talar också om vikten av att ha ett arbete för att en kriminell livsstil eller att ansluta sig till en kriminell gruppering inte ska framstå som lockande; att det inte ska vara individens enda möjlighet att erhålla respekt och en dräglig socioekonomisk status. Detta synliggör tydligt hur upplevelsen av att vara borträknad från samhället kan leda till att man fortsätter att ta till illegitima medel för att tillgodose sig möjligheten att nå konventionella mål. Den dolda disciplineringen i kombination med den fysiska disciplineringen i form av till exempel fängelsevistelse kan i det här fallet samspela kring hur individen upplever sig vara begränsad i sina val av att kunna delta i samhällsgemenskapen. På så vis kan den fysiska disciplineringen motverka sitt avsedda syfte då den ytterligare stigmatiserar och stöter ut individen till samhällets utkanter. Lagen ska korrigera ett visst beteende men Y:s uttalande indikerar att man faktiskt fortsätter att straffas även efter att den fysiska tvångsdisciplineringen har avslutats, något som kan leda till en uppgivenhet inför att komma tillbaka till samhället. Samtliga intervjupersoner svarar att den sociala kontext kriminella grupperingar i Malmö existerar i präglas av social utsatthet och ett utanförskap i förhållande till det ”konventionella” samhället. Eftersom många i Malmö upplever att de inte har en anknytning till det konventionella samhället så kommer push och pull-faktorer på ett mer ingripande sätt komma att påverka individens livsval. Även då den fysiska disciplineringen har avslutats så återstår

³¹ Intervju med Y den 13 maj, 2016

fortfarande stigmatiseringen från andra samhällsdeltagare genom fenomenet om den generaliserade andre. För en individ som har levt en kriminell livsstil kommer fenomenet förmodligen innebära att individen av andra har ålagts särskilda karaktärsdrag på grund av sin kriminella- eller tidigare kriminella livsstil. Karaktärsdrag som kan vara svåra att bli av med då individen ålagts dessa av utomstående och därav inte själv kan påverka dessa. Om/när den generaliserade andre internaliserar dessa uppfattningar från utomstående utövas en indirekt kontroll över individen som kan påverka individens förutsättningar och möjligheter. Individen blir nedvärderad till att enbart "vara sitt stigma" och tas därmed ifrån sina andra egenskaper och färdigheter i den sociala samhörigheten. Möjligheten att få ett arbete kan exempelvis begränsas på grund av förutbestämda uppfattningar om individen. Detta gör det enligt Salazar Atías direkt svårt för individen att återvända till samhället.

"Vi måste bygga bostäder, se till att de unga går ut skolan. Och att skapa hopp hos dem om att få ett jobb."³²

8.1.1 *Att förstå makten och den "fria" individen*

Genom att förstå hur strukturer påverkar individers förutsättningar och beslut kan det även göras förståeligt att våra "fria" val inte alltid görs mot samma bakgrund. Den dolda och outtalade disciplineringen utgör en särskild kontroll och innebär även att den i olika utsträckning, kan sägas ha ett grepp om individen. Det är individens position i en struktur som sedan avgör det disciplinerande momentet (Mathiesen 1989, ss. 22-23). Eftersom den dolda disciplineringen verkar i det tysta ger den heller inte intryck av att vara disciplinerande varför det kan göras begripligt att dess makt möjligen underskattas. Det är även genom detta som man med den dolda disciplineringen i ryggen kan hävda att "detta är den bestående ordningen". (Mathiesen 1989, s. 46) Det är med detta resonemang som vi vill problematisera "den fria viljan" i relation till kriminalitet och en kriminell livsstil. Den sociala situationen som präglar Malmö är ett tydligt exempel på hur olika förutsättningar driver in individer mot olika livsval. Om det disciplinerande momentet i samhällsstrukturen utgörs av individens samhällsposition visar utanförskapet tydligt att alla inte har samma förutsättningar till att "välja" sin livsstil. Dessa individer har drabbats av den dolda disciplineringen i långt större utsträckning än de som redan från en tidig start i livet haft turen att befinna sig i en annan förutsättnings"box". Det problematiska är att detta inte syns. Den dolda disciplineringen syns inte och det kan därmed verka som att alla har samma förutsättningar att enkelt välja ett liv som helt och hållet baseras på konventionella normer, lagar och principer. De som står i "vinnarboxen" av förutsättningar uppmärksammar sällan den dolda kontrollerande disciplineringen eftersom de inte drabbas av den i samma utsträckning. Därmed kan en leva under föreställningen om att alla lever under samma förutsättningar och har tillgång till samhällets alla medel på samma vis vilket gör det svårt att förstå varför någon "väljer" en

³² Telefonintervju med Salazar Atías den 8 maj, 2016

kriminell livsstil. Med det inte sagt att det inte finns de som faktiskt väljer en kriminell livsstil, det gör det säkerligen. Den dolda disciplineringen kan sägas dölja de bristande förutsättningar som många individer i Malmö lever under vilket förvisso inte ursäktar kriminella handlingar men skänker i någon möjlig mån en förklaring till att ha hamnat där. Eftersom det inte finns någon ”ytterst ansvarig” för hur strukturen verkar så är det svårt att vidta åtgärder mot den. Dock får lagstiftning många gånger agera som den ytterst ansvariga. I ett samhälle måste det finnas en tro till att individer vill följa lagen för att upprätthålla en rimlig balans. Det måste dock göras rimligt att följa lagen. Om en individ erhåller mer tillhörighet, respekt, status, makt och pengar genom inte följa lagen, vad tjänar den då för syfte? Det måste följaktligen redas ut hur individer som befinner sig i ett tillstånd av vanmakt där de redan har tagit steget in i en kriminell livsstil istället kan se mening i att välja en legitim väg. Y:s citat ovan tyder på att man enbart ges en chans. Har man väl begått ett misstag en gång, så har man inte längre någon chans att komma tillbaka. Det är därmed viktigt att belysa områden där många individer upplever denna uppgivenhet - för att lagstiftningen kan få en ändamålsenlig funktion och goda effekter i praktiken. För att rätt åtgärder ska kunna implementeras så måste det från politiskt håll erkännas att en sådan struktur som verkar i det dolda faktiskt påverkar individens förutsättningar. Kriminella grupperingar kan och bör ses som ett patologiskt samhällssymtom på att någonting inte står rätt till (Hagedorn 2008, s. xxiv). Samt att de är här för att stanna så länge som vad som ger upphov till symtomen inte behandlas.

Mathiesen (1989) nämner den skenbara alliansen som finns mellan folket och institutionerna och det kan ur detta perspektiv förstås som att prop. 2015/16:113 är en kortsiktig lösning, som dock når publikens intresse och ger ett visst sken av att problematiken kring den organiserade brottsligheten ”tas om hand”. Dock bör denna åtgärd möjligen ses som ett ”publikfrieri” då åtgärden inte löser någon grundproblematik utan är en relativt kortsiktig lösning om ens en lösning alls. Det publika intresset är även intressant att behandla ur ett annat teoretiskt perspektiv. Mathiesen (1982) talar nämligen om det kollektiva handlandet som det enda sättet att slå ut makten. Men inte bara det kollektiva handlandet inom en viss enhet. Det kollektiva handlandet måste ske genom att den enhet, som är i behov av att stå upp mot makten erhåller hjälp från en enhet utanför som kanske inte på ett lika direkt sätt är kontrollerade av makten. Detta kan tillämpas i jakten på åtgärder mot den dolda disciplineringen. Problematiken med segregationen i Malmö kommer här att användas för att exemplifiera detta närmre. Som vi tidigare nämnt så bygger segregationen på ett förhållande enheter emellan där en underordnas den andra. ”Problemområdena”; förlorarna i segregationsrouletten, åläggs ofta skulden i segregationen och åtgärdsinsatserna förläggs ofta inom samma område vilket bidrar till att förstärka och befästa dess negativa rykte (Sernhede 2009, s. 55). Således blandar man inte in den andra parten i segregationsrelationen. Enligt Mathiesens (1982) teorier om det kollektiva handlandet skulle ett uppror mot en positionering i ett underordnat, mindre resursstarkt område i en socialt och geografiskt segregerad stad vara att kollektivt ställa sig upp mot den makt som möjliggör förutsättningarna för segregationen. Detta är dock inte tillräckligt. Ett kollektivt handlande från dem från den ”icke problematiska” situationen - alltså de som inte står under direkt påverkan av kontrollen av den dolda disciplineringen, måste *tillsammans*

med dem i ”problemområden” - de som befinner sig i direkt påverkan av kontrollen av den dolda disciplineringen, utgöra det kollektiva handlandet. Åtgärder från olika institutioner måste således inkludera aktörer från båda enheter i segregationsrelationen för att kunna nå ett fullgott resultat. Det är troligen också i detta läge som ”publikfrieriet” kan styrkas. Eftersom sådana inkluderande åtgärder än så länge inte utförts effektivt med goda resultat i tillräcklig utsträckning så kan prop. 2015/16:113 betraktas som ett publikfrieri då rättsliga åtgärder först nu när delar av segregationens- och utanförskapets konsekvenser börjat påverka människor även utanför ”problemområdena” tycks nödvändig. Troligen kan prop. 2015/16:113 vara ett resultat av en straffpolitik vars syfte främst är att lugna andra samhällsmedborgare och då påvisa att problemet (som ”plötsligt” uppkommit) tas om hand (Tham & Flyghed 2014, s. 5).³³ Det är möjligen genom segregationens fenomenologiska innebörd som en lagstiftning anses vara tillämpbar eftersom det är lättare att se en straffrättslig politik som gynnsam för ett sådant problem då de som stiftar lagarna befinner sig långt ifrån dem som den ämnar korrigera (Mathiesen 1982, s. 47). Detta sänder ut signaler om att så länge det är ”problemområdena” som drabbas kommer inte samhället att reagera i lika stor utsträckning som när det sker i områden som i segregationen inte betraktas som ”problemområden”. När våldet flyttat in i de ”bättre” områdena så måste samhällsdeltagarna skyddas. Kanske är det därför som den nya generationens kriminella grupperingar har sökt sig förbi det dolda rummet?

”[...] att det måste ske fler långsiktiga åtgärder samt att det är problematiskt att samhället reagerar först när våldet lämnar förorten”.

Rostami (2013) i (Höjer 2015)

Genom att motverka segregationen och därmed ett samhälleligt utanförskap kan det rådande vanmaktförhållandet, som många Malmöbor i socialt utsatta områden och situationer befinner sig i, neutraliseras. Det är även på så vis som push- och pull-faktorer skulle kunna reduceras. Samverkan mellan dessa och den dolda disciplinerande strukturen vars varande och reproduktion bygger en grund och dikterar villkor för den fria viljan, vilka gemensamt även utgör en grogrund för kriminella grupperingars etablering, kan elimineras i allt högre utsträckning.

8.2 Diskursiv problematik, organiserad brottslighet och M-falangen

M-falangen har varit ett tacksamt medialt fenomen eftersom grupperingen kopplats samman med organiserad brottslighet och uppmärksammade skjutningar. Det är till och med via media som grupperingen har fått sitt ”namn”.³⁴ Detta kan bli problematiskt av flera anledningar. Denna uppmärksamhet utifrån kan fungera som stärkande för kriminella grupperingar som

³³ Mejlintervju med Palmkvist den 11 maj, 2016, Telefonintervju med Salazar Atias den 8 maj, 2016

³⁴ Mejlintervju med Palmkvist den 11 maj, 2016

dessa då gruppen framställs som farlig och stark och därmed riskerar att indirekt förstärka deras våldskapital (Höjer 2015; Prop. 2015/16:113 s. 154). I Sverige har man sedan 1990-talets misslyckande i att motverka den organiserade brottsligheten arbetat målmedvetet för att inte upprepa samma misstag. År 2011 sammanfattas den största svenska polisiära satsningen mot den organiserade brottsligheten för allmänheten. Då beskrevs den organiserade brottsligheten som ett ”hot mot samhällets kärna” och idag talar regeringen om ett ”hot mot det demokratiska samhället”. (Palmkvist 2011, s. 12; Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet 2014; Regeringen 2015) Dessa yttranden och uppmålandet av den organiserade brottsligheten som mycket allvarlig och inflytelserik bidrar till att stärka kriminella grupperingar då de beskrivs med detta kraftfulla, hotande uttryck som ”organiserad brottslighet” blivit i den sociala kontexten. Prop. 2015/16:113 indikerar att politiker återigen upplever att det finns ett behov av ytterligare åtgärder för att motverka den organiserade brottsligheten, troligen på grund av ett flertal anledningar.

Det är intressant att betrakta fenomenet av makt och vanmakt omvänt med tanke på regeringens uttalanden om den organiserade brottsligheten som ett systemhot och ett hot mot det demokratiska samhället (Regeringen 2015). Genom dessa tillskrivna egenskaper så förskjuts makten och samhället beskrivs vara i en position av vanmakt i förhållande till den organiserade brottsligheten. Ett sådant förhållande bör inte betraktas som särskilt troligt då samhället i alla lägen måste anses vara överordnad den organiserade brottsligheten, i synnerhet då samhället äger monopol på den legitima fysiska disciplineringen. Enligt prop. 2015/16:113 verkar samhället vara i direkt attack från den organiserade brottsligheten. Tham och Flyghed i underlaget för Stockholms universitets remissvar avvisar dock sådana uttalanden och menar i likhet med en tidigare statlig utredning (SOU 2012:44, s. 223) att det snarare handlar om myndigheters och politikers retorik än om ett faktiskt hot mot samhället (Tham & Flyghed 2014, s. 2). Dessutom betraktas dessa påståenden enligt ett flertal remissinstanser som dåligt empiriskt underbyggda. (Brå 2008, s. 118; SÄPO 2012, s. 4; SOU 2012:44, s. 223; Tham & Flyghed 2014, s. 2) Den påstådda maktförskjutningen tillåter att samhällsinstitutioner och myndigheters användning av hårda fysiska tvångsmedel för att skydda samhällsmedborgarna mot det påstådda hotet betraktas som befogad. I nuläget har inte den organiserade brottsligheten en sådan makt över samhället att den i en sådan stor utsträckning kan få ett inflytande på samhällssystemet och utgöra ett så kraftigt hot mot demokratin och dess medborgare att den kan betraktas som systemhotande (SÄPO 2012, s. 4; Tham & Flyghed 2014, s. 2). Det växande utanförskapet som präglar Malmö stad är kanske det som istället bör betraktas som ett systemhot eller ett hot mot det demokratiska samhället. Om så är fallet är troligen bättre *samhälleliga* verktyg mot den organiserade brottsligheten att föredra för att motverka grogrunden för och fenomenet av den organiserade brottsligheten.

Dock kvarstår frågan om vad organiserad brottslighet är. Det finns ingen legal definition som kan användas då lagar gällande organiserad brottslighet ska tillämpas. Inte heller en gemensam myndighetsdefinition finns även då en sådan skulle förenkla

myndighetssamverkan³⁵, vilket betraktas vara ett viktigt verktyg i motverkandet av organiserad brottslighet. Ändå lanseras flertalet satsningar och det stiftas nya effektiviserade lagar för att motverka ”hotet mot det demokratiska samhället”. Låt oss föreställa oss att vi behöver motverka hotet mot det demokratiska samhället och att det de facto är den organiserade brottsligheten; hur ska det tillämpas med nya satsningar mot den organiserade brottsligheten och lagstiftande mot denna, när få, eller inga, tycks ha en klar uppfattning om vad den egentligen är? Palmkvist (2011) skriver såhär:

”I debatten ses den organiserade brottsligheten gärna som en egen organism, en bläckfisk som famnar hela staden i ett kvävande grepp. Ett storföretag, en anonym koloss, ledd av ansiktslösa maffiabossar med egna kriminella arméer. Men så tydlig och klar är inte verkligheten, det finns ingen övergripande brottsstrategi med ett uttalat mål.”

(Palmkvist 2012)

Tham och Flyghed (2014) påpekar dessutom att det inte har gjorts några försök att bedöma effekter av tidigare insatser samt att det inte heller görs några analyser för varför den organiserade brottsligheten till viss del har ökat, trots insatserna (Tham & Flyghed 2014, s. 4). Något som bör vara av vikt för att kunna effektivisera arbetet i motverkandet av den organiserade brottsligheten.

8.3 Motmakten

Sett ur Mathiesens (1989) teorier om makt så visar individers olika sociala positioner i samhället hur den dolda disciplineringen genom sin strukturella karaktär kontrollerar och skapar ett maktförhållande mellan individer i samhället. Dessa maktförhållanden utgörs av två motpoler; makt och vanmakt, där makten helt och hållet lutar sig mot vanmakten. Förhållandet dem emellan förklaras och förenklas av X:

”Hela samhället bygger på att vi har olika klasser där en står underst.”³⁶

Som tidigare beskrevs i teoriavsnittet är den dolda disciplineringens existens svår att upptäcka. Den verkar strukturellt och är således osynlig vilket försvårar en opposition mot denna och dess effekter. Dessa konsekvenser är däremot inte osynliga utan kan orsaka ett tillstånd av vanmakt hos individer. Den dolda disciplineringen kan förklaras som ett maktutövande över individer som fungerar kontrollerande och som positionerar individer i olika samhällspositioner i förhållande till varandra, likt en magnetisk verkan. I varje samhällsposition verkar den dolda disciplineringen på ett sätt som håller kvar individerna i den samhällsposition de befinner sig i. Individer som bor i ett socialt utsatt område som genom segregation skilts från mer välbärgade områden, ges sämre förutsättningar och

³⁵ Telefonintervju med Salazar Atías den 8 maj, 2016, mejlintervju med Palmkvist den 11 maj, 2016, intervju med P den 13 maj, 2016

³⁶ Intervju med X den 4 maj, 2016

möjligheter att ta sig fram i samhället. Denna positionering med mer utsatthet och sämre möjligheter försätter individer i ett tillstånd av vanmakt, där deras möjlighet att driva genom sin vilja i den sociala samvaron är betydligt mer begränsad än hos grupper med bättre förutsättningar i form av socioekonomisk stabilitet och inflytande i sociala sammanhang. Detta ger sämre förutsättningar för att socialt sett driva genom sina intentioner när andra deltagare i det kollektiva livet gör motstånd. Individens boende i ett socialt utsatt område som skiljts ut genom segregation medför fler fördomar och en ytterligare stigmatisering, vilket försämrar förutsättningarna i denna sociala position ännu mer. Detta kan betraktas som ett exempel på hur den dolda disciplineringen görs synlig i samhället. Den dolda disciplineringen är dock inte omöjlig att bryta sig ur och en motmakt kan ge en väg ut ur vanmaktstillståndet. Förekomsten av denna vanmakt ger enligt Mathiesen (1982) ofta att en motmakt växer fram som en motreaktion mot den positionering som försatt individer i vanmakt. Makten, i det här fallet den dolda disciplineringen, menar Mathiesen först kan rubbas när man neutraliserar vanmakten; i detta fall sin underordnade samhällsposition. (Mathiesen 1982, s. 76) Genom att ställa sig utanför samhället; att leva parallellt med samhället, har individer som tidigare befunnit sig i vanmakt återtagit makten över sin situation och genom detta neutraliserat sitt vanmaktstillstånd. Genom att inte längre rätta sig efter konventionella normer och lagar står det nu fritt fram för individen att använda vilka medel som helst för att nå sina mål. Det finns inte längre samma begränsningar som det tidigare vanmaktstillståndet innebar. Genom att exempelvis ansluta sig till en kriminell gruppering påverkas inte individen i samma utsträckning av det samhälleliga utanförskapet då hen istället erhållit en annan, ny tillhörighet och gemenskap. Något som innebär att den sociala statusen på ett sätt har förbättrats. Den ekonomiska situationen kan genom det nya sammanhanget förbättras då individen inte längre är beroende av att få ett konventionellt arbete utan istället kan försörja sig genom illegitima medel som är enklare att tillgå. På så sätt har den dolda disciplineringen inte längre samma grepp om individen och har istället till viss del neutraliserats.

Individen har nu i större utsträckning "kontroll" över sin samhällsposition. Mot bakgrund av detta skulle den dolda disciplineringen i avseende gällande individer i utsatta situationer verka vara en predicerande riktning för en kriminell livsstil. De allra flesta individer, oavsett samhällsposition, väljer dock aktivt bort en kriminell livsstil. Detta är viktigt att poängtera av många anledningar. Dels för att inte ytterligare stigmatisera individer som innehar en svagare samhällsposition och genom ovanstående resonemang insinuera att alla individer som lever under svåra förhållanden blir kriminella. Även för att inte formulera någon ursäktande grund för dem som har ingått i en kriminell livsstil eftersom det är så att det finns andra vägar även om de inte är lättillgängliga eller på något vis enkla att följa. På så vis kan den dolda disciplineringen användas som en förklaringsmetod för vissa av de "val" som individer gör men vad den dolda disciplineringen kanske mer kan användas som är ett redskap för att förklara de *förutsättningar* som individer ges - eller inte ges - och som sedermera kan vara avgörande för individens kommande livsvägar. På så vis är den dolda disciplineringen inte avgörande för ett särskilt sätt att leva utan bör snarare ses som en av många förklaringar till varför individer ansluter sig till ett särskilt sätt att leva. Enligt Mathiesens (1989) teorier om den dolda disciplineringen sker den även inom individen på så vis att den är självcensurerande

vilket kan bidra till att strukturer upprätthålls av individen själv då denne har svårt att bryta sin egen upplevelse av strukturen. (Mathiesen 1989, s. 40). Individen begränsar sig själv, utefter den dolda disciplineringen, vilket reproducerar strukturen ytterligare. Om individen ansluter sig till en kriminell livsstil kan strukturen inte ha ansetts brutits utan snarare har individen på ett skenbart sätt brutit självcensuren och därmed strukturen. Detta eftersom individen i samma utsträckning lever under en stigmatiserande samhällsposition. Skillnaden är dock att individen själv förmodligen upplever sig ha brutit igenom sitt tidigare vanmaktstillstånd och därigenom återtagit makt och brutit sig ur den dolda disciplinerande strukturen. Detta kan vara av vikt för individen oavsett om det har skett via att ansluta sig till en kriminell livsstil eller inte. Att återta makten över sig själv och att inte gå med på de villkor som en struktur ställer upp för individen borde ge individen styrka. Genom att bryta självcensuren kan förmodligen den dolda disciplineringen på ett individuellt plan brytas. Detta borde ses som positivt då det skulle kunna innebära att många individer som lever under förtryckande strukturer torde kunna ta sig ur sitt vanmaktstillstånd till viss del genom att bryta självcensuren. Då vinsten är en "friare" livsstil oavsett vilken livsstil det är så borde inte den kriminella livsstilen i denna mening vara mer lockande än någon annan. Genom detta kan det göras förståeligt varför de flesta individer som befinner sig i särskilt utsatta situationer *inte* ansluter sig till en kriminell livsstil.

Den dolda disciplineringen normaliserar det maktutövande och den sociala kontroll som riktas mot alla individer i deras olika sociala positioner. Men trots att den dolda disciplineringen försatt människor i dessa ojämlika sociala positioner som är svåra att ta sig ur så har disciplineringen genom uppkomsten av en motmakt misslyckats, eftersom den inte fullt ut lyckats kontrollera alla samhällsmedborgare. Om den dolda disciplineringen var allomfattande och lyckades utöva en total kontroll över samhällsmedborgarna skulle även alla de individer som befinner sig i en särskilt socialt utsatt situation fortsätta att befinna sig i denna sociala position. Men genom motmakten har personer istället slagit upp mot den dolda disciplineringen och den sociala kontroll den utövar, i detta fall i form av individer som anslutit sig till kriminella grupperingar. Genom utvecklingen av kriminella gäng i Malmö har vi ett tydligt bevis på att den dolda disciplineringen och den sociala kontroll den utövar trots allt inte har lyckats kontrollera alla samhällsmedborgare. Detta tyder på att den dolda disciplineringen därför inte har fått den avsedda effekten på alla individer inom vissa marginaliserade grupper, utan istället gett utrymme nog för uppror och en motmakt. Där den dolda disciplineringen börjat ifrågasättas av de individer den utövas mot börjar motmakten att växa fram och slå upp mot den dolda disciplineringen, den sociala kontrollen och makten. En motmakt av kriminella grupperingar med egna regler, egen ekonomi och egen rättsskipning. Ett fenomen som med andra ord uppstått ur vanmakt och inte ur brist på rättsliga och polisiära insatser.

8.4 Ett straffrättsligt perspektiv på M-falangen

Det nya lagförslaget (prop. 2015/16:113) är anpassat efter vilken typ av kriminella handlingar som individer inom den organiserade brottsligheten ägnar sig åt. Genom att förstärka och

kriminalisera ytterligare handlingar så söker man ett mer effektivt sätt att kunna motverka den. Vi har behandlat de punkter som rör M-falangen som vi har haft möjlighet att uttala oss om efter våra intervjuer och det begränsade skriftliga material som funnits att tillgå. I prop. 2015/16:113 framgår att nya omständigheter ska tas i beaktande vid bedömningen om ett brott ska betraktas som grovt. Två av dessa nya omständigheter handlar om användningen av vapen eller våldskapital vid olaga hot. Då den tidigare så kallade M-falangen besatt ett starkt våldskapital³⁷ och hade god tillgång till och använde sig av vapen³⁸ är detta något som skulle kunna användas just vid olaga hot. Vidare har de personer vi intervjuat med mer ingående kunskap om M-falangen inte velat uppge eller tillåtit oss använda information angående huruvida detta är något som man använt sig av inom grupperingen. Därmed har vi valt att inte utveckla lagförslaget kring detta mer då vi inte bedömer vårt underlag tillräckligt för att göra detta.

8.4.1 Den som har ett bestämmande inflytande i en sammanslutning och låter bli att förhindra vissa allvarliga brott inom ramen för sammanslutningen

Ett av regeringens mål med propositionen (2015/16:113) har varit att i större utsträckning fokusera insatserna mot ledarna i sammanslutningar. Med dagens regelverk är det enligt regeringen många gånger svårt att hålla ledande personer ansvariga för brott som begås i organiserade sammanhang. Det nya lagförslaget ska göra det enklare att straffbelägga en individ i ledande position med inflytande i en sammanslutning som underlåter att förhindra någon annan att begå ett allvarligt brott. Ytligt sett kan de föreslagna lagändringarna verka rationellt effektiva. Både P, X och Y hävdar att en viktig del i arbetet mot kriminella grupperingar eller den organiserade brottsligheten är just att få bort ledarna. X och Y framhåller dock, att för att detta ska kunna splittra en gruppering så måste det ske snabbt och direkt efter varandra - få bort den person som går upp i ledande position när den andra ledaren försvinner. Dock nämner Y att det är svårt att lösa upp grupperingar med de svenska lagarna och insinuerar i citatet nedan att mer radikala lagar enligt honom skulle kunna vara användbara:

“[...]skulle ledaren blivit hängd och när den nya ledaren åkte fast skulle han blivit hängd. Vem vill bli ledare då?”³⁹

Vidare hävdar P när de beskriver M-falangen som liknande en maffiastruktur att ledarnas fingrar aldrig syntes någonstans. Dessutom gick det inte – och inte heller i nuläget – att få tag på dem genom att strypa deras ekonomiska vinster. Då individerna i den inre kärnan aldrig hade några ekonomiska tillgångar skrivna på dem själva och körde runt i hyrbilar kan polisen inte heller göra några beslag, inte ens genom samarbete med Ekobrottsmyndigheten och Kronofogden. De styrande i falangen behövde inte röra vid den brottsliga verksamheten utan

³⁷ Intervju med P den 13 maj, 2016, Intervju med Y den 13 maj, 2016

³⁸ Intervju med P den 13 maj, 2016, Intervju med Y den 13 maj, 2016

³⁹ Intervju med Y den 13 maj, 2016

la detta istället på unga springpojkar.⁴⁰ På så sätt sprids brottsligheten vidare till den yngre generationen. En lag måste vara genomförbar i praktiken för att den ska anses vara tillämpbar enligt prop. 2015/16:113 (s. 40). När vi talar med P om hur de arbetar för att motverka kriminella grupperingar säger de att det är viktigt att komma åt deras ekonomiska tillgångar eftersom det försvårar deras fortsatta möjlighet att begå brott. Följande citat handlar om deras uppfattning kring att komma åt ledarna i M-falangen:

“Från polisens sida är de svårarbetade, bor inte där de står skrivna, äger inga bilar. De kan den biten. Tjänar de inga pengar kan de heller inte äga grejor. Därför är de svårarbetade genom att frysa tillgångar och samarbeta med andra myndigheter.”⁴¹

Det nya lagförslaget ska verka för att det ska vara lättare att straffbelägga ledares inflytande i en sammanslutning. Men för att kunna tillämpa lagen måste ledarna också kunna omhändertas. Eftersom det är svårt för polisen att komma åt dem via de ekonomiska tillgångarna, vilket verkar vara det sätt man använder sig av för att komma åt dem, så kanske lagen får svårt att uppfylla sitt tilltänkta syfte. Om det är svårt att tillämpa lagen i praktiken finns en problematik redan där. Utöver detta är det mycket svårt att kunna ta in en ledare för en gruppering för något brott över huvud taget. Detta styrks även av P som berättar att de styrande inom M-falangen aldrig suttit i fängelse. De har tagit sig så långt upp nu att det i nuläget inte går att nå dem utan stora svårigheter. Därutöver är lagstiftningen svår att tillämpa även på grund själva utformningen och möjligheten att använda denna redan i rättssammanhang (prop. 2015/16:113, s. 53).

Många av remissinstansernas svar till prop. 2015/16:113 har kritiserat just lagförslaget som menar att få bort ledarna för gängen (prop. 2015/16:113, s. 53). Bland annat menar de att de föreslagna lagändringarna kan stärka ledarnas position. Brå hävdar att den nya lagstiftningen kan resultera i att statsmakterna legitimerar det skrämselfkapital som en viss ledare för en viss kriminell gruppering har. Att bekräfta dem som starka kan göra dem starkare. (prop. 2015/16:113 s. 53) Y menar att om man kontinuerligt kommer åt ledarna samt varje gång de byts ut så kan man störa verksamheten så pass mycket att det blir svårt att hålla ihop grupperingen. Dock kvarstår samma problematik även då; man kommer inte åt ledarna. Dessutom innebär deras våldskapital att ingen tjallar på dem, vare sig inom eller utanför grupperingen. P påpekar också att ledarna i M-falangen varit svåra att komma åt eftersom:

“[...]Deras fingrar finns ingenstans eller så.[...] Och nu på senare är det andra som drar runt grejorna.”⁴²

⁴⁰ Intervju med P den 13 maj, 2016

⁴¹ Ibid

⁴² Ibid

Med tanke på hur lägesituationen ser ut i Malmö gällande rekryteringsförutsättningar till kriminella grupperingar så kan det med säkerhet fastställas att det alltid kommer att finnas någon som "drar runt på grejorna" åt dem som står högre upp i kedjan. Det nya lagförslaget riskerar att vara enkelt för ledarna inom den kriminella grupperingen att kringgå. Detta eftersom det alltid finns springpojkar som vill klättra inom grupperingen som vill tjäna mer pengar och status. Om straffskalorna höjs, säger Y, kan det till viss del påverka individers val att begå den kriminella handlingen:

"Ja, man blir säkert mer försiktig, kanske tänker en eller två gånger innan han hämtar 1-2 kg kokain. [...] Och om det är samma pengar nu men du får fyra år istället kanske man tänker en extra gång. Eller så lämnar man över till en springpojke som vill tjäna pengar som vill komma upp sig. Skjuter vidare problemet till nästa generation. De yngre kanske inte har koll på straffen, och de yngre kommer alltid att finnas."⁴³

Genom detta citat kan det göras förståeligt att den kriminella handlingen inte elimineras utan snarare förflyttas. Det är därmed också därför som ledarnas fingrar inte finns på någonting. Alla våra intervjupersoner hävdar att om en gruppering eller en ledare försvinner så kommer andra alltid fylla upp deras plats. Om samhället inte slutar generera unga som går in i kriminella grupperingar så kommer en sådan här lag inte ge några effekter mer än som en störande åtgärd för den kriminella grupperingen. X och Salazar Atías framhåller även vikten av att hjälpa de personer som vill lämna. Salazar Atías menar att en viktig del i arbetet för att motverka kriminella grupperingar är att se till att individer har möjlighet att lämna grupperingarna. När en gruppering splittras finns möjligheten att fånga upp dessa innan de går över till andra grupperingar eller på annat sätt fortsätter med brottslig verksamhet. Enligt henne hade man behövt fånga upp medlemmarna av Black Cobra när de splittrades i Malmö. Då hade de inte sedan anslutit sig till andra grupperingar vilket som hände i det fallet. Om en gruppering splittras för att ingen kan ta ledarens plats sker ofta en omgruppering. P liksom Palmkvist säger att de tror att det just nu sker en omgruppering av de individer som är kvar från M-falangen. Även om vissa har lämnat landet och vissa inte längre lever så finns det marknadsandelar som nu ska delas upp. P menar att eftersom individerna som tidigare utgjorde grupperingen finns kvar så återstår den kriminella verksamheten fast i annan regi. Ett tydligt exempel på detta, gällande just M-falangen förtydligas nedan:

"Nästa man tar över. Om [...] skulle fått två år till så hade hans närmsta cirkel kunnat bygga upp nåt och de hade tagit över efter honom men [...] gick bort tidigt efter [...] och då löstes de upp. Det är ingen demokrati - starkast och rikast bestämmer. Ingen utanför cirkeln respekteras på så sätt att de skulle kunna ta över en ledande position inom grupperingen. Det måste vara en uppföljande ledare inom cirkeln."⁴⁴

⁴³ Intervju med Y den 13 maj, 2016

⁴⁴ Ibid

Detsamma gäller när grupperingar splittras eller individer inom dem hamnar i fängelse. Klein (2007) menar att det inte räcker att få bort ledarna för att få bort en kriminell gruppering. Han hävdar till och med att detta tillvägagångssätt för att motverka kriminella grupperingar just kan ge en kontraproduktiv effekt. (Klein 2007, s. 54) Även Rostami (2013) hävdar att hårda påtryckningar utifrån riskerar att resultera i att en kriminell gruppering snarare sluts samman mer – istället för att splittras. (Vigil 1989 se Klein, 2007, ss. 50-51; Rostami 2013) X påpekar även att dessa straffrättsliga verktyg istället skulle kunna resultera i ytterligare en problematik:

“Om vi stramar åt lagstiftning kan detta istället drabba närstående och utsätta dem för fara. Flickvänner till kriminella får förvara vapen och narkotika eller liknande.”⁴⁵

När det gäller att få bort ledarna i de kriminella grupperingarna med hjälp av de åtgärder som presenteras i prop. 2015/16:113 invänder Brottsförebygganderådet (Brå) mot användningen av begreppet “sammanslutning”. Begreppet, menar Brå, är svårt att tillämpa mot nätverksstrukturer på grund av avsaknaden av definition både gällande organiserad brottslighet och sammanslutning. Vidare menar de att det dessutom är svårt att avgöra vem som är ledare i många grupperingar. Därmed blir det svårt att tillämpa en lagstiftning riktad till en ledare i en sammanslutning när det inte finns några egentliga riktlinjer för hur detta ska bedömas vilket även genererar bevissvårigheter. (prop. 2015/16:113, s. 53) Utifrån detta kan det anföras ligga riklig grund till att användning av begrepp som görs i lagförslaget inte har en tillräckligt tydlig verklighetsförankring. Då den nya generationen av kriminella grupperingar idag utgör en stor del av den organiserade brottsligheten blir det problematiskt med ett lagförslag som inte är tillräckligt anpassad till detta. Därmed kan det nya lagförslaget också bli svårt att tillämpa på den nya generationen kriminella grupperingar då de till synes inte utgörs av en tydlig struktur med tydliga ledare.

8.4.2 *Försök, förberedelse och stämpling till allvarliga brott*

(Som bl.a. grovt olaga hot, grov utpressning, övergrepp i rättssak, grovt övergrepp i rättssak samt grovt och synnerligen grovt vapenbrott. Förberedelse och stämpling; högre straff än fängelse i två år ska kunna dömas ut i fler fall.)

Dessa kriminella handlingar är några av dem som har fått stort fokus i det nya lagförslaget om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet. Brottsligheten som M-falangen har ägnat sig åt var enligt våra källor främst systematisk handel av narkotika och vapen, utpressning, bedrägerier samt “allt som genererar pengar”⁴⁶. Grupperingens våldskapital var mycket stort och de individer som finns kvar från grupperingen innehar fortfarande detta. För att komma åt den organiserade brottsligheten hävdar regeringen att brott som dessa måste

⁴⁵ Intervju med X den 4 maj, 2016

⁴⁶ Mejlintervju med Palmkvist den 11 maj, 2016, intervju med X den 4 maj, 2016, intervju med Y den 13 maj, 2016, intervju med P den 13 maj, 2016

kunna förhindras tidigare i förloppet för brottet. Detta vill de motverka genom att höja och skärpa straffen för denna av brottslighet redan i försöks-, förberedelse- och stämplingsstadiet, som betraktas som karaktäristisk för den organiserade brottsligheten. Regeringen motiverar detta förslag med att det förekommer försök, förberedelser och stämpling som är så allvarliga att de bör kriminaliseras samt att den organiserade brottsligheten präglas av att det ofta finns försvårande omständigheter kring ett brott utöver det förhållandet att brottet har ingått i ett organiserat sammanhang. Därför menar regeringen att dessa skärpta straff ska användas för att tydligare betona allvaret i dessa handlingar. (prop. 2015/16:113, s. 34) Vidare skrivs i Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet (SOU 2014:63) att om antalet gärningar som beläggs med straff ökar utan att rättsväsendet erhåller ökade resurser för att kunna upprätthålla ett jämnt arbetsflöde i motsvarande mån innebär det också att vissa företeelser riskerar att få en reducerad prioritet. Om vissa straffbud får en reducerad prioritet i sådan mån att överträdelser i praktiken inte lagförs, eller med ringa mått lagförs, kan det i förlängningen innebära en risk för att straffsystemets brottsavhållande verkan undergrävs. (SOU 2014:63) Om flertalet handlingar kriminaliseras i och med det nya lagförslaget riskerar straffbuden att få en reducerad prioritet vilket innebär att dessa överträdelser inte lagförs. Detta kan enligt utredningen innebära att den brottsavhållande verkan undergrävs.

Vapenförekomst- och tillgängligheten till dem i Malmö är stor (Brå 2012 s. 133). Mycket stor, enligt Y och Salazar Atías. Detta bidrar till varför grova våldsdåd i Malmö är högre än i många andra svenska städer (Höjer 2015). Få av dessa gärningar klaras upp av polisen. Salazar Atías menar att detta är problematiskt eftersom det sänder ut signaler om att kriminaliteten kan fortgå eftersom brotten ändå inte klaras upp. Detta är något som kan leda till att våldsspiralen fortsätter med uppföljande hämndaktioner som resultat. (Brå 2012, ss. 130-131; Höjer 2015) Mot bakgrund av att den brottsavhållande verkan riskerar att undergrävas om brotten inte lagförs så kan det tyckas övermäktigt att kriminalisera ytterligare handlingar som ska gå under "organiserad brottslighet". När vi frågar P om de tror att skärpta straffskalor och ytterligare kriminaliserade handlingar skulle kunna vara ett effektivt sätt att motverka organiserad brottslighet svarar P:

“Ja, påföljderna i dag är ofta skyddstillsyn till de brott som inte är grova vilket är anmärkningsvärt. Man häpnar. [...] Man kan tycka att det borde vara hårdare straff för att exempelvis bära vapen... De tar ju den chansen eftersom det inte är så höga straff. Hade det varit ordentliga straff så hade de kanske tänkt efter.”⁴⁷

Flera av punkterna i prop. 2015/16:113 handlar om att höja straffen samt kriminalisera förstadier till ett flertal brottstyper och att lägga till lindrig och grov grad till ett antal brott som inte i nuläget har dessa grader utöver normalgraden. Detta inkluderar även att straff över två år ska kunna dömas ut i fler fall för stämpling och förberedelse till ett flertal brott. Vad

⁴⁷ Intervju med P den 13 maj, 2016

man vill uppnå är ett avskräckande syfte samt sända ut signaler om att det inte finns någon acceptans för sådana handlingar i vårt samhälle. (prop. 2015/16:113, s. 53) Anmärkningsvärt är att mycket kriminologisk forskning inte stödjer påståendet om att lagar och straff skulle ha avskräckande effekter på individer som utför dessa kriminaliserade handlingar (Durkheim se Newburn, 2007, s. 529). Klein (2007) skriver att förstärkning gällande rättsväsendet kan verka stärkande för kriminella grupperingar då det riskerar att stärka deras sammanhållning och förstärker bilden av samhället och rättsväsendet som en fiende. Utöver detta kan vi genom att se till USA se att höga straff eller kriminalisering av gängmedlemskap har haft några goda effekter på kriminella grupperingar i stort. Klein menar att vi i Europa ännu inte har samma problem med den här typen av organiserad brottslighet som går att finna i USA och att vi därmed fortfarande har möjlighet att påverka utvecklingen av den. (Klein 2007, ss. 67-68) Om högre straffskalor inte har någon särskild avskräckande verkan för dem det berör så tjänar det inte sitt syfte att fortsätta att höja dem. Frågan är om det snarare riskerar att bidra till en inflation i rättssystemet. Vi kan bara höja straffskalorna så mycket. I USA finns det straffskalor som uppgår emot flera hundra år. Till vilken nytta? Om detta inte avskräcker kan straffskalorna höjas hur mycket som helst utan att ha någon verkan. Om en lag inte ger en allmänpreventiv inverkan menar regeringen i prop. 2015/16:113 att den är meningslös. Enligt regeringen sägs allmänpreventionen vara verksam genom avskräckning, moralbildning eller moralförstärkning samt genom vanebildning. (SOU 2014:63) Som Tham och Flyghed redogör för i underlaget för Kriminologiska institutionen vid Stockholms universitets remissvar så finns ingen forskning som stöder att denna typ av lag har någon allmänpreventiv verkan. (Tham & Flyghed 2014, s. 5) Dessutom bör en kriminalisering av ett visst beteende få en praktisk betydelse och innebära ett befogat nyttjande av samhällets resurser (prop. 2015/16:113, s. 27). Frågan kvarstår därmed om det är ett befogat nyttjande av samhällets resurser om de straffrättsliga verktygens effekter, i likhet med tidigare liknande insatser, lyser med sin frånvaro (Tham & Flyghed, 2014, s. 5).

Dessutom visar forskning att fängelsekulturen många gånger leder till en mer kriminell livsstil efter fängelsevistelsen (Foucault se Mathiesen 1989, ss. 151-153). Risken är även att individen kommer att utveckla ett förstärkt antisocialt och en mer kriminell motkultur. Detta innebär att den kriminella livsstilen som kan vara ett uppror från individens upplevelse om att inte tillhöra samhällsgemenskapen kan komma att stärkas och att motmakten stärks genom fängelsevistelser. Det nya lagförslaget föreslår att en individ ska kunna dömas till fängelse under än längre tid än vad som idag är möjligt. Fler individer må vara borta från gatorna under en längre tid men det ger samtidigt individen möjligheten att knyta fler och närmre kontakter i fängelset vilket innebär att hen möjligen har ett starkare kriminellt kapital när hen kommer ut igen. Längre fängelsestraff kan försvaga befintliga kriminella grupperingar men individerna finns kvar, vilka sedan kan skapa eller gå med i nya grupperingar. X menar att det i större utsträckning krävs insatser för att arbeta med och hjälpa individer inne i fängelset för att reducera risken att denne fortsätter med en kriminell karriär utanför fängelset. Straffrättspolitiken bör också betraktas som en spegel av rådande politiska ideologiska ställningstaganden (Foucault se Mathiesen 1989, ss. 151-153). X hävdar att det är ett problem att politiker ser individer som kostnader snarare än samhällsresurser. Eftersom

straffrättspolitiken tycks luta sig mot en gammalmodig metod genom att bestraffa snarare än att rehabilitera så konstrueras en särskild mentalitet gällande individers mänskliga värde.

8.4.3 *Definitionsproblematik, tillämpbarhet och rättssäkerhet*

Vidare behandlas i Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet (SOU 2014:63) den uteblivna definitionen. Där hävdas att insatser mot kriminella grupperingar och organiserad brottslighet riskerar att inte ”träffa på rätt sätt” då kriminella grupperingar ser, och ter, sig olika. Dessutom hävdar de att arbetet för att mer effektivt motverka kriminalitet av detta slag därför inte skulle uppnå sina åsyftade verkningar. Trots detta fortsätter man hävda att en legal definition inte är nödvändig då lagstiftningen ändå bara är riktad till enskilda gärningar. (SOU 2014:63) Detta är problematiskt. Om lagstiftning riktas mot att en person tillhör en ”sammanslutning” så måste det även slås fast i domstol vad en sammanslutning innebär i juridisk mening. Utan en legal definition riskeras rättssäkerheten att äventyras. Utan en legal definition av organiserad brottslighet eller de andra begrepp som går in under detta så råder en godtycklighet kring begreppen. (SOU 2014:63) Godtycklighet i rättssammanhang riskerar att äventyra rättssäkerheten för de individer vilka åtgärden berör och definitionsfrågan bör därför ses som en viktig del i arbetet mot gängkriminalitet och organiserad brottslighet.

8.5 **Enkla lösningar på ett komplicerat fenomen**

Utöver den kritik som kan riktas mot lagstiftningen i sig så bör även användningen av denna i polisiära sammanhang tas i beaktande. I vår egen intervjustudie ville vi veta hur P ställde sig till den befintliga lagens kapacitet att motverka organiserad brottslighet samt om det var på grund av lagstiftningen och polisiära insatser som M-falangen löstes upp. P menade att med resurser, uthållighet och tillgång till hemliga tvångsmedel så är de polisiära insatserna och lagstiftningen tillräcklig. De poängterade även att myndighetssamarbete är viktigt. Dock tror de inte att det är på grund av polisiära insatser och lagstiftning som M-falangen inte länge finns och på frågan om varför de har splittrats så svarar de såhär:

”Det är för att det har gått för långt. För att de blir skjutna. Det är det som avskräcker dem. Inte att polisen jagar dem för det har de full koll på hur de ska komma undan. Men de andra gängen som är ute efter dem... De har gjort så stora pengar att de har råd att flytta hem till sitt hemland eller något annat land. Och kunna fortsätta fast på en annan nivå.”⁴⁸

Utifrån detta kan ifrågasättas huruvida straffrättsliga verktyg kan råda bukt på ett sådant komplicerat fenomen som organiserad brottslighet. Givetvis måste rättsväsendet motverka

⁴⁸ Intervju med P den 13 maj, 2016

detta genom någon typ av sanktioner. Men enligt alla våra intervjupersoner som innefattar forskare, experter och poliser så är dagens lagstiftning som inte innefattar prop. 2015/16:113, redan tillräcklig. Så varför ska denna utökas? Tham och Flyghed (2014) hävdar i likhet med Salazar Atías att detta lagförslag kommer av en vilja av att höja straff och bestraffa hårdare, generellt. Kanske är det straffpolitiken liksom social ojämställdhet som är systemhotande och inte den organiserade brottsligheten som förstoras upp och saknar empiriskt underlag och stöd i tidigare rapporter (Tham & Flyghed 2014, s. 3).

När en lag blir otillämpbar, ineffektiv, går att implementera i endast ett fåtal fall och är osäker ur rättssäkerhetssynpunkt är det befogat att ifrågasätta om en sådan ändring ska få slås genom. Trots all kritik mot förslagen som redogörs för i propositionen bemöter regeringen åter och igen kritiken med cirkelargument eller med att de inte är ”eniga” med remissinstansen. Det är här vi får återgå till tillämpbarheten av dessa verktyg och särskilt vad beträffar lagförslaget för att få bort ledarna. Eftersom många remissinstanser och våra intervjupersoner uttrycker skarp skepsis och tidigare forskning tyder på att det nya lagförslaget i mycket liten utsträckning kommer att vara tillämpbar, endast skulle få effekt i mycket få fall, att det inte finns något eller mycket lite stöd i forskning för dessa förslag samt att detta dessutom äventyrar både rättssäkerheten och legalitetsprincipen - vad är då syftet med det nya lagförslaget? Mot bakgrund av detta bör diskuteras varför regeringen vill införa de lagändringar som föreslås i prop. 2015/16:113.

9. AVSLUTANDE ORD

Malmö är en stad där olikheterna bland individerna är lika stora som möjligheterna för vissa är små. Vi har genomgående i vår arbetsprocess stött på ett och samma fenomen; nämligen om hur maktförhållanden påverkar och dikterar villkor för individer. Det råder en kraftig obalans i individers möjlighet att kunna påverka sin egen sociala situation i Malmö vilket till kan förklaras av en dold politisk disciplinering. Den smalnar av individers sociala handlingsutrymme och ger push- och pull-faktorer en stor innebörd i hur vi kan förklara varför individer i Malmö ansluter sig till kriminella grupperingar i större utsträckning än i andra svenska städer. De som ansluter sig till gäng är överrepresenterade i områden var individer befinner sig i en socioekonomiskt utsatt situation samt där känslan av utanförskap är stor. Vi har med hjälp av vår teoretiska ansats förklarat varför vissa individer som upplever ett starkt utanförskap också upplever en känsla av vanmakt samt hur anslutning till en kriminell gruppering kan förklaras vara ett uttryck för att försöka bryta sitt vanmaktstillstånd. Samhället måste utgöras av en grund där alternativa möjligheter är många, stora och framförallt - till för alla. Vi har genom ett flertal faktorer kommit fram till ett resultat om att individer som redan befinner sig på andra sidan om lagen och som redan har anslutit sig till en kriminell gruppering inte kan tänkas påverkas något nämnvärt av ett införande av de nya lagförslagen.

Det står tydligt i såväl utredningen till propositionen som i den faktiska propositionen att för att en handling ska kunna kriminaliseras så krävs att den ska ha allmänpreventiv verkan. Vi ser inte hur detta kan uppfyllas genom det nya lagförslaget. Inte heller har vi funnit något som tyder på att dessa individer skulle få ett annat tankesätt gällande sina kriminella handlingar på grund av att lagstiftningen utvidgas. På sin höjd fann vi att det snarare skulle kunna bidra till att yngre, och villiga, får utföra vissa av de handlingar som nu kommer att åläggas med en kriminell innebörd/får förhöjd straffskala. Man förskjuter således problemet utan att för den sakens skull eliminera det. Troligen kommer inte heller de utvidgade straffverktygen att underlätta det polisiära eller rättsliga arbetet eftersom det fortfarande inte har tagits fram en legal definition att arbeta utefter då lagen ska tillämpas i praktiken, något som riskerar att rättssäkerheten påverkas negativt. Såväl tidigare forskning som flertalet av våra intervjupersoner påpekar att myndighetssamverkan är positivt i arbetet mot att motverka kriminella grupperingar. Trots detta anses det fortfarande inte behövas någon gemensam definition i det avseendet heller. Gällande huruvida M-falangen skulle ha lösts upp på grund av polisiära- och rättsliga insatser fick vi ett tydligt svar i intervjun med P. M-falangens upplösning skedde på grund av andra omständigheter som inte hade med rättssystemet att göra. Om vi vill leva i ett rättssamhälle där individer väljer att leva efter de konventionella normerna måste alternativet att inte bryta lagen överväga att göra det - för alla. Oavsett bostadsområde och socioekonomisk samhällsstatus.

Då vi startade vår arbetsprocess för uppsatsen var ambitionen att vi skulle skriva om kriminella grupperingar i Malmö samt om avhoppare från kriminella grupperingar i Malmö. Vi insåg efterhand att det skulle ha blivit ett allt för brett ämne. Detta då vi insåg att enbart denna del skulle bli mycket omfattande utan avhoppardelen. Vi har dock vid ett flertal

tillfällen stött på argument om att kriminella grupperingars motverkande på ett effektivt sätt kan ske genom att arbeta mycket mer med de individer som faktiskt väljer att lämna en kriminell gruppering, det vill säga avhoppare. Vidare anser vi därför att detta fält är ett naturligt steg att utforska ytterligare som ett komplement till juridiska tillvägagångssätt för att motverka kriminella grupperingar.

REFERENSFÖRTECKNING

Litteratur

Andershed, A-K. & Andershed, H. (2005) Normbrytande beteende i barndomen: vad säger forskningen?. Socialstyrelsen

Andersson, R. (2000): "Etnisk och socioekonomisk segregation i Sverige 1990-1998" i SOU 2000:37, Välfärdens förutsättningar. Fritzes: Stockholm

Andersson, U. & Mattson, T. (2011) Ungdomar i gäng – social- och straffrättsliga reaktioner. Liber: Malmö

Buck N. (2001): "Identifying Neighbourhood Effects on Social Exclusion", Urban Studies, 38, ss. 2251-2257

Barkman, T. & Palmkvist, J., (2012). Maffiakrig - nio avrättade män och staden de levde i. Bonnier: Avesta

Bergström, G., & Boréus, K. (red.) (2012). Textens mening och makt - metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys. Studentlitteratur: Lund

Denscombe, M. (2009). Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. 2. uppl. Studentlitteratur: Lund

Hagedorn, J. M. (2008). A world of gangs - armed young men and gangsta culture. University of Minnesota

Hydén, H. (2002). Normvetenskap. Sociologiska institutionen, Lunds universitet: Lund

Klein, M. W. (2007). *Chasing after street gangs - a forty-year journey*. Upper saddle River: Pearson Prentice Hall

Klein, M. W., Kerner, H-J., Maxson, C. L., & Weitekamp, G.M. (red.) (2001). *The eurogang paradox: street gangs and youth groups in the U.S. and Europe*. Kluwer Academic Publishers: Dordrecht; Boston

Mathiesen, T. (1989). *Den dolda disciplineringen*. Korpen: Göteborg

Mathiesen, T. (1982). *Makt och motmakt*. Korpen: Göteborg

Rantakeisu, U., Kuusela, K., & Karlsson, L. (2013). Social utsatthet och marginalisering - en introduktion. I Rantakeisu, U., Kuusela, K., & Karlsson, L. (red.) *Utsatthet, marginalisering och utanförskap*. Studentlitteratur: Lund. ss 17-41

Rostami, A. (2013). Tusen fiender – en studie om de svenska gatugängen och dess ledare. Linnéuniversitetet/Polismyndigheten: Växjö

Sandahl, J. (2011) Killar och strategiska brott – Riskfaktorer bland unga killar i Stockholms stad. Preventionscentrum Stockholm: Stockholm

Sernhede, O. (2009). Alienation is my nation: Hiphop och unga mäns utanförskap i det nya Sverige. Ordfront: Danmark

Svedberg, L., & Wollter, F. (2013). Att benämna den sociala utsattheten – från fattigdom till utanförskap. I Rantakeisu, U., Kuusela, K., & Karlsson, L. (red.) *Utsatthet, marginalisering och utanförskap*. Studentlitteratur: Lund. ss. 43-74

Wacquant, J. D. (2008). Urban Outcasts: A comparative sociology of advanced marginality. Polity: Cambridge, USA

Weiss, H. E. (2011). Adolescents as a source of social control: the utility of adolescent social capital for reducing violent delinquency. *Sociological Spectrum*, 31(5), ss. 554-578

Rapporter

Andersson, R., Bråmås, Å., & Hogdal, J., (2007). Segregationens dynamik och planeringens möjligheter- en studie av bostadsmarknad och flyttningar i Malmö. Stadskontoret: Malmö

Biterman, D., Hemström, Ö., & Berlin, M., (2008). *Folkhälsa och sociala förhållanden*. 2008-131-8. ISBN 978-91-85999-11-8. Socialstyrelsen. www.socialstyrelsen.se

Ekström, E., Eriksson, A., Korsell, L. & Vesterhav, D. (2012) *Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg – en kartläggning*. Brå: Stockholm
https://www.bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b29800010627/1371914718470/2012_SU_LE_Slutredovisning_5_2_1.pdf

MOBilisering mot narkotika. Narkotikapolitisk samordning (2005). *Kriminella ungdomsnätverk - utanförskapets pris: en förstudie*. (Rapport 2005). Stockholm.
https://www.google.se/search?q=Kriminella+ungdomsn%C3%A4tverk+-+utanf%C3%B6rskapets+pris.+En+f%C3%B6rstudie.&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab&gfe_rd=cr&ei=2bcxV_DZDa2r8wfCsQY

Polismyndigheten (2015). *Polisens rapport om organiserad brottslighet*. (Rapport 2015). Stockholm Polismyndigheten.

<https://polisen.se/Global/www> och Intrapolis/Rapporter-utredningar/01 Polisen nationellt/Organiserad brottslighet/GOB_Polisens rapport om organiserad brottslighet 2015.pdf

Rikskriminalpolisen (2012). Polisens lägesbild av grov organiserad brottslighet 2012. Stockholm Polismyndigheten.

Stigendal, M., & Östergren, P-O., (2013). *Malmös väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*. Malmö stad. Kommission för ett socialt hållbart Malmö. www.malmo.se/kommission

Tullverket (2011). Lägesbild organiserad brottslighet 2011. Tullverket

Vetenskapsrådets riktlinjer och rekommendationer för forskningsetiska principer <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

<http://malmo.se/Kommun--politik/Statistik/Befolkning.html>

Elektroniska källor

Tidningsartiklar

Höjer, H. (2015). Därför ökar de kriminella gängens makt. *Forskning & Framsteg*, (5/2015). <http://fof.se/tidning/2015/5/artikel/darfor-okar-de-kriminella-gangens-makt#overlay=tidning/2015/5/artikel/darfor-okar-de-kriminella-gangens-makt>

Rayman, S., (2015). Malmös gäng ligger några år före resten av Sverige. *Dagens samhälle*, 9 juni 2015. <http://www.dagenssamhalle.se/nyhet/malmoes-gaeng-ligger-nagra-ar-foere-oevriga-sverige-16303>

Regeringen (2015). *En samlad satsning mot organiserad brottslighet*, Pressmeddelande 2015-12-01 <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/en-samlad-insats-mot-organiserad-brottslighet/>

Rosengård efter skollarmen. *Sydsvenskan*, 6 juni, 2010.

Tagesson, E., (2016). Risk för hämndaktioner efter dödsskjutningen. *Aftonbladet*, 29 februari 2016. <http://www.aftonbladet.se/nyheter/krim/article22351946.ab>

Myndighetsdokument

Bra° 2008, Otillåten påverkan mot brottsoffer och vittnen. Rapport 2008:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Kriminologiska institutionens underlag för Stockholms universitets remissvar på SOU 2014:63, Organiserad brottslighet – förfälts- och underlåtelsetransvar, kvalifikationsgrunder m.m.

http://www.criminology.su.se/polopoly_fs/1.211669.1416932655!/menu/standard/file/SOU%202014-63.pdf

SOU 2012:44, Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott. Betänkande av utredningen om vissa hemliga tvångsmedel. Stockholm: Fritzes.

Sveriges Riksdag (2013). Förslag till riksdagsbeslut om en nationell översyn av utsatta förorters situation. (Motion 2013/14:A215). Stockholm: Sveriges Riksdag

https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Motioner/Nationell-satsning-pa-utsatta-_H102A215/?text=true/killar

SAPO 2012, Nationell hotbild Gob – Den organiserade brottslighetens otillåtna påverkan på viktiga samhällsfunktioner, 15 nov. 2012.

Utredningen om skärpta straffrättsliga åtgärder mot organiserad brottslighet (2014). Organiserad brottslighet– förfälts- och underlåtenhetsansvar, kvalifikationsgrunder m.m. (SOU 214:63). Stockholm: Justitiedepartementet. (JU 213:03)

Vetenskapliga artiklar

Klein, Malcolm W. (2001). “Resolving the Eurogang Paradox”. I: Klein, Malcolm.W. Kerner, Hans- Jürgen. Maxson, Cheryl L. Weitekamp, Elmar G.M. The Eurogang Paradox: Street Gangs and Youth Groups in the U.S and Europe. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Scarpa, S., (2015). The impact of income inequality on economic residential segregation: *The case of Malmo*. Urban studies: 2015, Vol. 52(5) 906–922. DOI: 10.1177/0042098014529347

9. BILAGOR

9.1 Intervjuguider

Joakim Palmkvist (mejlintervju 6/5-16)

Hur kan formella åtgärder som den nya lagändringen om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet förhindra förekomsten och etableringen av gäng i Malmö?

På vilket sätt tillåter den nya lagen att man kan arbeta mer effektivt i praktiken, mot organiserad brottslighet?

Organiserad brottslighet (inklusive gängkriminalitet) har varit starkt etablerad i Sverige sedan 1990-talet men då i större utsträckning kring MC-relaterad gängkriminalitet. Trots detta har det dröjt tills det tillkommit en lag ägnad mer specifikt riktad mot detta problem. Vilka faktorer kan tänkas bidra till att lagen har tillkommit just nu?

Vilka är skillnaderna på organiserad brottslighet och gängkriminalitet?

Skiljer sig Malmös gängkriminalitet åt från andra svenska städer? På vilket sätt och varför?

Vilken typ av brottslighet ägnar sig den organiserade brottsligheten/gängkriminaliteten främst åt i Malmö?

Varför uppstår gäng? Varför så etablerat i Malmö?

Hur bör man arbeta för att reducera gängkriminaliteten i Malmö?

Följdfrågor via mejl (13/5-16)

Hur länge har k- och M-falangen funnits?

Hur skiljer sig de från andra kriminella grupperingar/gäng?

Hur tror du att gängbilden i Malmö kommer att utvecklas nu när såväl m—som k-falangen mer eller mindre är upplösta?

Intervju X (muntlig intervju 9/5-2016)

Hur ska man jobba för att få bort gäng eller kriminella grupperingar?

Hur ser gäng ut i Malmö?

Varför så etablerat i Malmö?

Varför tror du att det ser ut så?

Vilken typ av brottslighet ägnar sig den organiserade brottsligheten/gängkriminaliteten främst åt i Malmö?

Vilka är de mest aktiva gängen/kriminella grupperingarna i Malmö just nu?

Finns M-falangen och K-falangen kvar?

Uppföljningsintervju X (14/5 telefonintervju)

Förberedelser till och förstadier till brott kommer att kriminaliseras i högre utsträckning och befintlig lag kommer att skärpas, tror du att det påverkar gängaktivitas val att begå den typen av handlingar?

Påverkar höga eller förhöjda straff och liknande för hur personer i gängen begår brott?

Tror du att det är ett effektivt arbets sätt att motverka gängkriminalitet genom att gå efter ledarna?

Talar man någonsin inom gänget om att sluta med en viss typ av brottslighet på grund av att lagar skärps och/eller att straffskalorna höjs?

Är risken att åka fast någonsin en anledning till att inte begå en viss handling?

Camila Salazar-Atías (telefonintervju 10/5-2016)

Hur kan formella åtgärder som den nya lagändringen om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet förhindra förekomsten och etableringen av gäng i Malmö?

På vilket sätt tillåter den nya lagen att man kan arbeta mer effektivt i praktiken, mot organiserad brottslighet?

Vilka faktorer kan tänkas bidra till att lagen har tillkommit just nu?

Skiljer sig Malmös gängkriminalitet åt från andra svenska städer? På vilket sätt och varför?

Hur bör man arbeta för att reducera gängkriminaliteten i Malmö?

Uppföljningsintervju Camila Salazar Atías (telefonintervju 13/5-2016)

Skiljer sig Malmös gängkriminalitet åt från andra svenska städer? På vilket sätt och varför?

Varför så etablerat i Malmö?

Vilka gäng finns i Malmö?

Vad kan du säga om M-falangen?

Hur kommer den organiserade brottsligheten i Malmö att utvecklas?

P (muntlig intervju 13/5-16)

Hur kan formella åtgärder som den nya lagändringen om bättre straffrättsliga verktyg mot organiserad brottslighet, motverka M-falangens kriminella verksamhet i Malmö?

Malmö är en stad med hög nivå av gängkriminalitet. Skiljer sig Malmös gängkriminalitet åt från andra svenska städer? På vilket sätt och varför?

Varför så etablerat i Malmö?

Vilka grupperingar/gäng finns i Malmö?

Hur definierar/använder sig polisen/ni på organiserad brottslighet och gängkriminalitet?

Finns M-falangen kvar idag? I vilka delar av Malmö är de etablerade?

Vilken definition anser ni att M-falangen går under?

Hur länge har den funnits?

Hur många är kvar i falangen?

Vad för typ av brottslighet rör det sig om inom M-falangen?

Hur har skjutningar och mord mot medlemmar påverkat falangens sammanhållning/styrka?

Hur ska man arbeta för att få bort M-falangen?

Räcker lagstiftning/polisiära insatser?

Tror du att gängkriminaliteten och M-falangen kan motverkas mer effektivt genom den nya lagen?

På vilket sätt kommer det praktiska polisarbetet kring gängkriminalitet och då särskilt mot M-falangen att påverkas av lagändringarna?

Y (muntlig intervju 13/5-16)

Vad kan du berätta om M-falangen?

Hur ser gäng ut i Malmö?

Varför så etablerat i Malmö?

Vilken typ av brottslighet ägnar sig den organiserade brottsligheten/gängkriminaliteten främst åt i Malmö?

Vilka är de mest aktiva gängen/kriminella grupperingarna i Malmö just nu?

Kriminalitet och lagens påverkan

Påverkar höga eller förhöjda straff och liknande för hur personer i gängen begår brott?

Förberedelser till och förstadier till brott kommer att kriminaliseras i högre utsträckning och befintlig lag kommer att skärpas, tror du att det påverkar individer i kriminella grupperingars val att begå den typen av handlingar?

Tror du att det är ett effektivt arbetssätt att motverka gängkriminalitet genom att gå efter ledarna?

Slutar med eller byter till annan brottslighet?

Talar man någonsin inom gänget om att sluta med en viss typ av brottslighet på grund av att lagar skärps och/eller att straffskalorna höjs?

Är risken att åka fast någonsin en anledning till att inte begå en viss handling?

Är lagen avskräckande?